

מפתח ההוספות בסוף ההגדה

- א. גלות מצרים – ומטרתה החשובה מאוד!! ועל הגאולה השלימה! בדרך אפשר!! "וירד מצרימה – אגוס על פי הדיבור". גלות אדום, והזכאים לגאולה השלימה – המשך
- ב. יציאת מצרים – המטרה להיות לכם לאלוקים.
- ג. הכנה לפסח – עיקר סיפור יציאת מצרים. כאילו הוא יצא ממצרים.
- ד. למה לא מזכירים בהגדה את אהבת כלולתיך "לכתך אחרי"??
- ה. והגדת לבנך – ההכנה כבר מעבשיו לליל הסדר, והוספת הגאון הגדול רבי פנחס פרידמאן
- ו. נס שבת הגדול אצלי – הודו לה' כביכול הרגשתי את שבת הגדול
- ז. גאולה במידת הרחמים בזכות משה – מידת הרחמים עלינו התגלגלי
- ח. פסח חג האמונה, במה הוא שונה מראש השנה שמטרתו "המליכנו עליכם"??
- ט. בדיקת חמץ, הרי עושים ביטול חמץ?? האם מספיק רק לחפס גולסקא נאה?
- י. בדיקת חמץ ליל יד' ע"י הבעל-ומה חלק הנשים העדקניות?
- יא. אור ליד' בודקים חמץ, – לשון נקיה נלמד מכאן, והמסר מזה לימי הלחץ שלפני פסח
- יב. הלל – בערבית ליל הסדר – הסבר המחלוקת בין המנהגים האם אומרים הלל בתפילת ערבית.
- יג. סוד הסימנים
- יד. קדש, זכר ליציאת מצרים.
- טו. קידוש, הקשר בין שבת ליציאת מצרים
- טז. "קדש", הגדה – של פסח – קודם קדש!! קדש עצמך
- יז. מדוע אוכלים דווקא כרפס בליל הסדר?
- יח. כרפס – הערב והתאבון לאכול בליל הסדר, בפרט לאחר טעימת הכרפס שפתח לנו את התיאבון? וסוד הא לחמא עניא
- יט. כל דכפון ייתי ויפסח – התחיל כבר בפסח ראשון במצרים
- כ. סיפור יציאת מצרים – למען תספר בנך ובן בנך וידעתם כי אני ה'
- כא. למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתני בם
- כב. זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים – ולא יאכל חמץ המסר לכל השנה
- כג. מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו מסובים בבני ברק, הרבנים ביחד או כל אחד עם משפחתו?
- כד. להביא לימות המשיח, האם יזכרו את ניסי מצרים בימות המשיח?
- כה. כנגד 4 בנים, ואחד רשע, שחלילה לא נגיע לבן רשע, יסוד עצום בחינוך התלמידים והילדים – וראיה חיובית.
- כו. תגלית מהו הבן שאינו יודע לשאול, ממש לא טיפש!
- כז. עוד בענין חינוך הבנים – מהיכן הענווה העצומה של משה רבינו
- כח. יכול מראש חודש תלמוד לומר ביום ההוא
- כט. חישוב את הקץ לעשות – ומה עם הגאולה העתידית?
- ל. חישוב את הקץ – אספת את זקני ישראל ואמרת אליהם לאמר "פקד פקדתי" אתכם
- לא. "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי", ולא ישמע אליכם פרעה ונתתי את ידי במצרים, ובכל עמו אעשה שפטים, מה אשמת העם המצרי??
- לב. ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, שלא יאמר אותו צדיק.
- לג. "ברכוש גדול" ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב וניצלתם את מצרים
- לד. וגם ערב רב עלה עמהם, מי הם?
- לה. ארמי אבד אבי – מתי?
- לו. מלמד שהיו ישראל מצויינים שם – שלא שינו לשונם, הוכחה מדהימה, "שירת הים" רובו ככולו דקדוק ברש"י, ולמה?
- לז. ובני ישראל פרו וישרצו ויקצו מפני בני ישראל, האם המצרים פחדו מריבוי עם ישראל שמסכן אותם? או אנטישמיות אמיתית
- לח. "הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם" – קושי השעבוד, ובכל זאת בלי מחלוקת.
- לט. קושי השעבוד – תכבד העבודה ואל ישעו בדברי שקר
- מ. קושי דווקא לפני הישועה.

מפתח ההוספות בסוף ההגדה

- מא. קושי השעבוד – וישמע אלוקים את נאקתם.
- מב. ואת לחצנו זו הדחק – ואת צעקתם שמעתי, באה אלי וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה –
- מג. נצטרע פרעה – מעלת עם ישראל שהתגלתה בעת צרעת פרעה והיא סיבה לגאולה
- מד. ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב
- מה. גדול ועצום
- מו. ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס, ויתנו עלינו עבודה קשה.
- מז. ונצעק, וישמע ה' את קולנו
- מח. ביד חזקה – לאות על ירך ולזכרון בין עיניך, הקשר בין תפילין לזכירת יציאת מצרים.
- מט. מה העדות – האם רמוז בתורה סדר הנחת תפילין לפי נוסח עדות אשכנז ולפי עדות המזרח
- נ. איך לא גילה פרעה שמשה הוא הגואל
- נא. בזרוע נטויה – זו החרב
- נב. ובמורא גדול, "ובמלחמה" וביד חזקה לעיניך
- נג. אותות ומופתים – מה זה אותות ומופתים
- נד. דם ואש ותמרות עשן
- נה. עשר מכות – מטרתם, אשר התעללתי במצרים ואת אותותי וגו', וידעתם כי אני ה'.
- נו. איך הורד המסווה והתגלה באופן מוחשי שפרעה שקרן – התעללתי במצרים!!
- נז. עשר מכות – למען תדעו אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל, האם היהודים פחדו מהמכות?? ומדוע היה קטרוג על עם ישראל רק בקריעת ים סוף ולא בשאר המכות?
- נח. המכות השפיעו – שנדע להכניע את הפרעה שבתוכנו שייכנע לעבודת ה'
- נט. מכות מצרים במטה אהרן או משה
- ס. סימנים דע"ך עד"ש באח"ב
- סא. משך המכות 12 חודש, כל מכה חודש א"כ נותרו 2 חודשים לשם מה??
- סב. 10 מכות כל מכה שמשה חודש אז למה לקחו המכות 12 חודשים, הסבר שני
- סג. עם ישראל התאכזבו מהמכות
- סד. כבד לב פרעה – לא לשבור טבע אלא לנווטו לטובה ולא לרעה
- סה. הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאור ונהפכו לדם
- סו. מכת דם, היהודים התעשרו ממכת דם, והנקמה על ויקוצו מפני בני ישראל.
- סז. בסיום מכת צפרדעים – רק ביאור תשארנה
- סח. סוף מכת צפרדעים – העתירו בעדי, פרעה מבקש שירבו עליו תפילות לה'!!!
- סט. אמר אל אהרן קח מטך ונטה ירך על מימי מצרים – הכרת הטוב ליאור
- ע. במכת צפרדעים: ויאמר למחר, ויאמר כדברך למען תדע כי אין כהשם אלוקינו
- עא. כינים – ויט אהרן את ידו במטוהו ויך את עפר הארץ ותהי כינים
- עב. והך את עפר הארץ והיה לכינים בכל ארץ מצרים
- עג. מה קרה לכינים בסיום המכה?
- עד. למה במכת כינים אין התראה לפרעה – מבחן התווצאה!!
- עה. ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד
- עו. לאחר מכת ערוב – ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ה'
- עז. "דבר", הקדמת הקב"ה למטרת המכה – בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ.
- עח. "ברד", הקדמה למכת ברד – ומשמעותה העצומה בקשר לבחירה החופשית של פרעה.
- עט. במכת ברד – ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזב את עבדיו ואת מקנהו בשדה.
- פ. במכת ברד, ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים.
- פא. במכת ברד – ה' הצדיק – למה בגלל זה זכו מצרים?
- פב. ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים – למה דווקא כאן התעורר פרעה להכרה זו??
- פג. וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות ויוסף לחטוא, ויכבד לבו.
- פד. "ארבה", הקדמה למכה – אשר התעללתי במצרים.

מפתח ההוספות בסוף ההגדה

- פ.ה. "ארבה" בכל גבולך.
פ.ו. ומלאו כל בתיך.
פ.ז. ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך ובתי כל מצרים.
פ.ח. כניעת פרעת לאחר מכת ארבה, לכו נא הגברים ועבדו את ה'.
פ.ט. לאחר מכת ארבה – פרעה אומר: ראו כי רעה נגד פניכם.
צ. חושך, "ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים".
צ.א. ויהי חושך על ארץ מצרים
צ.ב. ולכל בני ישראל היה אור במושבתם
צ.ג. דרישת משה מפרעה לאחר מכת חושך
צ.ד. לאחר מכת חושך, לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם
צ.ה. כניעת פרעה אחרי מכת חושך. – ומחזות מכת חושך.
צ.ו. "מכת בכורות" בהזרה על מכת בכורות כתוב – בני בכורי ישראל
צ.ז. בהזרה לפרעה על מכת בכורות, כבוד וסטירה באותו פסוק – ענין חינוכי מדהים.
צ.ח. כנגד בכורי מצרים – פדיון פטר חמור, ועוד סיבה.
צ.ט. למה דווקא במכת בכורות כתוב מכת?
ק. לפני מכת בכורות נכתב "ויצא מעם פרעה בחרי אף"
ק.א. משה מול פרעה – מאמר משותף עם ידידי הגדול ר' חנן סיבוני שליט"א
ק.ב. נבואה על מכת בכורות ויאמר ה' אל משה עוד נגע א' אביא על פרעה ועל מצרים
ק.ג. למה ה' נתן נבואה בבית פרעה הטמא, ולא נתן נבואה זו קודם במקום טהור?
ק.ד. נבואה בבית פרעה – על שיהודים יקבלו כסף?
ק.ה. המלכת ה' במצרים
ק.ו. בים לקו פי 5
ק.ז. על בים לקו – מדוע פרעה רודף אחרי בני ישראל לים סוף אחרי כל המכות?
ק.ח. "היד הגדולה" בקריעת ים סוף, שלמרות הקטרוג וישע ה'.
ק.ט. (על הים לקו) למה נענש פרעה על הים וזה אשמת דתן ואבירם שהסיתו אותו
ק.י. זכות לגאולה – למה לא קלקל לשון הרע של דתן ואבירם את גאולת ישראל
ק.יא. המשך – וכי ארציא את בני ישראל ממצרים
ק.יב. אלו העבירו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרינו בתוכו דינו:
סיום הקשר בין עם ישראל למצרים – ותקח מרים הנביאה התוף בידה
ק.יג. "דיינו" – ונתן לנו את המן, ויענך וירעבך ויאכלך את המן
ק.יד. אילו האכילנו את המן
ק.טז. "פסח" מצוות אכילת פסח – לא תתירו ממנו עד בוקר.
ק.טז. ויאפו את הבעק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים
ק.יז. מצה זו שאנו אוכלים על שום מה
ק.יח. לפיכך אנחנו חייבים להודות.
ק.יט. "ואותנו הוציא משם, למען הביא אותנו"
ק.כ. ההלל לפני הסעודה מסתיים אחרי בצאת ישראל הים ראה וינוס, וכל כך למה?
ק.כא. "הלל", שבשפלנו זכר לנו, המשך
ק.כב. "הלל", לסיחון מלך האמרי. כי לעולם חסדו: ולעוג מלך הבשן. כי לעולם חסדו:

הוספות חדשות על הגדה של פסח

א. גלות מצרים – ומטרתה החשובה מאוד!! ועל הגאולה השלימה! בדרך אפשר!! "יורד מצרימה – אנוס על פי הדיבור"

תודתי העמוקה לכל תלמידי מ"תורת אמת" בני ברק היקרים העילויים והמעוינים בכל המעלות הטובות!! שבזכות לימוד נביא ישעיה בצוותא ובזכות דבקותם והארותיהם הגעתי לכל חידושיי במאמר זה.

נראה, שהשעבוד לא היה לדור אחד בלבד, ואיך תאמר שהיו יסורים כדי לרוממם ולזכותם אם מתו (רובם) בגלות ובצרתם (במכת חושך)?

וגם השל"ה בדרוש ג' כתב בדומה לדברי המהר"ל ז"ל: אמיתת ענין גלות מצרים, אי אפשר לומר שהיה מצד עונש, שהרי כרת ה' אז ברית עם אברהם והיה עמו באהבה רבה, על כן מוכרחים אנו לומר שאף על פי שהנגלה הוא רע ומר, מכל מקום תוכן העניין היה לתכלית הטוב האמיתי.

והמהר"ל עצמו בפרק ט' מביא סיבת לגלות מצרים מגמרא מפורשת, נדרים לב', אמר ר' אבהו, מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו (בגלות מצרים) מאתים ועשר שנים? מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים, שנאמר "וירק את חניכיו" (שהשתמש באליעזר שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, שילחם עם נמרוד והמלכים אשר עמו בכדי להציל את לוט). שמזאל אמר: מפני שהפריז על מדותיו של הקב"ה (פקפק כביכול) שאמר "במה אדע". ור' יוחנן אמר שהפריז על מדותיו של הקב"ה מלהביא גרים תחת כנפי השכינה, שנאמר "תן לי הנפש והרכוש קח לך". הרי ג' דעות בענין החטא של אברהם, כי מן השורש והעיקר נמשך הכל, שממנו נמשך החסרון אל הנמשכים ממנו. לכן נרמזו כל הגלויות שם, ולא רק גלות מצרים.

ואומנם ראיתי שעיקר הסיבה כפשטות הפסוקים בגלל "במה אדע" שהתשובה לכך הייתה ברית בין הבתרים, אומנם בסוף המאמר כל הסיבות שנכתבו בגמרא משתלבים יחד בס"ד, והנה היות וסיבת גלות מצרים טמונה בברית בין הבתרים, לכן יש לעיין בעניין לעומק, ואכן בפרשת לך בברית בין הבתרים, ה' בישר לאברהם על ירושת הארץ, ובעצם הכוונה לגאולה השלימה, כפי ששמע מהגמרא מגילה לא' ותענת כו' ששאלת אברהם אבינו "במה אדע כי אורישה" וכפי שביאר המהרש"א בתענית שהכוונה באיזה זכות לא יתכלו בגלות, וע"ז ענה הקב"ה בזכות הקרבנות, המשיך אברהם ושאל אולי יחטא עם ישראל במשך הגלות כשאין בית המקדש שיכפר עליהם שמא תעשה עמם כלה כשם שעשית עם דור המבול?? וענה לו ה' שינעלו בזכות אמירת מעמדות, ושם מקשה רש"י מהיכן מקור התשובה, וע"ז מסיים רש"י – גמגום!!

מעשה לפני 25 שנים בערך בעת שלמדתי בכולל זרעים, פניתי למרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל בשאלה, מדוע מרן החזון איש זצוק"ל לא חיבר ספר גם על מסכת תרומות?? ומרן שאל אותי מדוע אתה שואל?? עניתי למרן, כי אם נלקט מספרי החזון איש כל מה שציטט ממסכת תרומות כבר יש לנו חיבור שלם על מסכת תרומות, וא"כ מדוע החזון איש לא כתב ספר על תרומות??

חייך אלו מרן, ואמר דע לך רציתי לראות האם הבנת את שאלך, כי שאלה זו אני בעצמי שאלתי את החזון איש!! ואתה יודע מה ענה לי החזון איש?? החזון איש ענה לי, וכי אתה חושב שזה יוצא מהשרוול??

ואני מספר זאת, כי מאמר זה חודשים אני בונה אותו נדבך אחר נדבך, וכבר מסרתי עליו כמה שיעורים, ועדיין אני מרגיש שלא קלה המלאכה, אבל בזאת אני בוטח ובס"ד עכשיו אכתוב בתקווה שאעשה זאת על הצד הטוב ביותר ב"ה.

פרשת שמות מספרת על גלות מצרים, ומעט בכל הספרים הקדושים יש הסברים נשגבים על גלות מצרים, וסיבת הגלות, והנה ראיתי במהר"ל (גבורות ה' פרק ו) שכתב התבאר לך כי שלימות הבריאה שבה רצון הבורא הוא אברהם אבינו והשתלשלות צאצאי קודש, ובהם בחר ה'. אם כן יש לשאול, איך עולם הפוך, כי זרע קדש במצרים היו נתונים ביד לוחציהם, שזו מיעוט מציאות?

והוסיף שגלות מצרים היא גזירה קדומה מברית בין הבתרים שיהיו משועבדים ת' שנה במצרים, כצפור שהיא ביד הצייד, עד שלא הייתה מציאות ישראל נחשבת במצרים, שגזרו על בניהם אבדון ומיררו את חייהם, והרמב"ן ז"ל נתן טעם לדבר, מפני שאברהם הביא את אשתו בנסיון גדול, וכבר הקשו עליו קושיות עד שנעקר פירושו מכל, ויש אומרים שהגלות הייתה בחטא השבטים במכירת יוסף, ואף יוסף חטא בהבאת דבה וכו', וזה היפך משמעות הכתוב, שהקב"ה אמר לאברהם קודם לידת השבטים "גר יהיה זרעך" וגו', וכל מי שיש לו עינים יראה שסבת המכירה כדי שירדו למצרים, ולא המכירה סבה לשעבוד, ויש אומרים שהיו יסורים של אהבה לנקות את ישראל ולזכותם, אך אין זה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

להן הקדוש ברוך הוא הואאל ותליתם עצמכם בי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

ובהמשך כתוב בגמ' רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם בניך חטאו לי אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר ליעקב בניך חטאו אמר לפניו רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה – לא בזקנים טעם ולא בצעירים עצה, אמר לו ליעצק בניך חטאו לי, אמר יצחק כמה טענות טובות וחשובות של מליץ יושר, ובסוף אמר יצחק אם אתה סובל את הרע שנשאר בחשבון מוטב, ואם לא חצי עלי וחצי עליך, ואם תרצה הכל עלי, גם ככה הקרבתי את עצמי בעקדה לפניך, פתחו ואמרו (כי) אתה אבינו, אמר להם יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקדוש ברוך הוא, מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך.

ולכאורה קשה הרי בגמרא תענית ומגילה כתוב שה' הבטיח לאברהם שלא יכלו עם ישראל בגלות בזכות אמירת המעמדות, ואיך עכשיו אברהם אומר לה' "ימחו"? ואולי טענת אברהם הייתה שאם אין להם אפילו זכות אמירת מעמדות אם כן אין להם זכויות כלל ולכן ימחו.

אבל אם כן חוזרת השאלה מדוע אם כן בברית בין הבתרים אברהם נרגע בתשובת ה' בהקשר למעמדות?? היה עליו לשאול ומה יהיה אם לא יאמרו מעמדות?? וכמו כן איך יצחק מצליח להסביר לעם ישראל שעליהם להודות לה' ולא לו למרות שיעצק הסכים לקבל עליו כל חטאי ישראל??

וחשובתי לתרץ שבברית בין הבתרים הקב"ה הבטיח והוכיח לאברהם שתהיה הגאולה מובטחת למען שמו באהבה, ואכן עיקר ברית בין הבתרים מתמקדת בגלות מצרים, ולמה?? כי היא הסיבה להתחייבות ה' לגאול את עם ישראל בכל מצב, גם אם אין להם זכות, וכל כך למה?? התשובה לכך שהיות וכיכול הקב"ה לקח את עם ישראל במצב רוחני מצוין, ובגלות מצרים הם הידרדרו למט' שערי טומאה שלכאורה זה נפילה שלא כל כך באשמתם, וכפי שכתוב במחר"ל בתחילת המאמר, וכמו כן בעץ יוסף ובליקוטים בעין יעקב שבת פט' שמחמת הגלות אדום יצחק טוען שעליו לסבול חצי מחטאי עם ישראל כי נתן ברכה לעשו לשעבד את עם ישראל.

ואכן כתוב בליקוט שמעוני אחרי מות תקעו שלעתיד הקב"ה יפיל כל עוונות עם ישראל על אדום, ובס"ד נבאר

ובעצם מקשה המהרש"א מי החליט שאברהם שאל גם על תקופת הגלות לאחר חורבן הבית?? ומתריך המהרש"א משינוי הלשון שאברהם לא שאל כלשון השם שאמר "לך אתננה", – במה אדע כי תתנה לי, אלא נקט לשון ארישנה, וזה לשון גירוש כפסוק כי אורישי גוים מפניך, וממילא פירש שאלת אברהם אבינו במה אדע שלאחר הגירוש עם ישראל יתקיים ולא יתכלה, והרי"ף למד זאת מהכתוב "ויהי השמש לבא" דהיינו שקיעת שמשן של ישראל בחורבן בהמ"ק וע"ז תרדמה נפלה על אברהם והנה אימה חשכה וגו' שדרשו חז"ל על ד' מלכיות היאך יתקיימו בלא קרבנות וע"ז נאמר "והנה תנור – ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית – לאמר" ר"ל בשביל אמירת הקרבנות מעלה אני עליהם כאילו הקריבום ומוחל להם עונותיהם.

ולכאורה קשה מדוע אברהם נחה דעתו בתשובת אמירת המעמדות, הרי מה יהיה אם עם ישראל לא יגידו מעמדות, מה יהיה?? אבל בפשטות זה לא קשה כי כבר הובטח בתורה "כי לא תשכח מפי זרעו", ואולי זה כלול בהבטחת ה' שכל עוד קיום העולם יהיו בעם ישראל צדיקים שיגידו מעמדות שזה יכפר על עם ישראל שלא יכלה ח"ו.

והנה כתב הרמב"ן שכלול בשאלה אברהם איך אדע שיזכו עם ישראל לקבל את ארץ ישראל בגאולה השלימה ושלא יפסידו את ירושת הארץ בגלל חטאים, ולא רק באיזה זכות לא יכלו בגלות הארוכה, ואכן בתשובת ה' לאברהם כלול ברית שלאחר כל הגלויות יזכו לארץ ישראל השלימה הכוללת מלכות עשר עמים כמפורט בפסוק וכפי שפירש רש"י.

ועריך עיון איפה התשובה לבקשת אברהם אבינו לזכות עם ישראל בגאולה השלימה?? כמו כן עריך עיון מדוע בברית בין הבתרים כתוב בדגש מיוחד גלות מצרים שהיא יחסית הקצרה מבין הגלויות, ואילו שאר הגלויות הארוכות ובפרט האחרונה שהיא כ-2000 שנה כתובים ברמז?? וגם ע"ע מה עניינה של גלות מצרים כתשובה על שאלת אברהם אבינו במה אדע ובאיזה זכות יזכו לרשת את הארץ השלימה?? אלא יתכן שמשמע מכאן שגלות מצרים זו הסיבה והאות שדרש אברהם אבינו וקיבל מהקב"ה להבטחת ה' על הגאולה השלימה שתבוא בלי תנאי אלא כברית וכפי שיפורט לקמן.

והנה הגמ' שבת פט' דרש רבא לעתיד לבא יאמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל לכו נא אצל אבותיכם ויזכחו אתכם ויאמרו לפניו רבונו של עולם אצל מי נלך וכו', אמר

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ולכאורה קשה מאוד וכי אכן לא היה ליעקב מה לפחד
חרי כתוב ברש"י בישיבה מג' ג' "נתתי כפרך מצרים" –
והם היו לך לפדיון שבכוריהם מתו ואתה בני בכורי נצלת
והייתם חייבים כליה כמו שנאמר ביחזקאל כ' "ואומר
לשפוך חמתי עליהם בארץ מצרים", ולמרות שעם ישראל
ניצול בחסדי ה', בכל זאת רוב רובו של עם ישראל מתו
במכת חושך, וכדברי האלשי"ך שיצא אחד מחמשה, ויש
אומרים מג' ויש אומרים מת"ק, ויש אומרים א' מה'
אלפים?? ואם כן מתו ב3 ימי החושך מיליוני יהודים אם
לא עשרות מיליוני יהודים??

ואכן ראיתי ברמ"ע פאנו – (מאמר חקור דין חלק ג פרק כא)
שהרגיש בזה וכתב שפרעה הקריבם לאביהם שבשמים,
ומי שנמצא שם ולא היה ראוי ליגאל מת מתוך תשובה
וצעקה שהן מועילות עד דכדוכה של נפש. וכן בימי אפלה
שמתו רבים מן הפושעים שבנו כתיב "ולכל בני ישראל
היה אור במושבותם", ובא הרבוי להורות כי אפילו
הבלתי ראויים ליגאל כיון שמתו מתוך תשובה כדאמרן
היה להם אור במושבותם – בגן עדן איש לא נעדר. או
יפורש במושבותם, כי הראויים להתישב ולהגאל היה להם אור,
והם שש מאות אלף שקרבם המקום לפני הר סיני.

ונראה כדברי הגמרא בנדרים, שאכן 3 הסיבות לגלות
מצרים התקיימו, שכנגד במה אדע שכיכול היה פקפוק
באמונה, על כן וגם כנגד חטא שויתר מלגויר את אנשי
סדום למרות שכבשם במלחמה, על זה כביכול הפסיד
במכת חושך יהודים רבים שמתו ולא זכו לקבלת התורה,
ועל שנשתמש בתלמיד חכם – אליעזר לכן הקב"ה
השתמש בבני השבטים הצדיקים שיהיו בגלות מצרים
לעורך המטרה החשובה שהם בגלות זה יגרמו לגאולה
השלימה בכל מצב של עם ישראל וכאמור.

וכן כדברי ר' צדוק חלק א אור זרוע לנדיק עמוד ו, שכששאל אברהם
"במה אדע" שרצה להגיע (שלפחות הנשארים והראויים להיגאל)
למדרגה זו להיות קדושים מבטן שאף על פי שחטא ישראל ולא יסור
תומתו הימנו באמת, וכעין דברי ר' צדוק כתב השפת אמת, עכ"פ המרובים
שמתו כביכול שימשו להצלחת המטרה החשובה בעבור הנשארים),
ויתכן שיעקב הבין זאת שכל מי שימתו במכת חושך בעם
ישראל יזכו לגן עדן ועכ"פ גלות מצרים היא זו שתחייב
ותקיים את הגאולה השלימה לכן לא פחד יותר.

ואומנם, בפרשת תולדות הארכתני בעניין מדוע הקב"ה
החשיב לאברהם ויעקב חטאים, כמפורש בנביא בישיבה
מג', כה- כז, שכתוב שם (כה) אנכי אנכי הוא מחה פשעך
למעני וחטאתך לא אזכר: (כז) הזכירני נשפטה יחד ספר אתה
למען תעדיק: (כז) אביך הראשון חטא ומליצוך פשעו בי:

העניין בהמשך, וכדברי המכתב מאלהו – שמצרים כפו
את שלטונם גם על רוחם ונפש של ישראל עד שהגיעו
שם למ"ט שערי טומאה, שבחינת הנהגת הטומאה
שבמצרים היא פתיחת הגבול ליצר שיוכל להתפשט
כרצונו, ללא כל אפשרות גאולה ויציאה משעבודו. ולצאת
משעבוד בחינת פרעה ומצרים לא היה אפשר בלי חסדו
הבלתי בעל תכלית של ה'. (חלק ב עמוד ז')

ולכן ה' טוען לאברהם שכשם שאני כביכול הורדתי זרע
קודש צדיקים למט' שערי טומאה, לכן חובה עלי לתקן
זאת שאקח את עם ישראל לפני הגאולה העתידה ואגאל
אותם מטומאתם ואנקח אותם גם אם לא מגיע להם
כשאין להם זכות, כמידה כנגד מידה.

ותשובה זו דומה קצת לדברי הגמרא בברכות לא' שה'
הודה לאליהו – "ואשר הרעותי", ואומנם הבחנתי
בדקדוק דברי רש"י שהקב"ה הודה לאליהו לא מיד אלא
לאחר זמן, והאמת המשמעות היא שהודאת הקב"ה לא
הייתה על כל דור ודור אלא ככל 3 מקורות וגם הרביעי
שהקב"ה לוקח אחריות על חטאי עם ישראל כביכול זה
בעתיד לבוא לקראת הגאולה השלימה והנעצות, אבל לא
כדברי אליהו בשימוש באמצע הזמן.

וכמו כן מצאנו בדומה לדברים הללו בישיבה פרק סג'
ז', "למה תתענו ה' מדרכיך תקשיח לבנו מיראתך שוב
למען עבדיך שבטי נחלתך", וכתב המצודת דוד: למה
תתענו – ר"ל בעבור שלוות האומות ואורך הגלות אנו
תועים מיראתך וכאלו אתה מתעה אותנו. תקשיח לבנו –
בעבור זה הקשה לבנו וסתם מן היראה וכאילו מידך בא.

ואכן כשם שלאחר גלות מצרים ה' העלה את עם ישראל
ממט' שערי טומאה למט' שערי קדושה כך יהיה בגאולה
העתידה, וממילא גלות מצרים היא הנותנת להתחייבות
הקב"ה לגאולה העתידה גם בלי זכויות לעם ישראל, וזה
כלול בתשובת אברהם ויעקב שאמרו ימחו כי חטאו,
דהיינו שאכן אין לעם ישראל זכות לגאולה העתידה, ורק
מחמת הבטחת הקב"ה הם נגאלים.

וזוה הבטיח הקב"ה ליעקב פרק מו' אל תירא מרדה
מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם: אנכי ארד עמך
מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, וכתוב במדרש גם עליה
לאחר גלות מצרים וגם בגאולה העתידה, וכדברי רבינו
בחי' כפל העליה כי הוא הבטחה לזרעו שיגאלם אחר
הגלות ויעלה אותם לארץ ישראל, ואחר שיהיו מיושבים
בארץ ישראל ששם עיקר קיום התורה והמצוות הבטיחם
בעליה אחרת והוא העולם הבא הצפון לזרעו.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

וטען שהוא מסכים לסבול חצי מעונות עם ישראל, ומובן שמכונה שמו – "מליצד".

ואמנם ה' למרות שהתחייב בברית בין הבתרים שעם ישראל יגאלו בכל מצב, ובעצם ה' יעלם מטומאתם כפי שהעלה את עם ישראל במט' שערי טומאה של מצרים, בכל זאת הקב"ה עושה זאת בכללים של כדין ומשפט.

זכפי שמצאנו לעיל בנביא ישעיה מג' ג' שלמרות שהקב"ה הבטיח לגאול את ישראל ממצרים בכל מצב, בכל זאת הקב"ה השתמש בכופר נפש שהמצרים ימותו בקריעת ים סוף במקום עם ישראל.

זכן במפלת סנחריב, כוש מתו ככופר נפש תחת עם ישראל, זכן כתוב בילקוט שמעוני אחרי מות תקעו' שלעתידה' יפיל כל עוונות עם ישראל על אדום, וזאת למרות שכתוב מפורש "אנכי אנכי הוא מחה פשעך למעני וחטאתיך לא אזכר".

זלכן מחסדי הקב"ה ומכוח הברית השתמש בדוגמת יצחק אבינו שאהב וקירב בנו עשו הרשע, וכדוגמא זו שייך שה' יקרב את ישראל למרות שהם בדרגת טומאה, ולכן יצחק טען לעם ישראל שהתודה היא לה' בלבד, כי מתוך חסדי ה' קבע כללים אלו של כופר נפש ודוגמת יצחק בכדי לקיים בריתו עם אברהם לגאול את ישראל בכל מצב.

גלות אדום, והזכאים לגאולה השלימה – המשך

שאפילו היו בגן עדן אבל בשביל לזכות בחיי נצח בעולם הבא צריכים דין מחדש, וכתב שבפשטות הגיהנום מתקן וניקה כך שנהיו זכאים אח"כ לחיי נצח.

זמי בעם ישראל שיזכה לגאולה השלימה?? והנה כתוב על הגאולה בספר ישעיהו פרק סח' יג' "לכן כה אמר ה' אלוקים: הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו, הנה עבדי ישאו ואתם תצמאו, הנה עבדי ישמחו ואתם תבשו: הנה עבדי ירנו מטוב לב, ואתם תצעקו מכאב לב ומשבר רוח תלילו: והנחתם שמכם לשבועה לבחירי והמיתך ה' אלוקים, ולעבדיו יקרא שם אחר", ומשמע שיש הפרדה ברורה בין צדיקי עם ישראל לרשעי עם ישראל.

זמד שני הנה כתוב בנביא ישעיה מד' כב' "מחיתי כעב פשעך וכענ חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך", ומפרש רש"י: מחיתי – במצרים ובמדבר גם עתה שובה אלי,

ומסביר רש"י שהקב"ה טוען לעם ישראל שאין להם זכות לגאולה השלימה בזכות עצמם כי פשעו בו, וגם אין להם לסמוך על האבות שהרי "אביך הראשון חטא" – אברהם, באומרו "במה אדע", שכביכול פקפק בהבטחת ה' שעם ישראל ירש את ארץ ישראל, "ומליצד פשעו בי" – אין לך בכל מליצים שאתה סומך על זכותם שלא מצאתי בו פשע יצחק אהב את שונאי – עשו, והקשנו שהרי אברהם כבר נענש בגלות מצרים על שאמר במה אדע, ומדוע כביכול עדיין נחשב לו זאת כחטא??

אלא יתכן שה' השתמש כביכול במילים אלו "במה אדע" במובן השלילי – שיש בזה כביכול פקפוק בה', לטובת אברהם ועם ישראל שלא יגאלו בזכות אבות, שהרי באמת כוונת אברהם הייתה שפחד שמא ירבו מאוד חטאי עם ישראל וכדברי הגמרא בתענית ומגילה, ולכן ה' החשיב זאת כחטא שבכך עם ישראל יגאלו בלי זכויות אלא מתוך הבטחה וברית למען שמו באהבה.

זכן אצל יצחק, ה' כביכול החשיב לחטא שקירב את עשו, והיא הנותנת והגורמת לעם ישראל שיגאלו למען שמו באהבה גם בלי זכויות, כפי שייצחק עמוד היראה "פחד יצחק" במקום לרחק את עשו הרשע קרבו באהבה רבה, כך ה' יקרב את עם ישראל עם כל פשעיהם ויגאלם למען שמו באהבה, בלי שום תנאי.

וזודוש זה מתאים כפתור ופרח לדברי הגמ' שבת פט' שרק יצחק מגן על טענת ה' על עם ישראל "בניך חטאו"

ענין הגלויות וגלות אדום הנמשכת כאלפיים שנה, מפורש בנביא ישעיה מח' "למען שמי אאריך אפי לבלתי הכריתך: (י) הנה צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עני: (יא) למעני למעני אעשה כי איך יחל וכבודי לאחור לא אתן": ומפרש רש"י: צרפתיך לא ע"י אור של גיהנום "בחרתיך" – בחרתי לך כור עוני כנגד אור, ובפרשת ויצא לגבי סולם יעקב אכתוב בס"ד ע"פ מדרש תנחומא, שיעקב לא רצה לעלות בסולם, והעדיף שעם ישראל יתנקה בגלות.

זאלי בכדי שלא יהיה נחמא דכיסופא שנגאלים בלי ניקיון כלל, או שיעקב העדיף גלות מניקוי באש הגיהנום, ולמרות שגם לאחר ניקוי הגלות עדיין להגיע לגאולה ולירושת אר"י ועולם הבא חייבים זכויות, ואין זכויות!! ורק למען שמו באהבה הקב"ה מביא גאולה ועולם הבא לעם ישראל, וכעין זה כתב תוס' רח' טז' שיש נשמות

הוספות חדשות על הגדה של פסח

מנותק לגמרי מה' בגלות כמו אלו שנעלו במצרים, הוא זה שיוזכה למחיתי פשעיו ולשובה אלי כי גאלתיך!! או שלא יודח ממנו נידח כדברי הוזהר!!

אבל בפשטות מי שהיה קרוב לה' קודם הגאולה וקודם והשיב לב אבות על בנים הוא נכלל ב"וכן צדיקים יראו וישמחו", ובפשטות לעתיד לבוא גם אז כל אחד נכוון מחופתו של חברו, ולכן נשקיע בכל הכוח לחיי הנצח.

וקשה שהרי במצרים וגם במדבר הקב"ה המית רבים מעם ישראל בגין החטאים שחטאו, ואם כן במה מתבטא מחיית הפשעים??

ותירץ תלמידי המצוין והשנון **אלעזר אפשטיין** נ"ו שלולי מחיית הפשעים במצרים ובמדבר כל עם ישראל היה נמחה כפי שאמר ה' למשה בחטא העגל והמרגלים, ובזכות המחיתי כעב פשעיו, זכו עם ישראל להישאר ולא להימחק ח"ו, ואולי גם בגאולה הקרובה רק מי שלא היה

ב. יציאת מצרים – המטרה

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים

ואכן 40 שנה שהיו במדבר כביכול היה המשך של יציאת מצרים.

ואכן הקב"ה בנבואת בלעם "קל מוציאם ממצרים", וכן בפרשת מסעי כתוב "אלא מסעי בני ישראל היוצאים מארץ מצרים" שעדיין ממשיכים לצאת, שלא יצאו בעבר ותמה היציאה, אלא עדיין יוצאים ממצרים.

ואמנם עדיין קשה היה לי הדבר, שברור מאליו שאם יהודי לא מתעלה בקדושה ועושה עבירות הוא ממילא ישקע בטומאה, ומה בדיוק התחדש ביציאת מצרים הפרטית כביכול ששייכת עד ימינו כביכול??

וזכור ה' ביום שביעי של פסח בעת קריאת התורה בסוף שירת הים התחדש לי חידוש עצום, שהנה כידוע תינוק לפני שנולד לעולם מלמדים אותו את כל התורה וכשנולד בא מלאך וסוטר על פיו, והתינוק שוכח את כל תלמודו – נדה ל', והמפרשים מסבירים שהתועלת בדבר הוא שברגע שבעבר הוא למד קל יותר לאדם לחזור על מה שלמד למרות ששכח.

וזכר הם פני הדברים כלפי יציאת מצרים, שכידוע בעת יציאת מצרים הקב"ה העלה את עם ישראל ממט' שערי טומאה למט' שערי קדושה, וכך בליל פסח ובעת יציאת מצרים עם ישראל היו בהתגלות שכינה בדרגה גבוהה ביותר, אבל מיד לאחר מכן הם נפלו והיה עליהם לעבור בעבודה עצמית להתעלות בימי ספירת העומר להגיע למט' קדושה מחדש בכוח עצמם עד מתן תורה בחג השבועות.

ועם ישראל הצליחו להתעלות למט' שערי קדושה רק בגלל שהקב"ה הקדים להם את העלייה שעשה להם בעת

כתוב בתורת כהנים שעל תנאי שתקבלו עליכם עול מצוות הוציא ה' אותנו ממצרים, וטוען השפת אמת שאם לא מקיימים את התנאי – דהיינו שלא מקיימים את המצוות, ממילא הכל בטל ובעצם כל יציאת מצרים אמורה להתבטל, ולכן חייבים כל החיים להשקיע בעבודת ה' כך יזכה כביכול בעצמו לצאת ממצרים כל חייו.

ולענ"ד נראה שברור שאין מתבטל יציאת מצרים כי עם ישראל כבר יצא ממצרים וכביכול אי אפשר להחזיר את המצב הזה לקדמותו, וראיה לטענה זו שהנה בסוף הקללות החמורות שכתובות בפרשת כי תבוא כח' סח' כתוב "והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קונה", שלמעשה לא נהיה חזרה עבדים של המצרים כי לא יקנו את עם ישראל.

אלא שבכל זאת בורא עולם דורש מאתנו כפי הכתוב בהגדה של פסח שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ואכן עם ישראל באופן כללי כבר לא ישתעבד לעבדות פרעה אבל כל יהודי באופן אישי דורשת ממנו התורה לקיים את חובת התנאי, ולא בגלל שיתבטל היציאה כי כבר לא שייך דבר זה, אלא בכדי לחדש את היציאה מהטומאה ואת הקבלה שקיבלו אבותינו במצרים להיות עבדי ה' ולא עבדי פרעה ושאר הטומאות ולהתעלות במעלות הקדושה.

וראיה לדבר וגם להבהרת העניין, כי התורה אומרת בספר דברים ו' כג' "ואתנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו", שהשלמת יציאת מצרים הייתה בכניסת עם ישראל לארץ ישראל,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

קדושה שהעלנו הקב"ה בעת יציאת מצרים בכדי להקל לנו את העליה חזרה לדרגה זו.

וזוהי בעת החידוש הנפלא, כמי שלוקט מיני מתיקה מים סוף, ככתוב במדרשים שצמח להם עצים ויצאו להם פירות מתוקים ודבש לפי התינוקות.

יציאת מצרים, כי היה עליהם רק לחזור לדרגתם שכבר היו בה.

זאת מעלה זו יכול להפסיד יהודי שלא מקיים את התנאי של יציאת מצרים, שהוא לא יזכה להגיע בקלות לשערי קדושה, כי כביכול נמחק לו העלייה של מט' שערי

ג. הכנה לפסח – עיקר סיפור יציאת מצרים

"חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים"

זכורנו, בכדי להגיע לכך, חובה עלינו הורים יקרים לאסוף את ילדינו עוד בערב פסח שעות לפני ליל הסדר ולהסביר להם את מטרת הסדר כפי שביארתי לכם, ולא שהילדים יחשבו שהכוונה שעריכה להיות מיד בסיום סיפור ההגדה, מתי כבר נזכה להגיע לאוכל – לשולחן עורך, ובגלל כוונה זו הם מלחיצים את האבא להזדרז בסיפור ההגדה.

אלא עליך לקרוב מערב פסח ולשתף אותם ברעונך ובשאיפתך הקדושה ותבקש מהם עזרה איך להנעים את האווירה יחד עם מטרתך הקדושה, ודע לך שבהכנה זו אתה מקיים מצוות מושלמת של סיפור יציאת מצרים לילדיך – ומונע מהם סיוט שיש בתחילת ליל הסדר רח"ל שמתעכבים בלי סוף בדיבורים ולא רצים היישר לאוכל.

אבל גם לאחר דיבורך עם ילדיך בנעימות שעות לפני פסח, אל תמתח את החבל יותר מידי בליל הסדר אלא תשתדל להיות ענייני ולא לומר מגילות ארוכות, שיהיו דבריך נשמעים ולא להיפך ח"ו, והחכם עיניו בראשו, ובעזרת ה' תזכה לשמח בקדושה עם משפחתך אמן.

ד. למה לא מזכירים בהגדה את אהבת כלולתיך – לכתך אחריי?? – המשך

אלא הכוונה שהסכימו ללכת במדבר בארץ לא זרועה ולהיות תלויים כל הזמן בחסדי ה' כי קיבלו על עצמם להיות נאמנים לה' ולתורתו, ואם כן למה אין דגש וזכר לזה לכאורה בהגדה של פסח??

וגם יש להקשות איך נכתב בהגדה שאליו העמדנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו, הרי לא יצאנו ממצרים בשביל לצאת לחירות שאז אכן עצם יציאתנו ממצרים מעבודת לחירות גם בלי לקבל את התורה יש בזה מעלה עצומה, הרי עם ישראל הנותרים יצאו ממצרים בשביל לקבל את התורה כפי שהבטיח להם משה רבינו "בצאתכם ממצרים תעבדו את האלוקים על

מאוד היה קשה לי מדוע מאמר מחייב זה שחייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים נכתב לאחר כל סיפור יציאת מצרים שנכתב בהגדה בהרחבה, הרי לכאורה יש לכתוב זאת מיד עם תחילת ההגדה בכדי שנדע להחיות לנו את סיפור ההגדה ולא נאמרם כתפילה או כסיפור מוכר וישן??

אלא התשובה היא כפי שכתבתי קודם, שעיקר סיפור יציאת מצרים היא בכדי להגיע להתלהבות עצומה מגודל ועוצמת הניסים ורק כך נגיע לדרגה שנרגיש רצון להיות עבדי ה' אמיתיים כפי שאבותינו במצרים אלו שלא מתו במכת חשך שרצו להיות עבדי ה' ולא עבדי פרעה, ולא רק להשתחרר לחירות מעבודת אלא רצו להתבטל ולהיות עבדי ה' בכל גופם ובכל נפשם.

כך נזכה גם אנחנו נזכה להגיע לכך מתוך התפעלות עצומה בעת סיפור ההגדה, ומתוך חידושי תורה וקושיות ותשובות מחודשות שמביאות שמחה עצומה בבורא שנתן לנו את התורה הקדושה.

מאוד התקשתי מדוע אין בהגדה של פסח דגש על שאנחנו עם ישראל הסכמנו לצאת ממצרים ולהיות עבדי ה', והרי אין הדברים פשוטים וקלים כל כך, שהרי רוב רובו של עם ישראל סירב לצאת ממצרים ולהיות עבדי ה'.

ולכן במכת חושך מתו רוב רובו של עם ישראל, וממילא הנותרים שהסכימו לצאת ממצרים ולקבל את התורה היו יחידי סגולה וגיבורי כוח עושי דברו.

זכורנו שכתוב "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", וכי בלכתנו אחרי ה' נפחד ללכת בארץ לא זרועה?? וכי היפלא מה' דבר, בפרט בדור יוצאי מצרים שראו ניסים גלויים ממש??

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ואם אכן מעלת עם ישראל שהסכימו לצאת ממצרים היה כי החליטו להיות עבדי ה', ולא לצאת לחירות, אם כן זה כן מופיע בהגדה, שהרי אומרים הלל בהגדה ושם בהתחלה כתוב "הללו עבדי ה'", ובגמרא מגילה יד' כתוב עבדי ה' ולא עבדי פרעה, ולא פלא שבמזמור השני כתוב "בצאת ישראל ממצרים", לא "קל הוציאם ממצרים" אלא שאנחנו עם ישראל יצאנו ממצרים, ושם משבחים את עם ישראל "בית יעקב מעם לועז הייתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו".

ולא פלא שאכן כל הקרבת קרבן הפסח בבית המקדש היה בליווי אמירת ההלל, כי מדגישים בעת ההקרבה עוד קודם ליל הסדר עוד קודם אמירת ההגדה, את יציאת עם ישראל, את עבדי ה', את שבח עם ישראל – חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר.

ואכן דווקא בעת שיא ההגדה קודם האכילה של המצה והפסח והמרור אומרים את תחילת ההלל שזה הללו עבדי ה', וגם את בצאת ישראל ממצרים, ששם כתוב את העיקר החשוב ביציאת מצרים שזה ושבחם של עם ישראל בעת יציאת מצרים המופיע דווקא בשני המזמורים הראשונים של ההלל.

ה. והגדת לבנך – ההכנה כבר מעכשיו לליל הסדר, והוספת הגאון הגדול רבי פנחס פרידמאן

ולהפתעתי קיבלתי מכתב תגובה למאמרי זה, מהגאון הגדול רבי פנחס פרידמאן ראש כוללי בעלזא ירושלים ברעוני להעיר מקודם מה שפירש רש"י (שמות יג-ח): "בפרשה ראשונה נאמר (שם יב-כ) "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם", **בן רשע** הכתוב מדבר שהוציא את עצמו מן הכלל, וכאן "והגדת לבנך", **בן שאינו יודע לשאול**, והכתוב מלמדך שתפתח לו אתה בדברי אגדה המושכין את הלב". הרי שמה שכתוב "והגדת" הכוונה שתפתח בדברי אגדה המושכים את הלב.

ואולם בענין זה הנה פנינה יקרה מדברי ה"כלי יקר" פרשת בא (שמות יב-ט) שהוא עצמו מעיד שהוא פירוש יקר: "ומטעם זה שינה כאן לומר והגדת לבנך, ולא נאמר ואמרת או ודברת, **אלא** לפי שלשון הגדה משמש דבר וחילופו, משמש לשון דברים קשים כגידון וכנ"ל, ומשמש גם לשון רכה כאומרם ז"ל פרק אין דורשין (חגיגה יד.) אגדה שמושכין לבו של אדם כמים, וכן משמע פרק

ההר הזה" אז מה שייך לומר דיינו בלי לקבל את התורה??

ונראה לתרץ שאכן עם ישראל אותם צדיקים שנשארו לחיות אחרי מכת חושך קיבלו על עצמם להיות עבדי ה' במקום להיות עבדי פרעה, ולא להיות בני חורין אלא להחליף עבדות בעבדות, ולא היה מטרתם לקבל את התורה בדווקא, אלא ביטלו את דעתם ואת כל רצונם ואת כל מהותם בפני הקב"ה שיעשה בהם מה שחפץ, והם יעשו כל אשר ידרוש ה' מאתם, וזה היה בבחינת נעשה ונשמע עוד לפני יציאת מצרים.

ולכן אליו הביאנו לפני הר סיני בלי לתת לנו את התורה דיינו, כי אנחנו התמסרנו להקב"ה ולרצון הקב"ה שכל אשר יעשה עמנו טוב הוא לנו.

ואדרבא הדיינו כאן מבטא התבטלות עם ישראל שהסכימו לוותר על קבלת התורה אם זה היה רצון ה', ולא חלילה שמחה על כך שלא קיבלנו את התורה.

ודווקא בגלל התבטלות עם ישראל בפני רצון הקב"ה כעבדיו ממש, זכו עם ישראל שבורא עולם הרימם ממש' שערי טומאה למט' שערי קדושה בליל הסדר של פסח כי הם התבטלו לגמרי להקב"ה להיות כחומר שביד היוצר.

שאל אותי ידיד נעורי המחנך המפורסם הרב חיים צבי יאקאב שליט"א, הרי והגדת זה לשון קשה שמשמש דיבור קשה כגידים, כפי שכתב רש"י שמות יט' ותגיד לבני ישראל – דברים הקשין כגידין (מכילתא)??

וענית לו, שהקושי כגידים זה לא לילד, אלא על האבא, שעל האבא להתאמץ מאוד ואפילו להתאמץ מאוד מאוד, בכדי שהבן יקיר שלו יקשיב בהתעניינות מרבית ובחשק לסיפור יציאת מצרים, ולא לקרא את ההגדה כתפילה, או לספר כמידי שנה שהילד משתעמם כי כבר מכיר הכל.

והכנה זו מתחילה ימים לפני ליל הסדר, שהאבא יעשיר את ידיעותיו על סיפור יציאת מצרים, ויתאמץ למצוא חומרים שמתאימים לכך ילד, ואם יתאמץ האבא מאוד יוכל להתכונן למסור חומר שיתאים בבת אחת לכל רמות הגילאים ושכולם יגלו עניין.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

תורה אפילו דברים הקשים כגידון, יושבים להם בסדר בנים תלמידי חכמים, ביניהם מורי הוראה ומגידי שיעור ותלמידי חכמים, והנה הם שואלים את השאלות והאבא שהוא בעל הבית פשוט צריך לענות להם כדי לקיים המצות עשה של "והגדת לבנך". לכאורה נראה ח"ו כחוכא וטלולא.

אבל צריך לדעת שבעל הגדה אומר: "כנגד ארבעה בנים דברה תורה", ולא "כנגד ארבעה אבות", כי האב מקבל כח מן השמים להשפיע לבניו, וזהו שהדגיש התורה במצות עשה של סיפור יציאת מצרים: "והגדת לבנך" – תוכל ללמד אותם אפילו דברים קשים כגידון, כי אפילו אם האב אינו יודע ללמד לבניו לפי גודל השגתם בתורה, משפיעים לו כוחות מן השמים שבתוך במצוה של סיפור יציאת מצרים שהוא מספר לבניו, גנוזים השגות גדולות שהם יכולים להשיג דוקא מן האב.

עד כאן דבריו הנפלאים ביותר של הגאון הגדול מאחיו רבי פנחס פרידמאן שליט"א, וכולי תודה על שטרח כ"כ להגיב על דברי.

אלא נראה כפי שכתבתי בהוספה יג' להוכיח שהבן שאינו יודע לשאול זה ילד שהוא לא תם או טיפש, אלא בן שלא מעניין אותו כלל, ולכן אצלו חייב האבא להתאמץ קשה ולעניין אותו, או בדרך אחרת יתכן שבבן כזה אולי אם למרות הכל הוא לא רוצה להקשיב, עליך גם להפעיל לחץ עליו שסוף סוף יתרצן ויקשיב.

ו. נס שבת הגדול אצלי - הודו לה' כביכול הרגשתי את שבת הגדול

לשחוט ולהקריב קורבנות במצרים לשדים? ועי' בטור אור"ח ובפרישה שם שזה היה נס גדול שלא רצחו את היהודים על שחטת הפסח?

והתחדש בס"ד בשבת הגדול תשפ"ב שיתכן שתאווה המצרים כל רועה צאן, הכוונה שהמצרים לא הסכימו שיגדלו צאן לשחיטה למאכל אדם, כי זה ביזיון לאלוהים שלהם, אלא הם הסכימו לגדל צאן להקרבה לע"ז או לשדים, שאין באלו אכילת אדם.

ואכן מדויק כן, שהרי בשנות הרעב כשנגמר למצרים הכסף הם הביאו לו את כל צאנם, וכתוב בבראשית מז' יז' יחי' ויאמר יוסף הבן מקניכם ואתנה לכם במקניכם אם אפס כסף, ויביאו את מקניהם אל יוסף ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים וינהלם בלחם בכל מקניהם בשנה ההוא, הרי מפורש שגם למצרים היה צאן ובקר, אלא המצרים שנאו ותיעבו רועי צאן לאכילת אדם.

רבי עקיבא (שבת פ"א.) כי שם דרשו פסוק "ויגד משה" (שמות יט-ט) שהוא משמע לתרי אפי.

ועל כן נאמר כאן לשון והגדת לבנך, שאם הוא אינו יודע לשאול אזי תמשוך לבו לעבודת הש"י, כמו שכתוב "משכו וקחו לכם צאן", רצונו לומר משכו לב בניכם לעבודת ה', וכן אגדה לשון משיכה כאמור על ידי דברים רכים, אבל אם הבן רשע בלב, אזי דבר דברים קשים כגידון המקחים שיני האדם, שיבין מדבריק "לי ולא לו", ומכאן למד בעל ההגדה לומר ואף אתה הקהה את שיניו... ופירושו זה יקר הוא".

וממשיך הגאון רבי פנחס פרידמאן וכותב: אני זעיר דמן חברייהא פירשתי בהגדה של פסח, והנני מעטט: "והגדת לבנך" – הקב"ה משפיע לאב כוחות שיוכל להשפיע

ואכן, במחשבה שניה נראה, שדווקא בגלל שבמילים "והגדת" יש 2 עדיים הפוכים, א"כ עדיין יש לשאול מדוע התורה משתמשת בלשון זו לשונית קשה ורך דווקא בבן שאינו יודע לשאול, ואם הכוונה גם על הבן הרשע היה על התורה לכתוב זאת בפסוק כללי על כל הבנים, ולא דווקא על הבן שאינו יודע לשאול.

בפרשת אחרי מות כתוב "ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירם אשר הם זנים אחריהם" וכתב רש"י ובהרחבה בראשונים, אכן עזרא והרמב"ן, לשעירים – הם השדים, ומלת "עוד" מלמדת שכך היו ישראל עושים במצרים, שהקריבו קורבנות לשדים, והרבנו בחיי מוסיף שהיו ישראל במצרים להוטים אחר החכמה הזאת ונמשכים אחריה מאד לדעת מהם עתידות.

וכן משמע כן קצת ברש"י שמות יב' ו' שכתב שהיות והיו עם ישראל שטופים באלילים, אמר להם "משכו וקחו לכם" משכו ידיכם מאלילים וקחו לכם צאן של מצוה, דהיינו במקום להקריב לע"ז שיקריבו לשם ה', וכפי דברי המדרש רבה בפרשה במשל עם הבן מלך.

ופלא עצום אם כן, מה הניסיון שהיה לעם ישראל בקשירת השה למטה בי' ניסן, בלי לפחד מהמצרים שיהרגו אותם על ששוחטים את אלוהיהם? שהרי המצרים עבדו לכבשים כע"ז, הרי עם ישראל היה רגיל

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ולכן כאשר היהודים קשרו את השה למיטה בשבת הגדול, ואמרו שהם הולכים לשחוט אותו ולאכול אותו, זה היה סכנה עצומה ליהודים שהמצרים לא הרגו אותם למרות כעס העצום.

וברוך ה' שבשבת הגדול, התחדש חידוש נפלא זה, שחידד את נס שבת הגדול, וברוך ה' קיבלתי את הסכמת מו"ר רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א, ששמע והסכים לדברים.

ואולי יש להוסיף עוד שיש ללמד זכות על עם ישראל, שיתכן שעם ישראל נפל במצרים בחטא עבודה זרה, כי פחדו מהמצרים שיחרימו להם את כל בקרם וצאנם שלא ישמש את עם ישראל לאכילה, לכן היהודים התחילו לגדל את הצאן ולהקריבם לשם שדים, וכך תשקוד שנאת המצרים מאליהם ולא ישדדו להם את צאנם, ויל"ע.

ז. גאולה במידת הרחמים בזכות משה – מידת הרחמים עלינו התגלגלי

אבל כשראה משה את כאבם של ישראל הבוכים מקושי השעבוד, לבו לב של ישראל קרס בקרבו, איך אפשר לראות יהודי שסובל עכ"כ!! כי הרגש על צערם של ישראל בער בקרבו, גם אם בשכל הכל היה מובן.

ואולי בעת צערם של ישראל טען משה, שמידת הרחמים מושלמת אינה מתקיימת כשיהודים בוכים ומתייסרים למרות שזה לטובתם.

וכמו כן לפני קריעת ים סוף משה רבה בתפילה וצעקה לה' על צערם ופחדם של עם ישראל מהמצרים, ולכאורה מה פשר תפילת משה הרי הקב"ה גילה לו לפני זה שיש כאן הטעיה למצרים שיבואו לרדוף אחר בני ישראל בכדי לנקום בהם, ומה מקום יש לו להרבות בתפילה ובעעקה?

אלא כשמשה רבינו לבס של ישראל רואה את עם ישראל סובל, לבו מלא הרגש בוכה ומצטער על עם ישראל, למרות שכליבו ידע שהכל לטובה.

ואכן דוגמא לכך מצאנו שיעזק בכה על צערו של יעקב, שיעזק ידע את האמת שיוסף חי ובקרוב יהא מלך במצרים, רק בכה על צער בנו יעקב שמתייסר ואינו יודע את האמת הטובה והנפלאה הנסתרת מפניו.

ואכן, בזכות טענת משה, זכינו שבכל שנת המכות או לפחות בחציו השני, עם ישראל כבר לא היה משועבד לעבודת פרעה, ואכן הם השתחררו במידת הרחמים, ולא במידת הדין, וזה התבטא כפי שמשה רבינו טען ברגשו

אגב בנביא ישעיהו פרק מד' מצאנו שמתלוצץ על עובדי פסלים, שמחציו של העץ עשו פסל, ובחציו השני השתמשו להסקה לאפיית לחם או להתחמם כנגדו, כי זה דבר ביזיון עצום שעץ שממנו עשו אלוהים חציו השני ישמש לאכילת אדם, וכל שכן ביזיון עצום שיאכלו את העבודה זרה בעצמו, לכן תעבת מצרים הייתה אכילת צאן, וגידול בהמות לשם אכילת אדם.

ועי' בריב"א בבראשית מז' ו' שביאר שפרעה ביקש שאם מהשבטים יש גיבורים שישמרו גם על הצאן שלו, ופירש שאדרבא בגלל שהמצרים מייקרים את הצאן שהוא אלוהיהם לכן ביקש פרעה גיבורים שישמרו על הצאן, ואולי שלא יטרף מחיות טורפות כי זה ביזיון לעבודה זרה שנטרפת, ומוכח שאין לה כוח להגן אפילו על עצמה.

כתוב במדרש רבה ו' ג' רבי יהודה אמר כך אמר משה בשעה שאמרת לי לך ואשלחך אל פרעה במדת רחמים אמרת לי שאתה עתיד לגואלן, שמא עד שבאתי נהפכה למדת הדין, – שנהיה קושי השעבוד, אמר לו הקב"ה אני ה' במדת רחמים אני עומד, לכן כתוב "ויאמר אליו אני ה'".

ולפי זה מובנים דברי המדרש הקודמים א' ב' שמידת הדין רצתה להרוג את משה על שהרהר אחרי מידותיו של ה' על קושי השעבוד, כי ה' גילה לו מראש שהוא עתיד לחזק את לבו של פרעה, בכדי להענישו בדין על אשר העבידם בעבודה קשה, ולכן כתוב "וידבר אלקים אל משה".

ולפי שנסתכל הקב"ה שבשביל צער ישראל דבר כן חזר ונהג עמו במידת רחמים ולכן כתוב "ויאמר אליו אני ה'".

ובעצם משה רבינו היה צריך להקשות על הקב"ה עוד כשהקב"ה גילה לו על קושי השעבוד, איך יתכן תוכנית זו כאשר הקב"ה הבטיח שעם ישראל יגאל במידת הרחמים, והרי קושי השעבוד זה מידת הדין ולא מידת הרחמים??

ויתכן שמשה רבינו בשעת הנבואה הבין שאין כאן סתירה בין הנבואות, כי קושי השעבוד התבררה כמידת הרחמים, כי היא גרמה שהצטמצם שנות הגלות מ-400 שנים לפחות מחצי שנים של שעבוד.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ואכן כפי שנגזר לעם ישראל לרדת לגלות מצרים, וכתוב במדרש שהקב"ה ברחמיו ריפד להם את הירידה במקום לרדת באזיקים ובשלשלאות ברזל, הם ירדו בכבוד גדול מאוד, כך גם בעת יציאתם יצאו ביד רמה, מתוך שמחה ובמידת הרחמים מוחשית שלא סבלו מהמצרים, והמצרים כיבדו אותם מאוד מאוד.

הטהור, שלמרות שקושי השעבוד היה לטובה עם ישראל, עדיין זה נראה כמידת הדין, כי עם ישראל כרגע סובל ולא מודע לטובה היוצאת מזה.

ולכן עם ישראל יצאו ממצרים כשהם במידת הרחמים, שאפילו המצרים שקצו מחייהם בראותם יהודי, קצת לפני יציאת מצרים נשאו היהודים חן בעיניהם עד כדי כך שהסכימו בשמחה להשאיל להם כלי כסף וכלי זהב.

ונזכה גם אנו לגאולה הקרובה שתהיה במידת הרחמים מושלמת, שלא נסבול בחשבונות שזה לטובתנו, אלא שכל תקופת הגאולה נזכה למידת הרחמים, לשלוות הנפש ולשמחת חיים, ונקבל פני משיח מתוך שלווה הנפש ולא מתוך צעקת קושי השעבוד, כנבואה שאמר מיכה כימי צאתך מארץ מרים אראנו נפלאות – מיכה ז' בקרוב ממש אמן ואמן.

ח. פסח חג האמונה,

במה הוא שונה מראש השנה שמטרתו "המליכוני עליכם"??

ויחכן, שהחייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים, לא הכוונה למכות שחטפנו בעבודת פרך, למרות שהסיפור לילדים עוצמתי יותר כשאדם חי כאילו הוא סובל עכשיו במצרים, אבל הדגש הוא היציאה שזה רגע ההתעלות העצומה, שבזה אפשר להרגיש בעוצמה מתנת ה' שמתחדש כל שנה למי שמתאמץ להרגיש.

ואילו בראש השנה, זה קבלת עול מלכות ה' עלינו, וברגע שאדם מקבל על עצמו להיות עבד של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ממילא הוא זוכה לשנה טובה, כי זה תשובה אמיתית, להיכנע בפני המלך הקב"ה.

התשובה היא, שבליל הסדר זה אמונה בגאולה העתידית המובטחת לעם ישראל בכל מצב שיהיו, כפי שכתבתי באריכות במאמר הנפלא – מאמר א' מדוע ה' גזר גלות לעם ישראל כשהיו בשיא קדושתם ליפול במט' שערי טומאה במצרים!!!

ואמונה שנתעלה לקדושה עליונה כפי שהקב"ה גאלנו ממצ' שערי טומאה במצרים והעלנו למצ' שערי קדושה, ואם נרגיש כחובה שעלינו להרגיש כאילו אנחנו עצמנו יצאנו ממצרים, נזכה לטעום מההתעלות שהעלינו ה' בעת יציאת מצרים לפסגת הקדושה העליונה.

ט. בדיקת חמץ

השנה בגלל הבידוד והסגר מסכנת הקרונה – יש מקילים – כל אחד לפי הוראת רבותיו).

והתשובה כי בדיקת וביעור חמץ מרמז על החמץ שבלב, והגולסקא יפה מבטא תאווה מגרה שמשמעותו ניסיון שעלול לקפוץ פתאום באמצע ההתעלות שלנו

ולכן דרשו חז"ל ויש דעות בראשונים שבדיקת חמץ זה דאורייתא/שיטת הר"ן, כי אנחנו חייבים לבדוק טוב שלא יהיה לנו פתח פתוח לתאווה שתגרה אותנו וניפול בגללה בחטא חמור.

ולכן יש צדיקים ויראים שמקפידים לבדוק מכל פירור, כי רצונם להעיף כל פירור של יצר הרע החוצה שלא יהיה זכר כל שהוא ליצר הרע, כי אנחנו לא רוצים לתת לו פירור בחיינו.

בדיקת חמץ למה עושים, הרי ממילא עושים ביטול חמץ?? ועל זה עונה תוספות שחז"ל תיקנו בדיקת חמץ לפני הביטול של החמץ בכדי שאדם יבדוק,

כי לפעמים על ידי הבדיקה הוא מגלה ומוצא גולסקא נאה – איזה חמץ מגרה ויפה כמו למשל כ"ף כ"ף או פסק זמן טעים.

ואילו לא היה בודק ורק היה מסתמך על הביטול בלבד יש חשש גדול שמא באמצע פסח כשימצא את הממתקים הטעימים הוא ישכח שהיום פסח ויאכל אותם רח"ל.

אבל ראינו גדולי ישראל ורוב רובו של עמך בית ישראל שבכל זאת לא מסתפקים לחפש רק את הממתקים הטעימים אלא הם בודקים כל פירור שלא ימצא, ובעצם למה?? למה צריכים להחמיר על פירורים?? (מלבד

הוספות חדשות על הגדה של פסח

כ היצר רשע הוא ואין לו גבולות, תן לו פירור הוא ישתלט עליך לגמרי בסופו של דבר.

לכן חייבים חסימה הכי טובה שבאמת תגן עלינו בכל מצב מכל אפשרות של חטא, בפרט השנה רואים אנו עד כמה יש להיזהר מחיידק קטן – "קרונה" הבלתי נראה ועד כמה אדם יכול להידבק ולחלות מזה, ואחד מזיק לשני בלי לשים לב אפילו, ועד כמה צריך להיזהר בקיצוניות ובדברים מוזרים לא להיכשל, מי היה מאמין כפפות ומסכות בכל העולם!! מדהים!!! כל אחד חושד בשני ונזהר ממנו ולא סומך עליו ושומר ממנו מרחק שלא יסכן אותו!! מי היה מאמין.

אז קדימה נלמד להיזהר מכל רע אפילו שאינו נראה לעין, וכך נתעלה ונתקדש אמן, בהצלחה צדיקים ופסח כשר ושמח.

י. בדיקת חמץ ליל יד' ע"י הבעל – ומה חלק הנשים הצדקניות?

הפסח ב' ניסן, ועשו ברית מילה ושחטו פסח ומשכו דם במשקוף הדלתות, ובזכות זה עם ישראל ניצול ונגאל.

זאלי מפני כבוד הנשים, אין ברכה על בדיקת חמץ, אלא על ביעור חמץ, למרות שבליל הבדיקה עדיין אינו מבער את החמץ, אלא שידע הבעל שהוא רק מבער, ועיקר הבדיקה עשתה אשתו.

למעשה האשה נקתה ובדקה יסודי במשך ימים רבים קודם ליל הסדר, אבל כביכול האבא בליל יד' ברגע האחרון גונב את ההצגה והוא בודק את החמץ והוא מבער את החמץ.

וזה מזכיר, שבזכות נשים צדקניות יצאו אבותינו ממצרים, ובכל זאת ברגע האחרון הגברים קשרו את

יא. אור ליד' בודקים חמץ, – לשון נקיה נלמד מכאן, והמסר מזה לימי הלחץ שלפני פסח

ולראות את האור ולא את החושך, ככה נתחבר לילדנו שישמחו להשתתף בשמחה בסיפור יציאת מצרים בחמימות משפחתית אמיתית, שהתגלתה בזמנים הלחוצים.

ותשובת האדמו"ר הבאר משה יחיאל הלוי עפשטיין מאזורוב זצ"ל, שהם היו עבדים ויצאו לטהרה, ולכן הוזהרו לדבר בלשון נקיה, כי נכנסו לדברי תורה ולחיי תורה.

ואמנם מכך שכתוב שעם ישראל היו מצויינים שם, שלא שינו שמם לשונם ולבושם, משמע שמרו על לשון נקיה, וראיה לדבר שמשה רבינו הזדעזע שדתן ואבירם דברו לשון הרע, משמע שהם לא היו כעבדים רגילים בלי מעצורים כמאמר הגמרא עבדא בהפקר נוח לו, ולכן משה רבינו הזדעזע מדתן ואבירם.

ידידי הרב היקר ר' חנוך קיפר שליט"א, כשבא לבקרני שאלני שאלה נפלאה, שהנה רבי הקדוש מחבר המשניות לימד אותנו מהמילה אור לארבע עשר, שצריכים לדבר בלשון נקיה ויפה, כפי שמרחיבה הגמרא בתחילת מסכת פסחים. **ושאל רבי חנוך קיפר שליט"א** מדוע המתין רבי הקדוש עד מסכת פסחים, ולא הכניס מסר חשוב זה על חשיבות לשון נקיה במסכתות הקודמות לפסחים, ברכות שבת עירובין??

וחשבתי לתרץ שאולי רבי בא ללמדנו, שאפילו בזמן לחץ של בדיקת חמץ שההכנות לו מתחיל שבועות קודם בעבודות ניקיון מסיביות בבית ובקניות מחוץ הלוך ושוב, בכל זאת גם בזמני לחץ ומאמץ ולפעמים תסכול מהילדים שלא משתפים פעולה כראוי ומתעצלים, או טועים ומזיקים מתוך רשלנות או חוסר תשומת לב, או מחוסר ידיעה, בכל זאת גם במצבים כאלו חובה עלינו לדבר בלשון יפה ונקיה.

יב. הלל – בערבית ליל הסדר

הסבר המחלוקת בין המנהגים האם אומרים הלל בתפילת ערבית – המשך

יציאתם עוד לפני עת יציאת מצרים, דהיינו שכבר במכת חושך הם קיבלו על עצמם להיות עבדי ה' מעתה ועד עולם.

הנה בפשטות יש סיבה לומר את ההלל לפני ליל הסדר והיא, שיהיה דמיון להלל שאמרו אבותינו בימי קדם בעת הקרבת הפסח, וגם דומה לרעיון שעם ישראל הקדים את

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ממצרים ולקבל עליו להיות עבד של הקב"ה מעתה ועד עולם, אבל בבית כנסת בעת תפילת ערבית עדיין אין את ההתלהבות העצומה הראויה לאמירת ההלל בליל הסדר שמשמעותו הודאה על שיצאתי בעצמי ממצרים.

ובעצם זה לשון ההגדה, חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל, שאדם ירגיש שיצא ממצרים לכן הוא מתחייב לומר תודה בהלל כפי שכתבנו קודם בשם הראשונים.

וייתכן שכל מטרת ההגדה קודם זה בכדי שנגיע גם אנחנו לחייב אדם לראות את עצמו ואז נגיע לקבל על עצמנו להיות עבדי ה' מעתה ועד עולם כפי שקבלו אבותינו במצרים.

ובודא אין דומה תפילת ערבית למצוות הקרבת הפסח בבית המקדש שאז אמרו את ההלל תוך כדי התלהבות עצומה של עשיית מצוות הקרבת קרבן הפסח, וילע"ע.

יג. סוד הסימנים

שהשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם לפני ביאת המשיח.

"מוציא מצה" – הקב"ה בעת הגאולה השלימה גם יחיש לגאול אותנו בזריזות בלי לעכב רגע, ואולי כלול בזה שחלק מהרחיצה שלנו וההתחזקות היא בגדר להזדרז בקיום המצוות, שהזריזות בקיום המצוות היא הכח להתעלות מול כבודות החומר,

"מרור", יתכן שכלול בזה חבלי משיח, או מה שכתוב שמשח בן יוסף ינצח הרבה אומות ואפילו יבנה בית המקדש, רק שימות בקרב, ואז יהיה הרבה מרור לעם ישראל, ורק אחר כמה חודשים יעמוד משיח בן דוד על גג בית המקדש ויודיע ענווים הגיע זמן גאולתכם.

"מרור", הגאולה כרוכה בעער מצד אחד חבלי משיח או כאמור קודם, וגם שמחה גדולה לעם ישראל,

א שהכוונה, שכתוב שבעת ביאת המשיח, קודם יהיה קיבוץ כל הגלויות, והקב"ה יחבר בין עם ישראל הוותיקים שמכירים את התורה והמצוות, לבין עשרת השבטים שהיו מעורבים ושקועים בין העמים, ובכל זאת הקב"ה רוצה שנכרוך את כל עם ישראל לעם אחד,

ולפ"ז מובן היטב מנהג בני ספרד ועדות החסידים כדעת המחבר בסימן תפ"ו שאומרים הלל בערבית ליל פסח.

ואומנם דעת הרמ"א שם שלא אומרים הלל בתפילת ערבית, כי בעצם איך מותר להפסיק באמצע אמירת ההלל בכך שאוכלים את הסעודה אחרי שני המזמורים הראשונים של ההלל ורק לאחר הסעודה מסיימים את שאר ההלל.

ותירץ הגרי"ז על הרמב"ם חנוכה ג' ו' שהלל שאומרים בעת ההגדה זה לא מדין קריאת הלל שאסור להפסיקו אלא מדין הודאה – תודה, וכפי שכתבו הארזות חיים והכל בו והאבודרהם שהיות וחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים לכן מיד בא מצוות אמירת ההלל כאמירת תודה על שה' הוציא אותנו ממצרים כשם שאבותינו התחייבו לומר תודה על יציאת מצרים.

ולכן יתכן שרק לאחר אמירת ההגדה בהמחשה שאדם מתפעל מהניסים אז קל לו להרגיש כאילו הוא יצא ממצרים, ואז קל לו להתמסר להקב"ה כאבותינו שיצאו

אולי בסדר הסימנים כלול הכול, קדש שה' קידש אותנו ביציאת מצרים למט' שערי קדושה, ואח"כ ורחץ היה עלינו להתעלות הכל מחדש עד מתן תורה ודבר ראשון שעלינו לרחוץ את עצמנו מטומאה, וזה נעשה ע"י שחיטת הפסח, שהיו ישראל עובדים ע"ז כמו הגויים, וגם שחטו לשדים לשעירים ככתוב בפרשת אחרי מות.

כרפס כאמור שהיה לנו מעט אוכל פחות מכזית שמעורר תאבון אבל לאחר מכן סעודה גדולה שמוכנה על הפלטה, וזה טמון באמירת הא לחמא עניא, וכך גם היה טעימה של שנים טובות לעם ישראל בבניין בית המקדש, אבל זה זמן קצר לעומת הגלות ארוכה.

ואומנם קודם הגלות היה יחץ שעם ישראל לאחר פטירת שלמה נחצה לשניים החלק הגדול 10 השבטים צפון לעת הגאולה השלימה, ומגיד על ידי לימוד התורה וסיפור נפלאות ה' בעבר וקיום עם ישראל נגד כל הצוררים במשך כל משך הגלות הארוכה, אבל חובה לאבא להכין את ההגדה שיהיה קל לילדים להקשיב ולהמתין לסעודה, כך תפילתנו הקב"ה ימתיק לנו את אורך הגלות שינעם לנו ההמתנה ולא שנרגיש את הגלות בשיאה.

ולקראת הגאולה השלימה "רחצה" עלינו להתקדש ולהתכונן לגאולה, או שנתחזק על ידי אליהו שכתוב

הוספות חדשות על הגדה של פסח

"שולחן ערוך" זה הסעודה המובטחת לצדיקים לעתיד לבוא, מהלוויתן שאין לנו על של מושג מה משמעותו, אבל ברור שזה הנאה שאין כדוגמתה בעולם הזה.

צפון, – הטוב הצפון לצדיקים לעולם הבא עין לא ראתה, וחיי העולם הבא אין בו אכילה ושתייה כפי שאין אוכלים ושותים אחר אפיקומן. **נרצה** – ה' יהיה מרוצה בנו תמיד.

יד. קדש – זכר ליציאת מצרים

ופותחת כל שבוע מחדש, שגם בימי השבוע החדש נתחזק בקדושה כבימי פסח בסור מרע ועשה טוב.

נמי שמקפיד על מצוות פסח כראוי 7 ימים ברצף שותף הוא להקב"ה במעשה בראשית, כי זה היה רצון ה' שנתקדש כל ימי השבוע מתוך קדושת השבת, בסור מרע ובעשה טוב.

זחנה זה שהצליח שבוע שלם ברציפות – ימי פסח, לעשות רצון ה' בשלימות, ב"ה כך יזכה וזוכה גם בכל ימי השבוע להתחזק ברציפות כראוי אמן ואמן.

טו. קידוש, הקשר בין שבת ליציאת מצרים

אומנם בסוף בזמן קושי השעבוד כשאמר פרעה נרפים אתם נרפים – ותוכבד העבודה, פרעה ביטל את מנוחת השבת, וזה קושי עצום שנחסר להם מנוחת הגוף והנפש, וגם כתוב שבאותם 6 חודשים של קושי השעבוד משה ואהרן נעלמו ליהודים כי לא היה להם כוח להשפיע.

ומתוך השפלות והחוסר אונים וחוסר התקווה, באה הגאולה כמתואר בנביא ישעיה, סא' יא' במעודת דוד, שכמו הארץ שמצמיחה רק לאחר שנרקב ונפסד הגרגיר הזרוע, וכמו הגינה המצמיחה דברים הנזרעים בה רק אחר הפסד הנזרע, כן יצמיח ה' לישראל את הגאולה.

ולכן ביציאת מצרים התענגו שחזר להם העונג שבת שכה חסר להם עד שלא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, ועם ישראל העריכו ביציאתם ממצרים מאוד מאוד את מנוחת השבת הטובה לגוף ולנפש.

ושוב, כפי שמישה תיקן להם שילמדו בשבת שישתעשעו ברוחניות ובחיוזוק האמונה, ולא סתם בטלה בשבת, ואכן שירי שבת קודש מחזקים את האמונה ומשעשים את

ככתוב בנביא הושע פרק ב' פסוק ב' ג' "ונקבעו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום ירעאל: אמרו לאחיכם עמי ולאחותיכם רחמה".

ומפרש המעודת דוד: אתם בני יהודה ובנימין אמרו על אחיכם בני עשרת השבטים שהם עמי כמותכם עם כי מהרתי להגלות' ממכם וקראתים אז לא עמי.

בקידוש אומרים ששבת הוא תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים, ואולי הכוונה למה שראיתי במדרש רבה ואגדה שמשווים את שבת ל 7 ימי חג הפסח כלפי איסור בל יראה שאור ושמעוים על אכילת מצה 7 ימים, המתחילים בגאולה ומסתיימים בקריעת ים סוף, ועיין בברטנורא בסוף פ"ב ערוזת שהוכיח שפסח נקרא שבת.

ויתכן שההשוואה היא שכמו שבפסח יש את הסור מרע – לא יראה, ויש את העשה טוב – אכילת מצה כל שבעת הימים, שמתקיימים בין תחילת הגאולה לסופה, כך ימי השבוע יקבלו וימשיכו קדושה מקדושת שבת הסוגרת

כתוב במדרש רבה א' כח', "וירא בסבלותם" ראה שאין להם מנוחה, הלך ואמר לפרעה מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיך אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים, אמר לו לך ועשה להן כמו שתאמר, הלך משה ותקן להם את יום השבת לנוח.

ומה כוונת הלשון "תיקן", יתכן שהכוונה ככתוב במדרש ה' יח' שהיו לומדים במגילות בשבתות לומר שהקב"ה גואלם לפי שנחו בשבת, וע"פ מאור עיניים מספר קדמון שמישה נתן להם ספר אויב לזקן מזקני ישראל שבשבת יהיו קוראים להם נחומים מספר אויב, שאחרי הגזרות הקשות יש גאולה כפי שהיה אצל אויב, ובזכות הלימוד והאמונה בקדושת השבת שהיא מרגוע לנפש ולגוף זכו לגאולה.

ואם כן מובן שבקידוש אומרים זכר ליציאת מצרים כפשוטו – ואולי לכן מוסף מתחיל בלשון "תקנת/תכנת שבת", כי שבת זה תיקון ומנוחה לגוף ולנשמה ע"י התעלות באמונה ובתורה וכ"ל.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

זזה השבת שתיקן להם משה לישראל במצרים אפילו עוד קודם מתן תורה.

הנפש, ביחד עם לימוד תורה בשבת קודש ובפרט חידושי תורה בשבת זה עונג שבת אמיתי.

טז. "קדש" הגדה – של פסח – קודם קדש!! קדש עצמך

בכורי המצרים כדרך שטענו מלאכי השרת למה רק המצרים מתים בים ולא עם ישראל הרי הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה

זג מובן גם למה דווקא בקורבן פסח יש מצוה לאכול מרור לזכות את המרירות שהייתה דבר שלא מצאנו באכילת בקורבן תודה שיהיה מצווה לאכול או חובה לעשות דבר שיזכיר את המרירות לפני הנס, כי קורבן פסח מטרתו גם לכפר על עם ישראל מעוון עבודה זרה ומשקיעתם במט' שערי טומאה ולכן אכילת מרור גם מעורר את הכפרה כי הייסורים מכפרים.

זכ עם ישראל כשיצאו ממצרים לקחו במשארותם את שיירי מצה ומרור מפני חיבוב מצווה שהתכפרו בהם, ואולי כדאי להנהיג כמו שנוהגים להשאיר קצת ממצת האפיקומן כסגולה כך להשאיר קצת מהמרור כדרך שעשו אבותינו.

זמ כן היות ובאותו רגע שה' פסח באותו רגע בורא עולם החליף לנו את העבדות של פרעה בעבדות של "עבדי הם" עבדים של בורא עולם, ולכן חשוב מאוד להמחיש שעבדות ההפוכה מעבדות ה' זה מרור כי כל מה שהיצר הרע מפתה את האדם בקסמי הטומאה זה שקר מוחלט ומרור הוא.

זנ האדם מאבד את האישיות שלו, מאבד את חירותו ואת כבודו, וחי בזבל, והורס את נשמו ואת משפחתו!! והרבה פעמים הוא גם עובר על החוק כי ליצר הרע אין גבולות והוא מחכה לראות בן אדם באזיקים ובכלא מיואש ומרוסק רח"ל.

לכן למרות שאין לנו קורבן פסח ועל זה בא לי לבכות בכל זאת אנחנו עושים את המקסימום מכינים את הבית כראוי לפני פסח ומשקיעים הון רב בסדר פסח, ונשלמה פרים שפתינו ויהי רצון שנזכה להרגיש שאנחנו מכפרים על חטאנו בטומאה ונזכה להרגיש שהפכנו סופית לחיות עבדי ה' יתברך, ונזכה להחליט בנפשנו שטומאה זה מרור וכך נתקדש!!

אז לכם מושג כמה אני מחכה כבר "לקדש" בליל הסדר!! אש!!! אש קודש!!! פסח בא!!! חירות מהיצר לתמיד!! אמן.

יז. מדוע אוכלים דווקא כרפס בליל הסדר?

והילד תמה אם נוטלים ידיים ואוכלים למה לא המוציא כדרכנו תמיד? ולמה לא לאכול יותר מכזית הרי רעבים אנו??

בליל בדיקת חמץ תשע"ט בלילה אחד חלמתי שאני נמצא אצל השר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל והוא שאל אותי מהיכן נדע שזה מכפר ועניתי תשובה שמצאה מאוד חן בעיניו, ולצערי כשהתעוררתי זכרתי היטב את החלום אבל לא את תוכנו והצטערתי מזה.

והנה בתפילה התאמצתי להיזכר בעניין, ומה שעלה בידי למרות שאני לא בטוח שזה מה שהיה בחלומי, שהשאלה הייתה איך אפשר להוכיח שקורבן פסח מכפר עלינו??

ועל זה יש אולי לענות שהרי קורבן פסח הוא קדשים קלים שנאכל גם לישראל ולנשים ולא רק לכהנים, וזה מזכיר קורבן תודה ושלמים, ובעצם הוא בעצם קורבן תודה על נס שה' פסח על דלתות ישראל ולא היה נגף בעם ישראל כפי שה' הרג בבכורי מצרים.

ולכאורה צריך עיון שהרי עיקר הנס לא היה שעם ישראל ניצול במכת בכורות אלא עצם יציאת מצרים?? ולמה על עצם נס יציאת מצרים אין קורבן??

אלא באמת על עצם נס יציאת מצרים אנחנו מזכירים זאת בתפילה וקריאת שמע ביום ובלילה ומה שאנחנו חורטים זאת יום יום יש בו עוצמה אדירה פי כמה מקורבן, בפרט שכל יום אנחנו מסיקים את המחויבות שנס יציאת מצרים, מחייבנו שעלינו לשמור על העיניים ועל מחשבות הזרות ולהתקדש ולהיות קדושים, כי על מנת כן ולמטרה זו הוציאנו ה' ממצרים.

ועניין קורבן פסח הוא לכפר על מה שעם ישראל היו שקועים בטומאה, ולכן היה מגיע להם למות כמו שמתו

התשובה לכך, יתכן שהרי הכרפס – זה חתיכת ירק, ואוכלים אותו פחות מכזית ככתוב בהלכה, לאחר נטילת ידיים כשרעבים,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ואנחנו מקפידים לאכול פחות מכזית, להורות שאין לנו רוצים לשקוע בגלות, ולא רוצים להתרגל כביכול לשבוע בגלות במצב שלא נשתוקק לגאולה, אלא רעבים לנו לגאולה שתגיע במהרה ממש, כפי שאומרים השתא הכא לשנה הבא בירושלים הבנויה.

ויתכן עוד, שזה מבטא את חיינו בגלות, שכביכול אנו חיים במקום בסעודה שלימה כראוי, ואולי זה המשמעות של סעודת הלוויתן שעתיד הקב"ה לעשות לעתיד לבוא, ואילו בגלות אנחנו בקושי חיים ירקות עם מי מלח הרבה דמעות מלוחות,

יח. כרפס – הערב והתאבון לאכול בליל הסדר, וסוד הא לחמא עניא בפרט לאחר טעימת הכרפס שפתח לנו את התיאבון?

ההגדה שהיא לוקחת זמן ארוך, ועכשיו יש לנו סבל להמתין לאוכל ולסעודה כשרעבים.

כרפס פותח את התיאבון, ואסור לסבוע ממנו רק פחות מכזית, ואח"כ המתנה ארוכה עד שולחן עורך

אבל תפילתנו שבשנה הבאה בירושלים הבנויה כבר לא נרעב לאוכל אלא נשמח באור ה' ובגאולתו השלימה, לא רעב לחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'.

ואולי זה דוגמא למצב עם ישראל, שתחילה טעמו קצת, אבל לא שבעו, שזה ימי המשכן וימי בית ראשון ושני, אבל ימים טובים אלו לישראל הם מעטים מול הגלות, וכדברי הנביא שמעיר על כך, ישעיהו סג' יח' "למצער ירשו עם קדשך צרינו בוססו מקדשך", ומפרש רש"י והמפרשים כדבריו "למצער ירשו עם קדשך – גדולתם וירושתם זמן מועט הייתה להם להסעימה כי רק בחלקם היה טוב לעם ישראל למרות בית המקדש, ולאחר מכן יש לנו גלות ארוכה מאוד מאוד.

ואכן הגאולה השלימה וגן עדן ובית מקדש השלישי כבר מוכן ומזומן לעם ישראל, רק עלינו להמתין לזמן שיעלה רצון בעיני ה' לגאולינו.

ואולי זה נזמר בהא לחמא עניא, שמראים לילדים ולמסובים שיש אוכל מוכן לסעודה על הפלטה הכל חם בסירים גדולים, ואכן בסוף כולנו נאכל, וכל מי שרעב יזכור שבסוף יהיה אוכל טעים, אבל בנתיים יש את

ואולי, על האבא שמספר לילדיו את הסדר, עליו להתכונן כראוי שהמתנה לסעודה לא תהיה סבל מתמשך אלא מרתק והכי מדהים שהוא יכול בכדי להקל על קושי הילדים, וכך הקב"ה יקל עלינו עול הגלות גם לפני בא משיח צדקנו.

יט. כל דכפין ייתי ויפסח – התחיל כבר בפסח ראשון במצרים

ולכן פרעה לא ידע איפה נמצא משה, שהרי מטבע הדברים פרעה ראש האימפריה הגדולה בעולם, בוודאי מרגליו הודיעו לו את מקום מגורי משה האויב הראשי שלו, ולפרעה היו מרגלים כפי שמצאנו אחרי 3 ימים שיעצו ממצרים חזרו המרגלים לפרעה לעדכן אותו שעם ישראל לא חוזר למצרים.

תלמידי היקר יעקב אייגר ני"ו חקר בשיעור חומש בת"ת תורת אמת ב"ב, האם יהודי שלא הייתה לו דירה היה צריך לקנות או לשכור דירה בכדי שיקיים את המצווה לעבוע בדם הפסח את הדלת והמשקוף?

אלא נראה שרק בליל הסדר משה לא היה בביתו אלא התארח אצל קרוביו מחמת מצוות חבורה הקיים בקרבן פסח, ואולי בגלל ענותו יצא הוא ולא באו אליו.

ואכן מצאנו כדבריו שהיו יהודים שלא הייתה להם דירה, ככתוב "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב" – שמות ג' כח' ופרש"י שהיו יהודים שגרו בבית מצרי.

ואומנם תלמידי היקר שלמה שבדרון ני"ו טוען, שיתכן שכל יהודי היה לו דירה, כי רוב עם ישראל מתו במכת חושך והיו הרבה דירות ריקות,

ואולי היות ופסח נאכל בחבורה ממילא גם למי שלא היה בית הרי הוא הוזמן לבית יהודי חברו, שכביכול אמר כל דיכפין יתא ויפסח, וכפי שהוכחנו שנראה שאפילו משה רבינו אכל בבית אחר בכדי שיהיה חבורה שלימה שלא יוותר בשר מקורבן פסח.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

לא מופיע שכנים וגרת ביתה, ואולי ומאחר שרוב רובו של עם ישראל מתו במכת חושך **אכן** כל היהודים התרחקו מלגור בבתי גויים וגם לא בשכנות לגויים, כי היו דירות פנויות ריקות בכמויות.

ואולי יש להוכיח כדבריו, ששיש הבדל בנבואה שנאמרה בפרשת שמות הנזכר קודם ששם כתוב "שאלה אשה מגרת ביתה", לפסוק המופיע בעת יציאת מצרים בא יא' ב' "ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב", וכאן

כ. סיפור יציאת מצרים – למען תספר בנך וכן בנך וידעתם כי אני ה'

התורה חייבה מעת אירוע יציאת מצרים שאב יספר לבנו ואיך יתכן שזה לא קרה?? **והיות** ועם ישראל חוגג את ליל הסדר כל השנים, סימן ברור שחג הפסח וסיפור יציאת מצרים אכן נחגג וקיים מצוות סיפור יציאת מצרים מאז שאירע יציאת מצרים ממש, וממילא כאשר יש אמונה ברורה ביציאת מצרים כולל כל הניסים והנפלאות ברור שיש בורא עולם שבחר בעם ישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה – עם נבחר.

קודם כל ידוע שעצם זה שיש מצווה מאז שהיה יציאת מצרים שאבא יספר לבנו ולבן בנו את הניסים שעשה ה' לישראל בנקמו במצרים, זה מוכיח בבירור את אמיתות התורה כפי שהתורה כותבת "וידעתם כי אני ה'".

כי לא יתכן שפתאום בא יהודי באמצע ההיסטוריה ויספר כביכול תגלית על הניסים שהיו בעבר בעת יציאת מצרים, כשלא הייתה מסורת כזו בעולם מאב לבן מאז יציאת מצרים שהרי הוא היה יוצא שקרן, כי יטענו לו שהרי

כא. למען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים אשר שמתו בם

בעולם כפי שאתה האבא כבר יודע כי שמעת מהוריד את סיפור יציאת מצרים.

והנה האבא שמספר גם מתחזק באמונה למרות שהכיר קודם את הסיפור, כי בכל פעם אנחנו ההורים והילדים מתחזקים מחדש באמונה עצומה בליל הסדר, ולכן כתוב וידעתם, כי גם ההורים מתחזקים באמונה.

אך בכל זאת עדיין יש מקום לחדש בדבר, בפרט שכאן לכאורה היה על התורה לכתוב בתחילה בלשון רבים, "למען תספרו", כי זו מצווה על כל עם ישראל, בשונה מ"וכי ישאלך בנך" וכו' ששם מדובר על מקרה מיוחד שהבן החכם יוזם ושואל את אביו, ולא מצווה ומטרה ומסר שחובה על כל יהודי ויהודי לספר ולהעביר את סיפור יציאת מצרים לדורות הבאים, ולכן תמוה שהתורה כתבה "תספר" בלשון יחיד?

ותירץ שאכן רק יהודי אחד באותו דור יכול היה לקיים את מצוות סיפור יציאת מצרים, והוא משה רבינו לבניו, כי לכל עם ישראל לא שייך שיספרו לבניהם כי גם בניהם אפילו הקטנים היו בשעבוד ובנס היציאה מהשעבוד, כי אפילו לילדים הקטנים השפיע השעבוד, ולו רק בגלל אביהם שחזר מרוסק מהעבודה, ורק אצל משה רבינו היה שייך שיספר כי בניו לא היו במצרים בזמן השעבוד ולא היו משעובדים כלל ופרט לא הם ולא אביהם.

יש לחקור במצוות סיפור יציאת מצרים, האם כל חלק הסיפור של סבל בני ישראל – "עבדים היינו לפרעה", זה רק הכנה למצווה, כי מצוות סיפור יציאת מצרים זה רק סיפור הניסים והאזנות כמשמעות הפסוק כאן, רק צריך הכנה להסביר מדוע ה' התעלל בפרעה ומדוע הכה בו ב 10 מכות בדרך ניסים ונפלאות, וכביכול זה כמו הכנת שופר בכדי לתקוע בו בראש השנה, שאין מצווה בהכנה אלא הוא נערך לקיום המצווה.

והנה בדברים ו' כא' כתוב "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאתנו ה' ממצרים ביד חזקה", ומשמע שחלק ממצוות ההגדה ומצוות סיפור יציאת מצרים זה לספר מ"עבדים היינו", ואין זה רק הכשר מצווה אלא חלק מעיקר מצוות סיפור יציאת מצרים.

והנה הגאון הרב שמואל דוד הכהן גרוס שליט"א רב גור באשכנז, הוסיף, שהמהרי"ד מבעלזא הקשה שהפסוק של מצוות סיפור יציאת מצרים, "למען תספר באזני בנך" מתחיל בלשון יחיד, ומסיים בלשון רבים "וידעתם כי אני ה'???"

ולמרות שבפשטות אפשר לתרץ קושייתו שהתורה מצווה את האבא לספר לבניו ונכדיו וממילא לאחר שהאבא סיפר יש כאן רבים שיוודעים שה' שולט בעולם, בכל זאת אם הכוונה כפשטות הפסוק אם כן היה צריך להיכתב "וידעו" (הבנים והנכדים) שה' הוא השולט

הוספות חדשות על הגדה של פסח

כביכול לא נשמו מחמת עבודת הפרך והלחץ בו היו, כך שבט לוי למדו בהתמדה קשה עד כדי כך שכביכול לא נשמו מרוב עמל בעיון התורה לעומקה והתמדה עצומה, וגם נוסף הקושי העצום מחמת מט' שערי טומאה שעם ישראל היו שקועים בו, בוודאי גם זה הקשה מאוד מאוד להתקדש ולהתעלות בלימוד התורה בקדושה ובטהרה ומתוך עיון עצום בעומק התורה, וממילא גם הם שייכים הם בגזירת השעבוד והעבודות.

אומנם על שבט אפרים שלא נשתעבדו לא לפרעה ולא לתורה א"כ הם דמו לכאורה לבני משה שלא היו בשעבוד, ומדוע נשתנו בני משה יותר מכל בני אפרים, הרי גם הם לא היו בשעבוד??

אבל לפי מה שכתבתי בפרשת בשלח שבט אפרים יצאו לפני זמן הגאולה ממצרים כי לא היו יכולים לסבול יותר את הטומאה הנוראה שהייתה במצרים.

ולכן לא המתינו לקיום עוונות אבי שבטם – יוסף הצדיק שאמר להם ולכל ישראל שיבוא מנהיג שיתנבא בלשון "פקוד יפקוד אלוקים אתכם", וגם לא קיימו את עוונותו שציווה שיקחו עמם את עצמותיו לארץ ישראל,

כי הם הגיעו לקצה הסבל שלהם ולא יכלו לסבול עוד את טומאת מצרים, ולכן יצאו בלי רשות ונגד הכללים.

וזו עצמו מוכיח שגם שבט אפרים סבלו מאוד במצרים, ואדרבא דווקא בגלל שלא התמידו בתורה כמו שבט לוי, לכן היה קשה להם יותר מבני לוי להחזיק עוד מעמד ולהמתין בטומאת מצרים, וזאת מלבד הצער העצום והרחמים הגדולים שהיה להם על בני שאר השבטים שסבלו מרורות בעבודת פרך לפרעה, ובכלל הם ראו בעיניהם את כל סבל עם ישראל ממצרים שממילא לא שייך לספר להם מה שידוע להם ממראה עיניהם.

ואכן רק בני משה לא ראו ולא חיו בשנות הסבל וגלות ישראל במצרים כל שבט כפי ענינו וסבלו, ולכן רק כלפיהם שייך היה לקיים בהם מצוות סיפור יציאת מצרים.

כב. זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים – ולא יאכל חמץ

המסר לכל השנה

ואולי יש לתרץ, שבמשך כל השנה מטרת זכירת יציאת מצרים ביד חזקה מבית עבדים, זה להגיע לסור מרע בבחינת "ולא יאכל חמץ", ואילו בזכירה שעושים בפסח זה בבחינת עשה טוב, שלכן כתוב בפסוקים הבאים שבחודש הזה מצות תאכל שבעת ימים וחזרה על זה

ואכן מצאתי מפורש באבן עזרא כדבריו שלמען תספר זה ציווי על משה רבינו, ולכאורה זה מחמת הדיוק המבואר קודם – שלא כתוב למען תספרו.

ולפי זה מתאימים ממש ככפתור ופרח דברי הרמ"ע פאנו באופן ברור ביותר ודבריו מאירים ביותר, שכתב כאן התבשר משה רבינו שיזכה נכדו יונתן – שבואל לחזור בסוף ימיו בתשובה שלימה ולהתנבאות, כי "תספר" מדבר על משה רבינו שישפר את ניסי ה' ויחזק את בניו ונכדיו, והתורה מסיימת "וידעתם" שיזכו כולם לנבואה.

ולכאורה אם המצווה זה לספר את כל הסיפור כולו, דהיינו גם השעבוד וגם את נסי הגאולה, הרי כל שבט לוי לא היו עבדים של פרעה, ואם כן גם ילדיהם של כל שבט לוי דומים קצת לבני משה שלא היו בשעבוד?? כמו כן שבט אפרים שכתב הזוהר שהצליחו לצאת ממצרים 30 שנה קודם יציאת מצרים בלי ניסים ונפלאות היה זה בגלל שהיו מבני המלוכה ומחמת גאונותם בכך, לא העיזו המצרים להשתעבד בהם, וכפי שכתבתי באריכות בפרשת וארא.

ואם כן נוכיח שהמצווה היא רק סיפור נסי הגאולה, ולכן שבט לוי ואפרים ראו את הניסים ושמחו בהם וראו בהם יד ה' והשגחתו לכן גם להם לא שייך לספר את סיפור הניסים כפי שלא שייך לספר לבני שאר השבטים, כי כולם ראו הניסים, ורק לבני משה היחידים ששייך לספר להם.

אך אין הדברים מוכרחים, שייטכן שהמצווה היא לספר גם על השעבוד וגם על הניסים, ובכל זאת על שבט לוי עדיין אפשר לטעון שהם כשאר השבטים לא יכלו לקיים מצוות סיפור לבניהם, כי גם הם היו בגלות ובשעבוד, אלא שהמירו את השעבוד לשעבוד בעמל התורה בקל וחומר ושאר קנייני התורה כמתואר בזוהר הנ"ל, וראיה גדולה שזה היה עמל קשה מאוד, שהרי שבט אפרים שלא היו משועבדים לפרעה בכל זאת הם לא התפרסמו כמתמידים בתורה כמו שבט לוי, ולמה??

והדברים פשוטים כי עמל התורה של שבט לוי היה עמל אמיתי שכמו שעם ישראל לא יכלו לענות למשה כי

כתב רש"י למד מכאן שמזכירים יציאת מצרים בכל יום, ועי' במפרשי רש"י מהיכן למד רש"י שזה לא מדבר על פסח, וצ"ע מדוע בזכירת יציאת מצרים שבכל יום מוזכר דווקא איסור אכילת חמץ ולא מצוות אכילת מצה וקורבן פסח?

הוספות חדשות על הגדה של פסח

בעבודה של כל השנה לא רק סור מרע אלא גם הזדרזות בעשה טוב.

והתורה שנקטה בכל השנה "ולא יאכל חמץ" באה לדרוש מאתנו כל השנה להיות זריזים בקיום המצוות, ולא להתעצל כי אז היצר מכבה את החשק לקיים את המצווה.

התורה ללמד שבפסח עלינו להתעלות בעשה טוב ולא רק בסור מרע.

אבל לאחר מחשבה, הרי אמרו במכילתא על הפסוק ושמרתם את המצוות, שמצווה הבאה לידך אל תחמיצנה, וממילא "ולא יאכל חמץ" יתכן וכלול בזה לא להחמיץ מצוות, אלא להזדרז בקיום המצוות, ואם כן כלול

כג. מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו מסובים בבני ברק, הרבנים ביחד או כל אחד עם משפחתו?

ולכן אולי הכוונה שעשו סדר בנפרד בבני ברק והפלא היה שלמרות שיש רב המאריך ויש רב המקצר, אבל בבני ברק גילו התלמידים שכל הרבנים בנפרד כל הלילה סיפור יציאת מצרים, וזה חידוש גדול יותר שאם כל גדולי ישראל ישבו יחד פשיטא שיספרו במצוות יציאת מצרים כל הלילה כי מספיק שכל אחד מהם ידבר יש כבר כמה שעות שיעור.

מסובים בבני ברק, איפה המשפחה והילדים??? ואולי הכוונה אחרי הסדר נפגשו כל גדולי ישראל, ולכן אמרו תלמידיהם לא התלמידים שכל ישיבה רצו להתחיל תפילה עם רבם, אבל קשה שאין חובת הסיבה בסיפור יציאת מצרים.

כד. להביא לימות המשיח, האם יזכרו את ניסי מצרים בימות המשיח?

וכפי שהרחבתי באריכות בתחילת ההוספות להגדה באות א', זה יזכרו כי זה סיבת הגאולה שכביכול זה הסיבה שה' חייב לגאול את עם ישראל אפילו כשהם רשעים ח"ו.

בישעיה פרק מג' כתוב: שבימות המשיח לא יזכרו בניסי מצרים ואולי את 10 המכות לא יזכרו כי יהיו חדשות ניסים מופלאים מהם, אבל סיבת הגאולה העתידית שנבנתה בגלל גלות מצרים.

כה. פְּנֹד אֶרְבֶּעָה בָּנִים וְאַחַד רֶשֶׁע.

שחלילה לא נגיע לבן רשע, יסוד עצום בחינוך התלמידים והילדים – וראיה חיובית

שנתנו להם לרעה במקום ללמד זכות שכל פעולה הייתה מתוך מחשבה והמון סבלנות, ולעיתים גם המרידו אחרים, וגם ששו בכישלון או טעות ונפילה של ההורים או של המחנכים והם שמחים היו מאוד לפרסם זאת לכולם.

שאלה מאוד חשובה בעניין חינוך שחשבתי על כך והתייעצתי עם אנשי חינוך גדולים על כך, וחשוב מאוד לכולם היה לשמוע דעת מרן שר התורה על כך, ואכן שאלה זו הועלתה בפני מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל.

ולכן מידה כנגד מידה ילדיהם או תלמידיהם מורדים ומזלזלים בחינוך שלהם, ומתקלקלים ויורדים מהדרך הטובה, ולפעמים הם גם הורסים את שאר הילדים.

שהנה רואים גם בני תלמידי חכמים מהמשפחות הטובות ביותר!! היוורדים מהדרך הטובה רח"ל, והשאלה כואבת וזועקת ומהדהדת, למח???

והשאלה למרן שר התורה האם מותר להגיד רעיון כזה, לפחות בחיובי, לעודד צעירי הצאן שיקפידו לא למרוד ולקבל את החינוך באהבה ובעין טובה ולימוד זכות, שכך ינהג בהם מידה כנגד מידה לטובה שבניהם ותלמידיהם בעתיד ישמעו בקולם. והאם מותר גם לומר זאת בעד

וטענות להם, שיתכן מלבד סיבות המפורסמות שלפעמים ההורים לא משקיעים ברגש ובהווי משפחתי חם, ועוד סיבות שאין ברצוני לדון כאן ולפרטם לעת עתה, אבל לפעמים אולי יש לתלות זאת בסיבה אחרת לחלוטין!! שיתכן שהיות וההורים בימי ילדותם ונערוּתם מרדו בחינוך ועשו ליצנות מהמחנכים, ודנו את דרך החינוך

הוספות חדשות על הגדה של פסח

סימן שמג' קטן שהכה לאביו או עבר שאר עבירות בקטנותו אע"פ שא"צ תשובה כשהגדיל, מ"מ טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה אע"פ שעבר קודם שנעשה בר עונשין (פסקי מהרא"י סי' ס"ב):

ועד כדי כך חמורים עבירות הנעשים אפילו בקטנות, שהרמב"ם פסק, פ"ג איסורי ביאה, שילד בן תשע שנים, שנשא שפחה חרופה לאשה, עליו להביא קרבן "אשם" על חטאתו.

ולאיתו בפ"י בעלי התוספות בראשית לח' י' שהקשה רבי יהודה החסיד, מדוע נענשו ער ואונן במיתה בידי שמים הלוא הם היו פחות מגיל עשרים שנה?? ותירצו, שהעונש בידי שמים לא תלוי בשנים אלא בדעת ובמחשבה כי יש פחות מ"ג שנים ערום בדעת לרעה ולטובה ועל זה נאמר "כי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבותיו" וזהו הנפש החוטאת וכתוב "כי יצר לב האדם רע מנעוריו". והכלל שאמרו בגמרא שאין ב"ד של מעלה מענישים עד 20 זה רק כלפי גזירת על ציבור.

ולכן בגמרא בשבת הנ"ל שמובא שלעתיד לבא יצחק ימליץ על ישראל ואמר שעונש זה מכ' שנה ומעלה – כי שם מדובר על כלל ישראל, אבל כלפי יחיד אפ"י פחות 13 שנה מענישים אותו וכן לטובה:

ורעיון זה קיבלתי מכוח דברי החפץ חיים בשמירת הלשון שער הזמירה פ"ב, שמדה כנגד מדה ולכן אם אדם כובש את עצמו ובולם פיו מלדבר דברי גנות על חברו ולעורר מדנים עליו, כן למעלה אין המקטרג יכול לפתח פיו לדבר קטגוריא, וזה מעל כללי דין ומשפט כביכול.

ולמרות שיש טוענים שילדים לא יבינו עד כדי כך, ולא אכפת להם העתיד עד כדי כך שישתנו בגלל זה, אבל נלענ"ד שבפשטות הם יבינו את הרעיון, ולפחות חלקם יבינו שיש חטאים שהקב"ה נותן לחטא עצמו לנקום באדם כמו מידה כנגד מידה למרות שה' לא מעניש מה שאדם חוטא מתחת גיל 20, ובפרט שגם הם מזועזעים מכן שנשר לשכן או למכר, ובוודאי הדבר מטריד את מנוחתם, ולכן רעיון זה יכול להיקלט אצלם בעוצמה כי בנפשם הדבר.

ישוב הראוני שמרן שר התורה כתב באורחות יושר בערך כיבוד אב וכן מפורש בפלא יועץ בערך זה, שמי שלא מכבד את הוריו כן ינהגו בו ילדיו, מידה כנגד מידה, ואומנם במאמר זה הרחבנו העניין גם כלפי כיבוד רבנים.

השלילי, שמידה כנגד מידה יענשו? וכתבתי שתשובה משר התורה בעניין יכולה לחולל מהפכה חינוכית.

וקיבלתי את תשובת מרן שר התורה וזה לשונו: "יכול להיות, ויש לזה מקום".

ולאחר תשובת מרן שר התורה טען לי הגאון הרב אליהו פרידלנדר שליט"א, שהרי בית דין של מעלה לא דנים אדם לפני גיל 20, והשאלה האם לאחר גיל 20 ידונו אותו על מה שעשה לפני גיל 20, דהיינו על זמן שלא היה בר הבנה מושלמת על פי בית דין של מעלה??

ואמת במסכת שבת פט' כתוב שבבית דין של מעלה לא מענישים אדם על מעשים שעשה לפני גיל עשרים, אומנם גדולי האחרונים טוענים שלא יתכן שאין שום עונש שמים על חטאים שנעשים קודם גיל 20, כי אם כן נמצא העולם הפקר – שו"ת נודע ביהודה תניא (חז"ד סי' קסד), אלא הכוונה שבעולם הזה אין הקב"ה מענישו בחייו קודם עשרים שנה, אבל לאחר מיתה ייענש על כל מעשה שעשה בימי חייו משהגיע לכלל דעת אפילו לעונת הפעוטות כשכבר יודע שהיא עבירה.

ובשו"ת חתם סופר (חז"ד סי' קנה) כתב, שלא נאמרו שיעורים הללו שבני עשרים נעשו בני עונשים למעלה, אלא בעונשים על חטאים המחודשים לשעה, כגון עונשי דור המדבר וכיו"ב, אבל בעונשי התורה אין שום חלוק, כי שיעורים הלכה למשה מסיני.

וקודם להם בשו"ת "חזון יאיר" סימן קסו', שכתב שמה שאין מענישים את האדם על מעשיו שלפני גיל עשרים, זהו דווקא בעבירות שאינן מפורשות בתורה, ורק מסברא נראה שהוא דבר אסור, אבל דבר המפורש בתורה, ודאי שמענישים עליו אפילו בן פחות מעשרים שנה, ולכן יש חובת חטאת ואשם גם לקטנים הפחותים מגיל עשרים.

ומסיים החזון יאיר אחר כתבי מצאתי בזהר בראשית עמוד רצ"א זה שמת בחטאו לפני היותו בן כ"ף הוא מפני שהקב"ה מסלק השגחתו ממנו והמשחית עצמו ממיתו, (ומצאתי עוד כן בתיקוני הזהר (פא' תיקון מ', מתוך מדבש עמ' תקנ"ד – תקנ"ה).

ואכן הביא לי ת"ח עצום משגיח חסידי מאוד חשוב בנסיעתי מראשון לציון לבני ברק, שפסק הרמ"א בהלכות שבת

הוספות חדשות על הגדה של פסח

כו. תגלית מהו הבן שאינו יודע לשאול, ממש לא טיפש!

וביאורו שהבן שאינו יודע לשאול אינו בן טיפש אלא הוא רשע מחוסר התעניינות בתורה ובמצוות ולכן אכן אם היה במצרים הוא לא נגאל כפי שאומרים לבן הרשע, למרות שאינו שונא את הדת ואת הבורא אלא עזם זה שהוא מתעלם בחוסר איכפתיות זה רשעות, אבל התורה אומרת לאבא תלמד את בנך באהבה ("את פתח לו" – בלשון נקבה – כאמא המלטפת באהבה) לקיים מצוות תפילין שעצם הדבר שיקיים מצוות במגמה שיחברו ויקשרו בלב ונפש באהבה לה' יתברך שזה מהות התפילין, זה יגרום לו רצון ללמוד את תורת ה' המתוקה, וכך יזכה כבן הצדיק והחכם שה' הוציא גם אותו ממצרים.

ויתכן שהוא יהיה במגמה עדיפה מהחכם, כי אצל החכם כתוב כל הזמן לשון הכוללת אותו ואת אביו יחד, "הוציאנו – ואותנו הוציא משם, לתת לנו", אבל הבן הזה שחזר בתשובה מתוך אהבת ה' ומתוך רצון לדבוק בה', זה מעלה עצומה הגדולה ממעלת הצדיקים הרגילים, והוא כביכול זוכה שהוא לבדו יצא ממצרים דהיינו מכוח זכותו הפרטית בלי כוח הציבור, ובלי זכות אביו שיצטרף עמו לזכות לצאת ממצרים יחד.

וזה מרומז בפסוק "ביד חזקה", בזכות מצוות קשירת התפילין שהתקיימה ביד החזקה שקושרת על היד החלשה את התפילין, במטרה להגיע לאהבת ה' ותורתו והתקשרות לה' בלב ונפש על כן זכה הבן להתעלות בדרגה עצומה שבזכותו לבד יצא ממצרים.

ואילו הפסוק השני מדבר על הבן התם ששואל מה זאת, היות ואינו רשע והוא מסכן כי הוא תם וחלש בשכלו, לכן היה יוצא ממצרים לא בזכות עצמו אלא בכוח הכלל "הוציאנו ה' ממצרים".

ובכדי להדגיש את ההבדל בינו לעבודת הבן הקודם שאינו יודע לשאול שהתעלה מכוח מצוות התפילין ואהבת ה', לכן בבן התם כתוב "חזק יד", שבן זה לא היד חיזקה אותו אלא החזק היה קודם כביכול, כי ממילא הקב"ה לא בא עליו בטענות כי תם הוא ושכלו חלש, וגם אם יניח תפילין ויקיים מצוות הוא לא יתעלה במדרגות עצומות בתורה ויראת שמים מתוך אהבת ה' כפי שהבן שאינו יודע לשאול מתעלה.

ואכן אצלו לא כתוב ענין לימוד תורה כפי שכתוב אצל הבן שאינו יודע לשאול "למען תהיה תורת ה' בפיך", וזה מוכיח כאמור שבבן שאינו יודע לשאול לא מדובר בבן טיפש יותר מהתם.

בעת מוסרי שיעור בשוב ראשון לציון, שאלני תלמיד יקר מאוד יאיר יגודייב ני"ו מדוע בפרשת בא פסוק ט' כתוב כי "ביד חזקה" וכו' ובפסוק טז' כתוב כי "בחזק יד"?

והתבוננתי שהפסוק הראשון מדבר בלשון יחיד ככתוב "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים", ואילו הפסוק השני מדבר בלשון רבים ככתוב "ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים".

והאמת גם בפרשה ראשונה של קריאת שמע נכתבה בלשון יחיד "על ירך – בין עיניך", ואילו פרשה שנייה של ק"ש "והיה אם שמוע תשמעו" "על ידכם – בין עיניכם", ויש להתבונן מה פשר הבדל זה???, וכתבתי על זה בפרשת ואתחנן.

וכתבתי שם שההבדל ברור הוא, שהרי פרשה שנייה מזכירה ענין שכר ועונש ואילו פרשה ראשונה לא מזכירה ענין שכר ועונש רק ענין אהבת ה', וכאן טמונה התשובה לשאלות הקודמות.

שכידוע עבודת השם המועדפת היא לא מתוך שכר ועונש, אלא מתוך אהבת בורא עולם ויראת רוממות בורא עולם, ואכן פרשה ראשונה מדברת על עבודת השם מתוך אהבת ה' מושלמת, אהבה שאינה תלויה בדבר, שלא קשורה לשכר ועונש, ועבודת השם כזו היא רק נחלת יחידים בעם ישראל ולכן היא כתובה בלשון יחיד.

ואילו פרשה שנייה מדברת על עבודת השם המשלבת בתוכה את ענין השכר והעונש, וזו עבודת השם המתאימה לכלל עם ישראל, ולכן פרשה זו נכתבה בלשון רבים.

ואולי גם כאן זה רעיון דומה, כי הנה בהגדה של פסח מופיע שזה מכיון על הבן שאינו יודע לשאול, והתבוננתי בפסוקים, שהרי האבא אומר לבנו זה, "בעבור זה עשה ייחוד לי בצאתי ממצרים", ולכאורה המילה "לי" מזכירה את העוקץ שאומרים לבן הרשע, "לי" ולא לך, שאילו היית שם לא הייתה נגאל.

אבל מצד שני כתוב בפסוק הבא "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" – שכתוב "הוציאך ה'" שאותך בני ה' הוציא ממצרים ולא כבן הרשע שאומרים לו "עשה ה' לי – ולא לך".

הוספות חדשות על הגדה של פסח

זאלי הבן התם מתעורר לעבודת ה' יתברך מתוך יראה ופחד שרואה שעורפים את בכור החמור לעומת פדיון הבן, וזה כנגד יראת העונש, ויל"ע בנקודה זו

אלא מדובר באחד שאם גדליק ונאיר אותו באהבת ה' הוא יצליח מאוד בלימוד התורה בהתמדה עצומה מתוך אהבת ה' ותורתו תמיד בפיו.

זכאן מתאים להוסיף מה שנתן ה' בפי תוך כדי שיעור בריתחא דאורייתא בתלמוד תורה "תורת אמת" בני ברק בכיתות ז' ח', שכתוב "תורת ה' תמימה משיבת נפש", שרמזו בזה שאם אדם ילמד תורה באופן תמים ומושלם בלי היסח הדעת וכו' אלא בשלימות, אזי "משיבת נפש" דהיינו שהוא יצא שמח מלא בסיפוק ובהתעלות רוחנית מהשיעור או מהלימוד תורה שלמד, וכן הדין בתפילה ובקיום המצוות בשלימות.

כמו כן, "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי", שאם אדם יתמיד בתורה בנאמנות ובשלמות, יזכה למחכימת פתי – שאפילו אם הוא טיפש יזכה להחכים יותר מחבריו המוכשרים מילדותם שהצליחו מיד לקבל 100 בכל מבחן בלי מאמץ כמעט,

זכבר ידוע סיפור של "המהר"ם שיק זצ"ל" שהתמיד למרות שהיה ראשו אטום מלהבין דברי תורה, אבל בכוח שהתמיד מאוד לכן זכה להיות מגדולי התורה המפורסמים.

ובס"ד חידוש זה התחדש לי ביום ההילולה של המהר"ם שיק זכותו יגן עלינו אמן!! ויהי לנס!!!

כז. עוד בעניין חינוך הבנים – מהיכן הענווה העצומה של משה רבינו

זאלי מותר לה כי במקום שיש חילול ה' אן חולקין כבוד לרב – ודווקא בגלל שעמרם היה גדול הדור וממנו לומדים עם ישראל איך לנהוג לכן זה חילול ה' שפרש מאשה וגזר גרוע יותר מפרעה, וגם עמרם במקום להקשיב לידתו הקטנה היה אמור לגעור בה וכי מה לילדה קטנה בת 3 בענייני אישות.

זכבל זאת שמע אביה את דבריה ואת מוסרה הנוקב, ובלי ספק זה נובע מתוך ענווה אמיתית בלי שמש כבוד עצמי!! ומתוך ענווה זו נולד משה רבינו, כי עמרם הקשיב למרים בתו הקטנה והחזיר את יוכבד לו לאשה, ונולד להם משה רבינו העניו מבטן ומלידה.

ונלמד מזה עד כמה פעולות משפיעות לדורות הבאים, ועד כמה מידות טובות של ההורים משריש כוח של מידות טובות בדורות הבאים.

כח. יכול מראש חודש תלמוד לומר ביום ההוא

ולשתות ביום שהוא מדברי קבלה?? ועוד שר' יוחנן אמר אילו הייתי שם הייתי קובע י' באב במקום ט', ורבנן אתחלתא דפורענתא עדיפא, ותמוה וכי בדעת רב יוחנן הדבר תלוי הלא הוא מדברי קבלה וגזירת הכתוב הוא??

אלא ודאי שהנביאים – דברי קבלה לא קבעה יום מיוחד כלל רק החדשים, וכן בימי ששון ושמחה באיזה יום שרועים בחדשים הללו, לכן בתקופת בית שני כל מקום בחרו יום כרצונם, אבל כשנחרב בית שני רצו לקבוע ימים קבועים לכולם, כמו שהתקין רב אבהו תקיעות בשוזה – רב האי גאון.

בתחילת פרשת וארא הרחבתי בעבודת משה רבינו שיהיה עניו מכל האדם, ובס"ד חשבתי שאת הענווה המיוחדת משה רבינו קיבל מאביו גדול הדור עמרם.

זכפי שכתבתי בפרשת שמות שלמרות גילו ולמרות גדלותו הסכים עמרם לקבל מוסר נוקב הנשמע כחוצפה שהוא גוזר גזירות גרועות יותר מפרעה, ככה קבעה ולא רק שאלה על ההנהגה, ובפרט שבהלכה כתוב שאם רואה אביו עובר על דברי תורה לא יאמר לו עברת על דברי תורה אלא בעדינות ישאל אותו מה כתוב בתורה בעניין זה, וכאן היא תוקפת את אביה ומאשימה אותו!!!

מדוע הייתה סברה שמראש חודש יוכלו לקיים מצוות סיפור יציאת מצרים? והתשובה לכך היא על פי דברי המנחת חינוך מצווה שא' ז' שחידש שה' 4 צומות, הכתובים בנביא – לא נקבע להם יום מיוחד, אלא רק החדשים = בטבת, ותמוז, ואב, ותשרי, ובאיזה יום שרועה בחדשים הללו יוכל להתענות. והביא שם כמה ראיות לכך, ואחד הראיות החזקות שהביא מהגמ' ר"ה יח' שבט' תמוז הובקעה העיר (בית ראשון) כמבואר בירמיה, והקשו א"כ למה מתענים ביז'?? ומתרץ רבא שבית שני נחרב ביז', ומבא בתוס' שבית שני חמור לנו לכן מתענים ביז'. ותמוה איך עקרו דברי קבלה שהוא כתורה וא"כ היה להם לקבוע גם ביז' ולמרות שזה קשה לצבור, מ"מ היאך יוכלו לעקור דבר תורה בקום ועשה לאכול

הוספות חדשות על הגדה של פסח

אומר בעל ההגדה שכאן התורה קבעה יום מסויים ולא את כל החודש, ולא יוצאים באחד מימי החודש.

ולפי יסוד דבריו, יתכן גם שכל חודש ניסן חודש הגאולה אולי ראוי לקיים מצוות ההגדה באיזה יום שנרצה, לכן

כט. חישוב את הקץ לעשות

פקוד יפקוד – איני מחשב קיצון רק לעורר על הגאולה קרובה ממש!! שכדאי לחטוף מצוות ולהתחזק

זכפי שהבעל הטורים עצמו משתמש במילה "יפקוד" לרמז על הגואל – משה רבינו שהוא בן פ שנים כפי שיוסף היה מלך פ שנים ולכן יש פעמים פ "פקוד יפקוד".

זאם כן היפקוד מרמז על הגאולה השלימה. דהיינו שיחסר מהמספר 200 שנה כמנין יפקוד לפי אם למקרא. ואין לנו שום מקום לפרש הקשר לגאולה פחות 200 שנה, רק אם נפרש פחות 200 שנה מסוף האלף השישי שזה זמן סיום העולם.

זלפי זה יוצא שעוד 19 שנה מקסימום צריך המשיח להגיע. וזה מתאים לדברי הגאון מווילנא שכתב שקרוב ל2000 שנות גלות יבוא המשיח, וכמובן לולי דברי הגאון לא הייתי מעיז פני לחשב כל זאת וכ"ש לכותבם ולהפיעם, וכ"ז רק לעורר הלב אולי מוכח שהישועה והגאולה קרובה ממש בימינו ממש!!

זכמו כן אפשר להוסיף שהמילה "מקץ" שבא לרמז שכמו שיוסף הצדיק היה בטוח שהגיע גאולתו אחרי פתרון חלום שר המשקים ובכל זאת התעכב גאולתו של יוסף שנתיים עד גאולתו האמיתית, כך אירע לעם ישראל שלמרות שיצאו ממצרים בפחות 190 שנה כמנין "קץ" מגלות 400 שנה, בכל זאת הם התנסו בהמתנה קשה של מ-40 שנה במדבר עד שזכו להיכנס לארץ ישראל, וכתבתי מאמר בספרי על 1000 שנות משיח איפה השנים.

הקדמה קטנה, אחייני הקטן מכיתה ג' העילוי שלום שפירא נ"ו אמר לי בפרשת וישב מספר פירושים נפלאים על כתונת פסים, כאשר חלקם קשורים לגימטריות, ובזכותו התחדש לי פירוש נוסף, שפסים זה גימטריה 190.

ויתכן, שיעקב אבינו היות ולימד את יוסף כל מה שלמד משם ועבר, בזה נתן לו כוח והזכות לצמצם את גלות מצרים מ400 שנה ל210 שנה פחות 190 שנה.

ומצאתי בבעל הטורים בפרשת ויחי על הפסוק "פקוד יפקוד אלוקים אתכם", שיעקב גילה ליוסף את קץ הגלות. ולכן יוסף רימז להם במילה פקוד שגאולת מצרים תהיה פחות ב190 שנה מהנגזר 400 שנה.

וכן מצאתי בבעלי התוספות, שמסביר שלמרות שבתורה לא כתוב פקוד עם וואו, ובכל זאת יש אם למקרא.

והנה משמע מבעל הטורים שלמד מפסוק זה שכאן טמון שיוסף ידע את קץ הגלות, ולכאורה לא רק את גלות מצרים אלא אם יעקב גילה לו יתכן שגילה לו את הכל, דהיינו גם את עת הגאולה השלימה. ובפרט שמפורש במדרשים שיעקב רצה לגלות את הקץ של הגלות האחרונה.

זאבן מפורש בבעל הטורים על פסוק כה' שבמדרש כתוב שיוסף השביעם שלא ידחקו את הקץ, כי יוסף (ידע) את הקץ כי יעקב גלה לו: ועי' מדרש תנחומא יב' יב', ולכן סברתי לומר שגם המילה יפקוד מגלה על זמן הגאולה.

זכמובן אנחנו מאמינים שמשיח יכול לבוא גם היום, ובדרך דרש קל וחידוד בלבד הייתי מוסיף, שהנה כלפי הגאולה השלימה יש מצב של "בעיתה" ויש מצב של "אחישנה", ו"אחישנה" יוצא "אחי שנה" שזה 19 שנה, דהיינו לרמז שהמשיח יכול לבוא גם השנה שזה פחות 19 שנה מהעת שנקבע.

ל. חישוב את הקץ – לך ואספת זקני ישראל ואמרת אליהם לאמר "פקד פקדתי" אתכם

זקני ישראל". וכמו שכתוב במדרש רבה שמות ג' ח' אמר הקב"ה למשה לך ואספת את זקני ישראל, ואמור להם "פקוד פקדתי" כי מסורת היא בידם מיוסף שבלשון הזה אני גואלם. ומוסיף הש"ך שגם בידם של הזקנים היה מסור מספר השנים שישבו בגלות ומספר השנים שנשאר להם לשבת.

בעל הטורים בשמות פרק ג פסוק טז כתב: פקד פקדתי אתכם – כמנין "פקוד" חסרתי לכם, וכפי שכתב בפרשת ויחי, שיש בזה רמז שמנין פקוד – 190 יוחסר מגזירה 400 שנה בגלות, וישאר רק 210 שנים גלות במצרים.

ובשפתי כהן – מוסיף, והיה חייב להודיע לזקני ישראל שהם גם כן שלוחים בדבר, כמו שכתוב: "ובאת אתה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ולאכארה קשה שהרי זה לא בדיוק הלשון שאמר יוסף לאחיו, ששם כתוב "פקוד יפקוד", ואילו כאן כתוב "פקוד פקדתי"? **אלא** שלפי לשון המדרש ויחי נ' כד' זה מתורץ שהסימן הוא שהגואל ישתמש "בלשון פקודה מוכפלת", ולכן שינוי המילים אינו משפיע.

ולאכארה כך גם מרומז בהמשך המדרש שמות ה' יג' שכתוב שם: במה האמינו? כי שמעו הפקידה, זהו שכתוב: "וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניי ויקדו וישתחוו". ויקדו – על הפקידה, וישתחוו – על כי ראה את עניי, דהיינו שהבינו חוץ מהקוד שהוא לשון כפולה של שורש המילה פקד, יש גם הסבר נכון ואמיתי להקדמת הגאולה ב190 שנה, וזאת מתוך קושי השעבוד.

ויהתבן שהקב"ה בכונה עשה זאת, בכדי שכאשר יגיעו החודשים האחרונים שלפני הגאולה שאז היה שיא קושי השעבוד שלא ניתן להם קש ותבן ולבנים אמרו להם עשו כמתכונת שבנו קודם כשסופק להם כל חומרי הבנייה, אז נזכרו שעצמם הגלות בא מחמת קושי השעבוד, וקושי שעבודם האחרון בעת סיום השלמת שנת 210 היה חסד עם לעצמם שנות הגלות.

ויוותר מכן אפשר לומר, שלכן הקב"ה ברחמיו משך את משך 10 המכות על המצרים לשנה שלימה כמובא בעדויות ב' י', כי כך שוב הצטמצם סבלם של ישראל מקושי השעבוד שהיו בו קודם המכות, וירד שנה שלימה בו כבר כמעט או כלל לא השתעבדו למצרים, אלא ראו בנקמת ה' במצרים שהעזו להם, ולבם רחב ושמח, ויצאו ממצרים לא כעבדים מושפלים אלא בראש מורם.

לא. "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי", ולא ישמע אליכם פרעה ונתתי את ידי במצרים, ובכל עמו אעשה שפטים, מה אשמת העם המצרי??

המצרים להתחשב ביהודים לקחת קש ותבן מחמת גזירת פרעה.

אבל המצרים במקום להתחשב שמחו להכות באכזריות את היהודים, לעומת השוטרים היהודים שהתחשבו בצערם של ישראל ולא רק שלא לחצו אלא חטפו מכות במקום היהודים.

וללמדנו שגם על מידת ההתחשבות ה' מודד ומעניש כשרואה חוסר התחשבות והתעלמות אכזרית אפילו שמדובר בגוי שלא מתחשב ומתאכזר, וכ"ש ביהודי רח"ל.

אומנם עדיין קשה שאם הכוונה שהזקנים ידעו את הקוד, ולא כפי המדרש רבה שמות ה' יג' שיוסף גילה לאחיו ואשר גילה לבתו סרח שהיא היחידה שנשארה חיה בעת בא משה והיא אימתה את דבריו שזה הקוד, אלא כפי משמעות המדרש בשמות ג' ח' שהזקנים גם ידעו את הקוד, אם כן מה היה קורה אם אחד מהזקנים היה מבשר בשקר על הגאולה ואומר פקוד פקדתי, איך הוא יוכיח שאכן הוא הגואל, ואם כן אין הקוד חזק כל כך??

וכפי שהמדרש רבה שמות ה' א' כתב שבכדי שהקוד יהיה עוצמתי ואמין לחלוטין, לכן משה נותק מבית אביו שנים רבות, בכדי שלא יאמרו שמה שמשמש בשקר בקוד שנמסר לו מאביו, בטענה שיוסף מסרה ללוי, ולוי לקחת, וקחת לעמרם. לכך נתלש משה מבית אביו שנים רבות וארוכות מילדותו, ומזה מוכח שהקוד אמור היה להיות עוצמתי וחד וברור ובלי מקום להסתפק בו באמינות האומרו.

ונראה שלמרות שהזקנים ידעו את הקוד שזה לשון פקידה כפולה, בכל זאת לא ידעו את הסבר כפילות לשון פקוד אפקוד – או פקוד פקדתי, וגם לא ידעו לפרש איך אכן מגזירת 400 שנה ירד 190 שנה שלמעשה היו במצרים רק 210 שנים, ולמרות שזה מרומז במילה פקוד וכפי שכתב בעל הטורים, בכל זאת הגואל היה צריך להסביר מה הטעם שהצטמצמו שנות הגזירה,

מצאתי מדרש נפלא בסוף פרשת שמות, שטוען אם פרעה חטא שהקשה את לבו, מה אשמים כל העם המצרי שסבלו עשר מכות??

אבל הקב"ה הוכיח את רשעות מצרים כשפרעה גזר שהיהודים יקושו קש ותבן ללבנים, אז היהודים נפוצו בכל מצרים לחפש קש ותבן, והיה המצרי רואהו בתוך שדהו ומכה נמרצות את היהודי ושובר את שוקיו, ולמרות שכל בעל הבית זכותו להגן מפני פורץ החוודר לרשותו, אבל כאן הייתה מידת אכזריות שנדרשו

ואכן משמע מנביא מיכהפרק ב פסוק ה שיהודי אכזרי וחזון במיוחד לא יזכה שאחד מצאצאו יקבל חלק לעתיד לבוא!! ראה מעודת דוד שם.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

לב. ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, שלא יאמר אותו צדיק

מהשכינה וידע בקטנותו להרוג בשמות הקדושים, ובכל זאת לרדת ממרום מעלתו להתייחס לקטנות צורכי הצאן.

כך משה רבינו ממרום גדלותו הרוחנית ועוצמת נביאתו, בכל זאת יטפל בעדינות ביהודי הרחוק והנמוך ממנו עד למאוד, שכפי שדאג במסירות לצרכי הצאן הגשמיים, כך יטפח וידאג לו לפרטי פרטים בגשמיות וברוחניות כראוי.

וכן כל מלמד למרות שהוא ברמה רוחנית ולימודית עצומה, בכל זאת עליו לרדת לצרכי תלמידו לפרטי פרטים בגשמיות וברוחניות **כי בזה גדלותו לסבול את צאן קדשים** ברמתם הנמוכה ומתוך אהבה עצומה.

שלא יאמר אותו צדיק ועינכם קיים בהם, ורכוש גדול לא נתן להם, וצ"ע למה לא כתוב אברהם?? ויתכן שנדע ש"צדיק" זה אדם גדול שדואג לא רק לרוחניות של עם ישראל אלא גם לגשמיות של עם ישראל.

וזוה מתקשר למה ששאלני החברותא למסות חינוך **הרב אלדר נתנוזן שליט"א**, מה גדלות משה בטיפולו המסור בצאן שלךך בחר בו ה', וכי חסר גויים רשעים אוהבי חיות יותר מבני אדם, עיין ערך היטלר שליטף חיות ורצח יהודים??

ונראה לתרץ, שיתכן שמשה נמדד בצאן האם הוא מסוגל ממרומי גדלותו הרוחנית שאפילו בלידתו האירו פניו

לג. "ברכוש גדול" ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב וניצלתם את מצרים

וגם מה צורך לרש"י לעיין זאת, אלא יתכן וכוונת רש"י "לשפחה המצרית" או מעם זר שגם היא גרה עמה בבית של הגבירה.

והחידוש הוא שיש ניצול מושלם מצרים כדברי הפסוק, שכביכול יהיה כאן גזל של כבשת הרש, שגם מהשפחה הענייה ישאילו היהודים את תכשיטיה הבודדים, כי גם השפחות המושפלות במקום להיות אחים לצרה שיתמכו בעם ישראל, גם הם התעללו בעם ישראל, ולכן גם בכור השפחה והשבי מתו במכת בכורות וכדברי רש"י שם.

ובעצם במקום גזל כבשת הרש, יש כאן גזל כבשת הרשע.

תלמידי היקר מאיר בולג ני"ו טוען שבפשטות הכוונה של הפסוק שהמצרים ישאילו כסף וזהב לא רק ליהודים רגילים שהם עבדי מצרים בכללי (למנהלי עבודה ופקידים של המלך בבניה של פיתום ורמסס), אלא גם ליהודים שהם משרתים צמודים אליהם שמרגישים אדונים עליהם 24 שעות ביממה, בכל זאת גם לעבדיהם ומשרתיהם ישאילו המצרים למרות ההשפלה שבדבר.

אומנם רש"י כתב, מגרת ביתה – מאותה שגרה עמה בבית, ולכאורה לא מובן מה הוסיף כאן רש"י?

ויתכן שכוונת רש"י לא מהגבירה בעלת הבית המצרית, שא"כ היה צריך להיות כתוב "מאותה שגרה בביתה",

לד. וגם ערב רב עלה עמהם, מי הם?

משה בלי לשאול מה', אבל הם הראשונים שנפלו בחטאים במדבר, כי הם התחברו לעם ישראל רק בעת יציאתם ממצרים ויל"ע.

ערב רב, הצטרפו ביציאת מצרים מכל העמים, ומשה קיבלם בלי לשאול פי ה' כמופיע ברש"י, ואולי בדרך חידוש היו אלו צאצאי הגרים שעשה אברהם אבינו, ולכן קיבלם

לה. ארמי אבד אבי – מתי?

הגנת יעקב מפני עשו אצל הרשע עשו – איזה סוג הגנה זה?? שיעור בפוליטיקה??

כוחות הטומאה קואליציה עם יעקב וכך היה הגנה ליעקב מול רשע אחר – עשו??

עוד יש לעיין, מתי התקיים "ארמי אבד אבי"?? מתי ביקש לבן לעקור את הכל?? ומצאתי תשובה לכך ברש"י דברים כ"ו לעקור את הכל: כשרדף אחרי יעקב, ויוצא לפי

כתוב באור החיים הקדוש בסוף פרשת תולדות שרבקה שלחה את יעקב ללבן הרשע כהגנה מפני עשו הרשע שאם יבוא עשו להלחם ביעקב אזי לבן יגן על יעקב.

וזוה מדהים שאצל לבן היה הגנה ליעקב מעשו!! וכי כוחות טומאה הגנו על כוחות קדושה?? וכי כביכול עשו

הוספות חדשות על הגדה של פסח

לו חפץ בהם. ומדהים שלמרות שמשך 20 שנה!! לבן הרשע קידם את יעקב לדרגות עצומות בקדושה וביראת שמים ודקדוק הלכה, כל זה נמחק כשנגמר לו האינטרסים האישיים שלו, לכסף!!!

זככה זה בפוליטיקה אי אפשר לסמוך על רשע שמבטיח ועוזר ועוזר בעבר, כי הכל אצלו זה אינטרסים ערים, וברגע שירגיש שאין לו חפץ בך הוא ינסה להשמיד אותך עם כל מה שעוזר לך להקים לתפארת הכל לפח.

זאבן פרשה זו היא דרך חיים לדורות איך עלינו לנהוג עם הגויים, וככתוב במדרש רבה עח' טו' שרבי ינאי היה לומד פרשת וישלח לפני שנפגש עם הרומאים, ואכן חייבים דעת תורה והרבה רחמי שמים!! לדעת מתי להתחבר כביכול ומתי לברוח כפי שיעקב קיבל ציווי מאמו שצפתה הכל להתחבר כביכול עם לבן הרשע.

זמנך שני בזמן הנכון יעקב קיבל בזמן הנכון והראוי שכבר לא היה תועלת רק סכנה, ציווי מה' לברוח וגם היה צריך וקיבל הרבה רחמי שמים. וזה מה שכתב רש"י: ולא למדתי מדרכיו הרעים, שלא עבדתי את ה' מתוך אינטרס כלשהוא אלא רק לשם שמים בלבד לא כלבן הרשע שפעל לקדמני ביראת שמים אך ורק לשם אינטרס גופני וחומרי.

זה שרק אז עם תום 20 שנות חיי יעקב עם לבן רק אז ביקש לבן לעקור את הכל, וכל כך למה?? ואיך יתכן שקודם לבן שהוא יצר הרע כמובא בזוהר ח"א קלו' א' לא ניסה להרוג את יעקב, ומה גם שיעקב טוען לעשו שהיה ניסיון עצום לחיות עם לבן 20 שנה ובכל זאת לשמור את כל התרי"ג, ומדוע לא נחשב ניסיונות אלו לארמי אובד אבי – וביקש לעקור את הכל??

אלא התשובה פשוטה היא, לבן אהב כסף והמון כסף, וברגע שקלט שיעקב הצדיק מביא ברכה לעיר ולבן ממילא ולכן לבן שמר שלא יחרגו את יעקב, ולא עוד אלא לבן רצה שיעקב ישאר צדיק, כי אם יעקב יתקלקל אצל לבן ממילא כבר לא תהיה ברכה בזכות יעקב.

ודווקא בגלל שלבן היה אוהב כסף, לכן חשב לגרום ניסיונות קשים מאוד ברוחניות ליעקב כך שיעקב ימסור נפש להתקדש ולשמור על כל התרי"ג במסירות נפש מדהימה, וכך יעקב יהיה צדיק גדול יותר וכך יתרבה הברכה והעשירות בבית לבן.

זאבן הכל פעל כשורה, אבל ברגע שיעקב פנה ללכת מלבן והעשירות התרוקנה מלבן, ממילא לבן הרשע נחפץ לאויב ורצה להרוג את יעקב וכל יוצאי חלציו כי כבר אין

לו. מלמד שהיו ישראל מצוינים שם – שלא שינו לשונם

הוכחה מדהימה, "שירת הים" רובו ככולו דקדוק ברש"י, ולמה?

חטאו, וידועים דברי רשב"י ששכינה נמצאת ביותר בלימוד עם תשב"ר, והיות והרבה מלמדים מדלגים על דברי רש"י הקשורים לדקדוק או מקצרים בהבנתה או במסירתה לתלמידים, אם כבר יש כיתה שכן מתאמצת ללמוד רש"י בדקדוק בפרט על השירה שיש בה סגולות נפלאות ביותר לאומרה כראוי בכונה ואולי גם בדקדוקה, אם כן יתכן שאם נבקש מרש"י הקדוש שיהיה עמנו אולי אכן רש"י הקדוש יהיה עמנו בשיעור.

ויתכן שהיות ועם ישראל הבין וידע פירוש המילים ודקדוקם המורכב, זה מוכיח שלא שינו לשונם ובזכות זה זכו ליציאת מצרים ששיאו היה קריעת ים סוף, ולמרות שרש"י כותב שאמרוה ברוח הקודש בכל זאת לא הגיוני שברוח הקודש אמרו שירה שאמורה להיות בשמחה עצומה בלי שיבינו מה שהם אומרים.

מה פשר הדבר שרוב דברי רש"י בשירת הים הם דקדוק המילים ושורשם ובניינו ופעלם? כאשר הייתה ציפיה למדרשים המתארים את ניסי הים שהיו פי 5 מניסים מצרים.

והאמת ניתנה להאמר שאנו מלמד תלמידים מצוינים בכיתה זו בת"ת תורת אמת ב"ב ולימוד דקדוק בלשון הקודש בשעה האחרונה ללימודים לא קל הוא לתלמידים.

ויאמר לשבחם שלמרות הקושי הם הקשיבו והוסיפו הארות נפלאות וחידושים מיוחדים, וליתר חיזוק אמרתי להם שכידוע האומר דבר תורה בשם נפטר שפתותיו של הנפטר דובבות בקבר, והיות הלימוד התורה החביב ביותר הוא לימוד תורה של תינוקות של בית רבן שלא

הוספות חדשות על הגדה של פסח

לז. ובני ישראל פרו וישרעו ויקצו מפני בני ישראל

האם המצרים פחדו מריבוי עם ישראל שמסכן אותם? או אנטישמיות אמיתית

קודם רצוני להודות לתלמידי היקר שמואל לזון נ"ו מת"ת תורת אמת ב"ב בפרט ושאר כל התלמידים בכלל, שזכיתי השנה תשפ"ב לחדש לכתוב חידושים רבים בחומש שמות בזכותם ובכוחם תוך כדי חידוד הדברים יחד.

ידי עבדות קשה, אדרבא היא גורמת לריבוי עוד יותר עוצמתי – וכפי שמשמע בדברי רש"י, למה אז לא עשו שוב ישיבה להתבונן מה עושים עם בני ישראל, איפה טעינו? הרי העבדות לא פתרה את הריבוי אלא רק העצימה אותו?

והיה להם לשבת להתבונן שיש כוח על טבעי שנלחם בתוכנית הזדונית שלהם, ובכל זאת המשיכו ברוע של השעבוד ולא ישבו להתבונן שוב, כי היה נוח להם להתעלל ביהודים ברשעות.

וממילא הוברר הדבר למפרע, שלא הפחד של ריבוי העם זה גרם להם להעביד את עם ישראל, שאולי יש מקום להתחשב בהם קצת שרועים להגן על עצמם מכל סכנה אפשרית, אלא הוברר שיש כאן שנאה לעם ישראל, וכפי שכתוב עוד לפני שישבו לגזור גזירות, "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" – ופרש"י עשה עצמו כאילו אינו מכיר את יוסף, שלכן לא רעה לחשוב טוב על עם ישראל שיוגנו על מצרים כפי שיוסף הגן ודאג למצרים בשלימות כפי שהרחבתי בפרשת ויגש על תוכנית יוסף לכלכל את מצרים בימי הרעב שהיא לשם ולתפארת.

ולכן מופיע בהגדה של פסח על הפסוק בפרשת כי תבוא, המספר בקצרה את סיפור יציאת מצרים, "וירעו אותנו המצרים" כמו שנאמר "הבה נתחכמה לו", שהתברר כאמור קודם, שהפחד מפני בני ישראל היה נובע מאנטישמיות עטופה במילים של ביטחון האומה, והכל שקר וכזב, אלא רשעות אמיתית ושנאה תהומית לעם ישראל.

לח. "הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם" – קושי השעבוד, ובכל זאת בלי מחלוקת.

לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם, הם ילכו וקששו להם תבן

חיים מוולוז'ין שפרעה הרשע רעה גם לגרום מריבות ושנאת חנם בעם ישראל כך שהיהודים יריבו על כל תבן שימצא.

ונראה להוסיף על דבריו הקדושים והנפלאים, שהרי ידועים דברי הרמב"ן שבגלל קושי השעבוד שפרעה

יש לתמוה, שמשמע בפסוק שבני ישראל פרו וישרעו שהתרבו 6 בכרס אחד מעל הטבע עוד קודם שקם מלך חדש במצרים אשר לא ידע את יוסף, ומצד שני כתוב אחרי הגזירות ש"כאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ", ומשמע שהעינו הוא שגרם לריבוי עם ישראל מעל הטבע?

כמו כן קשה שמשמע לכאורה מהפסוקים שהריבוי מעל הטבע של עם ישראל גרם למצרים לפחד מעם ישראל שמתרבה ויקום עליהם למלחמה ויגרשם ממצרים, ואם כן למה הקב"ה עשה ניסים שיוולדו כל הרבה יהודים מעל הטבע הרי זה כביכול גרם לאנטישמיות?? וכפי שמתואר בפסוק "ויקצו מפני בני ישראל"??

ונראה לתרץ, שאכן המצרים שונאו את עם ישראל גם בלי הסיבה של התרבות עם ישראל מעל הטבע, וההוכחה היא.

כי אם אכן הפחד שלהם היה אמיתי, למה לא גירשו את עם ישראל חזרה לארץ ישראל כשהם עדיין יחסית עם קטן, למה החליטו להעביד אותם בעבודת פרך? למה במקום להאיר פנים לעם ישראל, הם גרמו לכל הסיבות שעם ישראל ישנאו את המצרים וירעו נקמה במצרים על ההתעללות בעבדות פרך על לא עוול בכפם??

ויותר מזה, אם המצרים רואים שכאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ, שיתכן שהכוונה שאם לפני העבדות היו יולדות ששה בכרס אחד.

אבל לאחר גזירת העבדות זה נהפך ל60 בכרס אחד, בכדי להראות בדווקא למצרים שאתם רועים למעטם על

ראיתי הסבר נפלא מדוע פרעה הרשע כשרעה להכביד את העבודה על היהודים הוא גזר עליהם למצוא ולספק בעצמם את התבן לעורך הבניה, למה לא גזר עליהם לבנות כפול שורות בבנין שבנו יותר ממה שהיו רגילים לבנות עד אותו יום?? ותירץ הגאון רבי יצחק בן רבי

הוספות חדשות על הגדה של פסח

והנה פלא עצום, פרעה התאכזב קשות!! כי לא כתוב על מריבה אחת בין יהודים על התבן, אלא היהודים חטפו מכות על שלא הספיקו אבל אף אחד לא נלחם עם חבירו על התבן.

ואדרבא בכך שעם ישראל לא נכנס למחלוקת למרות הניסיון הגדול והלחץ העצום בו היו למצוא תבן ולהספיק לבנות כמידי יום עוד בהיות התבן מסופק על ידי פרעה, זה הכשיל לגמרי את כוונת פרעה הרשע.

וזה גרם שעם ישראל תיקן את סיבת הגלות, ואדרבא בכך שעם ישראל נקט במידת הסבלנות ובריחה ממריבות ומחלוקת זכו לתקן את סיבת גלותם שהיה במחלוקת דתן ואבירם והלשון הרע שאמרו בתחילת השעבוד.

לט. קושי השעבוד – תכבד העבודה ואל ישעו בדברי שקר

ויתכן שברגע שהרסו להם פעם 1 את האפשרות לחשוב טוב כי ריסקו אותם ומילאו ראשם בטרדות, זה כבר גרם נזק עצום לרוב עם ישראל, שלא יוכלו יותר להתעמק לטובה גם בזמן שהייתה מנוחה וסוף העבודה.

ועלינו להתפלל ולהשתדל שלעולם לא נגיע למצב של אובדן המחשבה מתוך טרדות איזמות, ורק לחיות ברוגע.

מ. קושי דווקא לפני הישועה

אלא כפי שכתוב בפרק מג' "כי אני ה' אלקיך קדוש ישראל מושיעך נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתך: מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתך ולאמים תחת נפשך".

שמש שנוצחו ומתו הם שימשו לכופר נפש על חטאי עם ישראל, כשם שמתו צבא פרעה בים סוף והם שמשו ככופר נפש על ישראל למרות שהללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז.

ובעצם מה שהיה נראה חלק מפחיד יותר, זה עצמו היה חלק מתהליך הגאולה וההצלה, ומלבד זה כתוב ברש"י פרק מה' יד' שעם ישראל זכה בכל השלל ברכוש ועבדים שצבא אשור לקח עמו מכוש לירושלים.

עשה לעם ישראל לכן במקום 400 שנים בשעבוד ועינו מצרים הם היו במצרים רק 210 שנים ומתוכם הם סבלו רק 86 שנים, ופרעה לא רצה להקדים את הגאולה לכן רצה לגרום מחלוקת בעם ישראל שזה ירחיק את הגאולה מעם ישראל.

ובפרט שמשו רבינו בתחילת השעבוד אמר "אכן נודע הדבר", שכאשר ראה שיש מחלוקת ולשון הרע בעם ישראל שדתן ואבירם הכו זה את זה, והלשינו עליו לפרעה על שהרג את המצרי, טען עכשיו אני מבין למה נגזר גלות על עם ישראל, ועכשיו כשבא משה לפרעה להודיעו על סיום הגלות מיד פרעה חשב לגרום מחלוקת בכדי לגרום לאריכות הגלות, כי המחלוקת גורמת לאריכות הגלות.

תכבד העבודה בכדי שלא יוכלו לחשוב כלל, אבל גם בזמן של המכות שהתחיל חופש חלקי בהתחלה ובסוף היה להם חופש מושלם בכל זאת רוב עם ישראל לא רצו להיות עבדי ה', וכל כך למה?? הרי כבר היה להם זמן רב לחשוב??

בספר ישעיהו לז' מסופר על חזקיהו שקיבל נבואה מישעיהו שאין לו מה לפחד מרבשקה שליח מלך אשור שבא להילחם נגד ירושלים, כי הוא יעזוב אתכם בכדי להילחם נגד כוש ומשם יחזור מיד להילחם בירושלים, אבל בסוף עתיד ה' להשיבו לארצו ושם יפול בחרב: וכך באמת היה שליח אשור אמר שיחזור מכוש מיד חזרה להילחם בירושלים ואין לישראל לשמוח לפני הזמן.

ולכאורה מה הסיבה שצבא אשור פרשו לזמן קצר להילחם בכוש, הרי זה לא גרם להם לחזור חזרה לאשור, אלא אדרבא הם חזרו מכוש בניצחון גדול נוסף וזה הפחיד עוד יותר את עם ישראל, כפי שמופיע בפרק שחזקיהו נבחר מאוד ושטח את המכתבים המפחידים שכתב רבשקה בבית המקדש והתחנן אל ה'??

יש שמתים כאשר כל חייהם ציפו לישועת ה' ולא זכו בחייהם לישועה

חשוב לציין שלמרות שמעוזה לשבח את ה' בעת הישועה, אבל בלי ספק רוצה ה' את יראיו את המייחלים לחסדו, זה מה שה' רוצה!!!

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ואם יחודי מת בלי לראות בישועה, הרי שעשה רצון ה' בלי לקבל שכר בעולם הזה, אלא רק רצון ה', וממילא כל קוויץ לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך, יזכה אותו מקווה שעשה עד יום מותו רצון ה' לקוות ולייחל לחסדו, לראות בטוב השם בארץ החיים, תמיד ולנצח, וישמח ויקבל שכרו בשלימות על שלימות עבודתו בחייו גם כאשר ארה שמת בלי לראות בישועתו, כי זה ניסיון קשה מנשוא ומעטים מצליחים עד רגע אחרון של חיייהם לקוות לה' למרות שאין תקווה טבעית, וגם כשרואים רגע מיתתם הם שמחים שקיוו לה' שזה רצון ה'.

לכן קוה אל ה' חזק ואמץ לבך ושוב קוה אל ה'!!!

מא. קושי השעבוד – וישמע אלוקים את נאקתם

ויראו את אלוקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר

ודוחק לפרש שרק לשעה הייתה מונחת אך ורק שיראו אותה אצילי ישראל?!

לכן נראה לפרש עוד, וכפי שכתבתי באריכות בפרשת שמות על סיבת גלות מצרים, ונבאר העניין על פי שאלה אחרת, מדוע הקב"ה אמר למשה בעת בשורת גאולת מצרים שיאמר לעם ישראל "אהיה אשר אהיה", שמשמעותו אהיה בגלות זה עם עם ישראל וכן אהיה עם בגלות עתידה, והרי על זה טען משה מדוע להפחיד עכשיו בסיום גלות מצרים את עם ישראל שעפויים עוד גלויות? והסכים עמו ה', ולכאורה מה סבר ה' תחילה וסוף? הרי ה' לא אדם הוא שיתנחם?

אלא יתכן לתרץ שה' רצה בעת גאולת ישראל מגלות מצרים שידעו עם ישראל את סיבת גלות מצרים וכפי שכרת ה' עם אברהם בברית בין הבתרים, שהיא משמשת לסיבת גאולת ישראל המובטחת בכל מצב בגלות האחרונה.

וזה אהיה אשר אהיה, שהקב"ה כביכול הכניס את עם ישראל כשהיו קדושים וטהורים לגלות גשמית ורוחנית שממנה נכנסו למט' שערי טומאה, וזה הסיבה והוכחה שהקב"ה נתן לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שלפיכך מחוייב הקב"ה מלבד לגאול את ישראל ממט' שערי טומאה של מצרים למט' שערי קדושה כפי שאכן ה' עשה ביציאת מצרים.

אלא גלות מצרים היא סיבת התחייבות הקב"ה לגאולה העתידה גם בלי זכויות לעם ישראל, שהקב"ה ינקה את עם ישראל מכל חטאיהם, למרות שלא הוגן שהיהודים חטאו והקב"ה ינקה, בכל זאת היות וכביכול הקב"ה בגלות מצרים גרם לצדיקים להגיע למט' שערי טומאה שכל המפרשים נזעקו על כך!!

וכפי שהרחבתי בפרשת שמות, ולכן הקב"ה ינהג לא לפי הכללים ההגיוניים להוציא את ישראל מטומאתם בגאולה

מבוא בחזקוני, לבנת הספיר לשון לבנה, אמר ר' עקיבא עבדי פרעה היו דוחקים ומכים את ישראל שיעשו תוכן לבנים בכפל – (קושי השעבוד) שנאמר "ותוכן לבנים תנו" והמצרים לא היו נתנו להם תבן, והיו צריכים לקושש קש במדבר, ואותו קש היה מלא קוצים, והקש דוקר פוצע את עקביהם, והיה הדם מתבוסס ומתערב בטיט.

ורחל בת בנו של מתושלח הרתה ללדת ורומסת בטיט עם בעלה, עד שיוצא הולד ממעיה ונתערב עם הלבנה, והייתה צועקת על בנה, ועלתה צעקתה לפני ה', וירד מיכאל ונטלחו והעלהו לפני כסא הכבוד, ועשה אותו מלבן ונתנו למטה מרגליו של ה', הוא שנאמר "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר", פירוש לבנה שנעשית משפיר היולדת.

אומנם רש"י כתב באופן דומה: כמעשה לבנת הספיר – (סוטה יב) היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים: – משנגאלו היה אור וחדוה לפניו.

ובפשטות אצילי בני ישראל ראו דווקא זאת בכדי ללמדם שקושי השעבוד הפך לטוב, בכך שבגלל קושי השעבוד הקב"ה קיצר את זמן הגלות מ-400 שנים ל-210 שנים, ולכן לבנה זו זוהרת כי התברר שהקושי היה לטובה, וחשוב שאצילי בני ישראל יראו זאת ויספרו לדורות הבאים ששיא הרע והקושי מתברר לנקודת האור המפנה החיובי.

אך קצת צריך עיון, מדוע אצל הקב"ה צריכה הלבנה להיות מונחת כל הזמן כביכול תחת רגלי הקב"ה, גם לאחר שעם ישראל נגאלו? שהרי כלפי ה' גלוי וידוע שכל הגלות טובה היא לעם ישראל, וברור לבורא יתברך שסיבת קושי השעבוד הייתה לטובת גאולת ישראל,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

יער הרע בראתי תבלן שהיא התורה שאל"כ הותרה הרצועה ואין כאן שכר ועונש, אלא הכוונה שיש לנו פתחון פה וטענה קצת במשפט שלא נתמוטטו לגמרי במשפט על שברא לנו יצר הרע שגורם לנו עונות וחטאים וראוי להיות זוכים בדין אחר שיענשו על חטאים, ואולי גם בעת תשובה בפרט בימי הרחמים והסליחות הקב"ה שמח להשתמש בטענה זו בכדי להקל את התשובה מיהודי ששב לה' בכל לבבו.

ואלי לכן לבינה זו שביטאה את קושי שעבוד מצרים נמצאת תמיד תחת רגלי הקב"ה כביכול, בכדי שיהיה לזיכרון תמיד לפני ה', ללמד זכות על עם ישראל לקבל תשובתם בנקל בזכות גלות מצרים שהקב"ה בגללה התחייב להגביה את עם ישראל מטומאתם באחרית הימים וגם על ידי תשובה כל ימי הגלות וכו"ל.

ולבינה זו שהייתה עשויה מתערובת דם האירה בעת גאולת ישראל ממצרים ובעת מתן תורה, כי אז עם ישראל שב בתשובה וקבלו עליהם "נעשה ונשמע" את כל דברי ה' ותורתו, והיו כאיש אחד בלב אחד, וכך הפכו את מט' שערי טומאה למט' שערי קדושה בעבודת עצמם במט' ימי ספירת העומר.

וכידוע תשובה מאהבה הופכת עבירות למצוות, וכך מונחת לבינה זו מאירה את פתחי התשובה לכל יהודי שיבוא ויתקרב לאור פני ה' שגם לו יתחפכו עוונותיו לזכויות אמן ואמן.

ולפי זה, דברי ה' אחור לא ישבו ריקם, מה שאמר הקב"ה למשה "אחיה אשר אחיה", שרצה ה' שעם ישראל ידעו סיבת גלות מצרים שהייתה בכדי לזכות את ישראל לצאת מטומאתם בגלות האחרונה וגם בעת חזרתם בתשובה, זה הועבר לעם ישראל בעת מתן תורה, כאשר ראו אצילי העם את הלבינה תחת רגלי ה' שמסמלת שזכות גלות מצרים תאיר לעם ישראל ותזכה אותם גם בגלות הארוכה שתסתיים בקרוב ממש בימינו אמן, וגם על ידי תשובה בעת הגלות הארוכה וכאמור.

מב. ואת לחצנו זו הדחק – ואת צעקתם שמעתי, באה אלי

ובהגדה של פסח דרשו "ואת לחצנו", זו הדחק. כמה שנאמר, "וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אותם".

ולכאורה הכוונה לקושי השעבוד שפרעה הכביד כשכעס על משה שביקש לשחרר את העם ל3 ימים,

העתידיה למרות שאז החטאים היו באשמתם ולא בגזרת ה' כבגלות מצרים, וזה כמידת מידה כנגד מידה שיתעלל לגאולה מטומאה לטהרה למרות שלא מגיע להם בזכות מעשיהם כי אשמים הם, אלא למען שמו של הקב"ה באהבה כהבטחה שניתנה לאברהם בברית בין הבתרים.

והנה בדומה ליסוד דברנו מובא בגמרא ברכות לא' כתוב שאליהו טען לה' "ואתה הסבות את לבם אחורנית" – ולכן ויהודים חטאו, והקב"ה הודה לו – "ואשר הרעותי", ואומנם הבחנתי בדקדוק דברי רש"י שהקב"ה הודה לאליהו לא מיד אלא לאחר זמן, ולכאורה למה הקב"ה לא הודה מיד?? אלא נראה המשמעות היא שהודאת הקב"ה לא הייתה על כל דור ודור שכך נחשוב שבני אדם לא אחראים על חטאים שעשו, אלא טענה זו של אליהו מועילה לעתיד לבוא ככתוב בתחילת אותו פסוק "ביום ההוא" שהקב"ה יכפר ויתקן את עם ישראל לקראת הגאולה השלימה למרות שאין להם זכות, וכפי שהתחייב הקב"ה לאברהם בברית בין המצרים וכו"ל.

והגמרא מביאה 4 פסוקים בעניין זה, וכפי שמסביר זאת הבן איש חי בספרו אדרת אליהו שהפסוק הראשון "ביום ההוא אספה העלעה והנדחה ואשר הרעותי" מבואר שביכול הקב"ה מאשים את עצמו בחטאי עם ישראל בגין היצר הרע, והפסוק "הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל" מלמד שהקב"ה יכול להסיר את היצר הרע מעם ישראל, והפסוק השלישי "והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" בפסוק זה הקב"ה מביטח שאכן יסיר את היצר הרע שלא נחטא יותר לה', והפסוק האחרון שהביא רב פפא "ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו" פסוק זה מלמדנו שהקב"ה מביטח גם שיגרום לנו לקיים את המצוות ולא רק שנתרחק מעבירות עכ"ד, וכן משמע במחרש"א שמסיים שכך יעשה לנו הקב"ה לעתיד לבוא בזמן הגאולה.

אומנם עדיין קצת סיוע יש לנו מטענה זו שטען אליהו גם בעת אריכות הגלות, וכפי שכתב המחרש"א ד"ה נתמוטטו שודאי אין זה טענה אמיתית במשפט שהרי נתנה הבחירה לאדם וכמו שנאמר קידושין (ל ע"ב) בראתי

הקב"ה אומר למשה בפרק ג' בפסוק ז' "ואת צעקתם שמעתי", ולאחר מכן בפסוק ט' כתוב "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי, וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אותם", ולכאורה מדוע כתוב כביכול שמעתי פעמים וכפילות לשון "ראיתי"?

הוספות חדשות על הגדה של פסח

בכל זאת בגלל קושי השעבוד אני שולח אותך עכשיו לפרעה לגאול את ישראל.

ואכן בלשון "ועתה" אמר הקב"ה למשה תשובה על שאלתו מדוע היה קושי השעבוד בעקבות שליחות משה לפרעה במקום שיהיה טוב לישראל.

וענה לו הקב"ה "עתה" תראה, שעכשיו יגיע הגאולה במקום בעוד 190 שנה לפי החשבון הפשוט של 400 שנה שאמורים להיות בפשטות במצרים ולא מלידת יצחק וכאמור קודם.

והקשה תלמידי היקר שמואל קרמר נ"ו שאיך יתכן שהקב"ה גזר 400 שנה ובסוף זה לא כפשוטו אלא בפלפול שזה מתחיל מלידת יצחק??

ועניתי לו שכמו שהשעבוד השתנה מהפשטות של העבדות שנגזרה כי נהיה קושי השעבוד, כך אורך השעבוד השתנה מפשטותו ונחשב מימי יצחק, והוסיף תלמידי היקר מאיר בולג נ"ו שהקב"ה ידע שכך יהיה אז בעצם זה היה הגזירה מלכתחילה.

וודש מעם ישראל להשלים את אותו הספק ואתו מתכונת האבנים בבניה גם כשהפסיקו לתת להם חומרי בניה, וכשהיה חסר דחסו המצרים תינוקות יהודיים בבניה.

ובעצם וכפי שכתוב במדרש רבה שה' אמר למשה שיהיה קושי השעבוד בכדי לצמצם את אורך הגלות שבמקום 400 שנה במצרים זה יצטמצם ל-210 שנים, ולכן כתוב כאן כפילות שמעתי, כי ה' שמע את העבר שצעקו על העבדות ועל גזירת הבנים שזרקו ליאור ועל שחיטת התינוקות באמבטיה של פרעה המצורע, וגם שמיעה על העתיד כאשר יהיה קושי השעבוד.

והנה הקב"ה כאן גילה למשה על קושי השעבוד שיהיה בעתיד בגלל שליחותו, ולכן כתוב כאן כפילויות של שמעתי ובאה אלי וראה ראיתי וידעתי.

ואמר הקב"ה למשה לכן "ועתה לכה אשלחך אל פרעה", שלמרות שלפי חשבון פשוט לא נשלם 400 שנה במצרים,

מג. וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה – נצטרע פרעה – מעלת עם ישראל שהתגלתה בעת צרעת פרעה והיא סיבה לגאולה

וימת שעם ישראל בכו כי לא רצו לעבוד עבודה זרה של מולך, ולמרות שעם ישראל עבדו עבודה זרה במצרים והיו שקועים במט' שערי טומאה בכל זאת לא רצו להכעיס עוד יותר את בוראם, כיוסף משיא את

שמוכא בילקוט שמעוני בראשית קטו' שהרומאים לא העיזו להיכנס לבית המקדש, אמרו מי שיוציא הדבר הראשון שלו יהיה, ויוסף העיז והוציא את המנורה, טענו לו הרומאים אין דרכו של אדם פשוט להשתמש בכלי כזה מפואר, תן לנו את המנורה וכנס שוב וקח לך חפץ אחר, ואז יוסף משיתא סירב! ואמר: די לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת!! ופיתו אותו ולא עזר בסוף עינו אותו ומת ביסוריים, יצאה בת קול ואמרה "יש קונה עולמו בשעה אחת".

ואולי זה הכוונה שעם ישראל נאנחו מן העבודה, וכי מה הקשר עבודה!! הרי בכו על שרועצים את ילדיהם, אלא אולי הכוונה שנאנחו שעושים את ילדיהם לעבודה זרה של מולך.

ותחילה הייתה סבור שעם ישראל למרות שעבדו עבודה זרה בכל זאת לא האמינו בפרעה שהוא אליל כי

כתב רש"י שפרעה לא מת ממש שא"כ למה עם ישראל נאנחו והצטערו הלוא באבוד רשעים רינה, אלא שפרעה נהיה מצורע החשוב כמת, ורחץ לרפואתו בדם של ילדים יהודים, ולכן בני ישראל נאנחו וצעקו.

ושאלו תלמידי היקרים מכיתה ז' ת"ת תורת אמת ב"ב שהרי פרעה עשה עצמו אליל שאפילו אינו נזקק לצאת לצרכיו, ולכן התאפק יום יום במשך שנים, ורק פעם ביום בהשכמת הבוקר מוקדם היה עושה צרכיו בנילוס כדברי רש"י.

ואם כן היה לפרעה להצניע עד כמה שאפשר את מחלתו שהצטרע, ובוודאי לא לרחוץ בדם ילדים יהודים שנזעקו והתפרסם הדבר ביותר??

וראיתי תשובה בספר באר בשדה שפרעה טען שהאמבטיה של דם הילדים היה כהקרבת מולך לעבודה זרה, ואולי כלול בתשובתו שפרעה טען שהוא האליל אינו חולה אלא הוא מייצר כאן חיבור עם ישראל בעוצמה לעבודת המולך שהיא העבודה זרה בעוצמה החזקה ביותר.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

נטמאו במולך שהיא שיא העבודה זרה, וא"כ אולי נחסר במט' שערי טומאה??

ותירעתי לו, שהנה כתוב שעם ישראל לא חטאו בזנות שהיא מאבות הטומאה של דורינו, וגם לא בלשון הרע, ובכל זאת הם היו שקועים במט' שערי טומאה גם בלי טומאות מרכזיות אלו.

ואבן מצאנו בנביא הושע פרק יג' פסוק ב' "הם אמרים זבחי אדם עגלים ישקון", שעבודת המולך היא שיא העבודה זרה ומי שמנשק עבודה זרה קטנה שהכין בבית זה שווה לערך הגבוה ביותר של ע"ז כעבודת המולך – מצודת דוד.

ידעו שהראיה של פרעה שהוא אליל בכך שהנילוס עולה לקראתו, זה רק בגלל ברכת יעקב שבירך בזה את פרעה.

אבל בעצם כל עבודה זרה שקר הוא, ועם ישראל חונך מימי יעקב שאין ממש בעבודה זרה, ובכל זאת היצר החטיאם לעבוד עבודה זרה.

ולכן יתכן שעדיף לפרש שעם ישראל לא רצו להיטמאות יותר בטומאת עבודה זרה ולא להקריב ילדיהם למולך אפילו לא לפרעה אלא אפילו לא בין 2 מדורות שזה המולך הרגיל.

וחקשה תלמידי היקר ישכר גולדברג ני"ו שאיך יתכן שעם ישראל היו במט' שערי טומאה ובכל זאת לא

מד. ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב

רק למען שם ה' כמבואר בתורה שיגמר זכות אבות לפני זמן הגאולה, אבל בכל זאת הקב"ה זוכר חסדי אבות להחשיב אותנו כבני האבות למרות מרחק הדורות וההבדל הרוחני העצום.

ואולי לכן כתוב בחיי אדם ששותים יין אדום לזכר הדם, ואני סברתי זכר למכת דם, ואם כן אולי עדיף יין לבן כי ליהודים היה נס שהיה מים ולא דם,

אבל בלומדי עם תלמידי המצוינים בכיתה ז' בת"ת תורת אמת ב"ב, ראינו בחיי אדם כלל קל' שיון אדום זכר לאמבטיות הדם שהיה פרעה שוחט מילדי ישראל להתרפאות מצרעתו, ואולי כי בדם זה כאמור הוכח שעם ישראל לא עובד עבודת המולך, וזה שימש להם זכירת זכות אבות כאמור.

יתכן שהיות וכאמור במאמר הקודם שעם ישראל למרות שחטאו בעבודה זרה והיו שקועים במט' שערי טומאה בכל זאת נעצרו ולא רצו לחטוא יותר, ובכך בעצם הם גרמו לפרעה בושות שהוא נחלה ולא הצליח להחטיא את עם ישראל בשיא העבודה זרה שהיא עבודת המולך.

לבן "ויזכור אלוקים" – ולכאורה תמוה וכי יש שכחה לפני כסא כבודו? אלא זה עורר זכות אבות שבכך עם ישראל התחבר לאבות הקדושים שיחשבו כבני האבות הקדושים, ולכן הקב"ה חייב לגאול את בני האבות מהגלות.

וכפי שפירשתי מה שאומרים בתפילה וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה, והגאולה אכן

ויישר כוח לתלמידי היקרים השותפים במאמר זה: מאיר בולג, ציון בירמן, דניאל זרחן, אשר קוק ני"ו

מה. גדול ועצום

ונראה לתרץ בפשטות עצובה, שהגויים בשנאתם ימצאו תירוץ אחר לשנאת היהודים, במקום להתחבר להיהודים שה' איתם ושמצליחים מעל דרך הטבע, הם ברשעותם יהפכו זאת לסיבת לשנאה, כמו שסבלנו במשך כל ההיסטוריה, למשל במגיפה השחורה שראו שאצל היהודים מתים פחות לכן האשימו את היהודים בהרעלת הבארות, ויהודים רבים נרצחו בגלל זה,

ולכן זה לא נחשב קללה מהברכה אלא מלמד אותנו על האנטישמיות, שבמקום לדון לטוב כראוי להתחבר למצליחן הם מפרשים זאת לרעה.

לכאורה בברכה הזו שהיו יולדות ששה או 60 בכרס אחד, זה עצמו גרם לקללה, שלכן המצרים פחדו שהארץ מלאה אותם, ואז פחדו פן ירבה ונוסף גם הוא על צרנו וכו', ואיך מהברכה נהפך להיות קללה?? והלוא בתפילות של ברכת כהנים מבקשים שלא יצא קללה מהברכות.

וכי תאמר שזה לא לשבח ישראל אלא חלק מהקללה, הרי בתחילת הפסוק כתוב "ויחי שם לגוי", וכתוב בהגדה שהכוונה שהיו ישראל מצוינים שם, וזה לשבח שלא שינו שמם לשונם ולבושם??

הוספות חדשות על הגדה של פסח

מו. ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס, ויתנו עלינו עבודה קשה.

את ערי האוצר הם בנו כאשר פרעה התחנף וביקש עזרה בבניה בפה רך, וכמובן לשנע יהודים לבניה במקום שנהרס מיד בפשטות לא היה סיכוי שהיהודים יאמינו לפרעה על צורך בבניה שכזו,

ואחר כך כשפרעה כביכול התהפך לרעה הם נאלצו בכפיה לבנות את פיתום ורעמסס בניינים שקורסים, ואחר כך עבודת פרך – שלא הורגלו לה, שאשה עשתה עבודת גברים וגברים עשו עבודת נשים, שזה גם לעשות צחוק ולבזות את היהודים.

יש חוקרים שדנים האם היהודים בנו את הפירמידות, ויתכן שאכן בתחילה בנו היהודים ערי מסכנות – אוצר, שזה פיתום ורעמסס – הפירמידות שאכן טמנו שם את סודות ואוצרות מצרים, ואחר כך פרעה התהפך לכפות עליהם עבודה קשה, שנתן להם לעבוד בלי תועלת במקום שהאדמה ממוטטת כל הנבנה שם.

אבל ממחלוקת רב ושמואל בגמ' סוטה יא' משמע שפיתום ורעמסס הם בניינים הקורסים, ויתכן שהפסקים מחולקים³, שבהתחלה בנו ערי מסכנות שהם ערי אוצר, ואולי

מו. ונצעק, וישמע ה' את קולנו

אענה עוד הם מדברים ואני אשמע", ולכן כלפינו כתוב ונצעק. **אבל** כלפי ה' כתוב ששמע את קולנו, ולא כתוב את צעקותינו.

הצעקה היא מפתח עבורנו לעורר את הלב, אבל הקב"ה שומע גם קול אפילו לחש ואפילו מחשבות הלב, כל אחד לפי דרגתו, כפי שמשמע בנביאים – ישעיה סה' כד', "והיה טרם יקראו ואני

מח. ביד חזקה – לאות על ירך ולזכרון בין עינד

למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים

זכמו כן אם נפרש שקשירת התפילין ביד בא לרמז על חוזק הירד שה' הוציאנו ממצרים, למה קושרים על היד החלשה כדברי רש"י ולא על היד החזקה?

ואלי זה הרמז, שאנחנו מבצעים את הקשירה ביד החזקה על היד החלשה, לרמז שה' בידו החזקה הוציא אותנו ממצרים וקרבתו לעבודתו למרות שהיינו חלשים ושקועים במט' שערי טומאה.

כתב הרמב"ן בהסבר הפסוק, שתכתוב על ירך ועל בין עינד יציאת מצרים, ותזכור אותה תמיד, למען שתהיה תורת ה' בפיך לשמור מצותיו ותורותיו, כי הוא אדוניך הפודך מבית עבדים.

ולפי זה חובה בהנחת תפילין להזכיר את יציאת מצרים, ואכן יש מצווה מלבד מצוות הנחת תפילין לומר קריאת שמע עם תפילין, וכך מזכירים את יציאת מצרים, אבל לא מוזכר שם את חוזק הירד שבו ה' הוציאנו ממצרים?

מט. מה העדות – האם רמוז בתורה סדר הנחת תפילין לפי נוסח אשכנז ולעדות המזרח

בעומק השיעור הנפלא בחומש בת"ת תורת אמת ב"ב שמנו לב שבפרשת בא מצוות הנחת תפילין כתוב פעמיים בשונה ממה שכתוב ואומרים פעמים בקריאת שמע.

לך לאות על ירך ולזכרון בין עינד", ובפסוק טז' "והיה לאות על ירכה ולטוטפת בין עינד".

ויתכן (וזכיתי שהגאון רבי יעקב ברוכי שליט"א תירץ בחריפותו כפי שענית לתלמידי) שהתורה כאן מרמזת לנו על דרך הנחת תפילין לפי מנהג הספרדים – בני עדות

שהנה בקריאת שמע בין מצוות הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש כתוב "והיו", דברים ו' ה' "וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפת בין עינד", וכן בדברים יא' יח' "וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם". ואילו בפרשתנו אין הפסק של "והיו" בין תפילין של יד לשל ראש, שמות יג' ט' "והיה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

נראה לפרש שהתורה בקריאת שמע באה לרמז על מצב של בדיעבד, שח"ו הסיח דעת ודיבר באמצע הנחת תפילין, אלא עדיף לפרש שהתורה באה לגלות לנו שאלו ואלו דברי אלוקים חיים.

שיש 2 דרכים להידבק ולהתקשר בלב ובראש ברגש ובמוח להקב"ה, ושני הדרכים אהובים ונחמדים, ובעצם אולי זה כלול בדברי הפסוקים בפרשה כי ישאלך בנך מחר מה העבודה וכו', כי הילדים בדורות האחרונים ישאלו איך יתכן שבהנחת תפילין יש מחלוקת בסדר הנחתם? והתשובה היא שהקב"ה כבר גילה לנו שכך יהיה ושני הדרכים טובים ורצויים.

המזרח, שמברכים ברכה אחת קודם הנחת תפילין של יד ולא מפסיקים לברך עוד ברכה לתפילין של ראש, ולכן לא כתוב "והיו" בין תפילין של יד לשל ראש להורות שלא מפסיקים בברכה בין התפילים.

ואילו בקריאת שמע זה על פי הרמ"א – האשכנזים, שמברכים ברכה נפרדת לתפילין של ראש, ובעצם כביכול מפסיקים בין תפילין של יד לתפילין של ראש, ולכן כתוב "והיו" שמספיק בין תפילין של יד לשל ראש.

ואכן למנהג הספרדים אם דיבר וכדו' בין תפילין של יד לשל ראש אזי מברך על תפילין של ראש, בכל זאת לא

והעיקר שנדע לכבד כל אחד את חברו, ולכבד מנהגי השני, בפרט כאשר כולם מכוונים לבם לאבינו שבשמים, ואין דרכי טובה כי דרך השני גרועה, אלא דרכי טובה כי היא נחמדה ומתאימה יותר עבורי, והרב שלי גדול לא בגלל שהרב של השני קטן ורע, אלא שהרב שלי מתאים לי וטוב לי ואוהב אני את דרך הוראתו.

ג. איך לא גילה פרעה שמשו הוא הגואל

ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתחוו

והתשובה לכך נראה שהיות ומשה רבינו היה בגובה 10 אמות, בפשטות יחסית כשהיה תינוק הוא היה גדול יותר משאר בני גילו, ולכן פרעה היה בטוח שמשו נולד הרבה לפני הגזירה, הרבה לפני אותו יום בו נולד מושיען של ישראל, ואולי לכן בתיה לא חששה להכניסו לבית פרעה.

ואכן כתוב שכאשר משה בכה בתובה למרות שהיה תינוק קולו היה כקול נער שכך לא יחשוד פרעה שהוא תינוק גבוה כבני הרפאים שהיו בדורו. – וישר כוח לתלמידי היקר יוסי מאיר מכיתה ז' תורת אמת ב"ב

ברגע שבתיה בת פרעה באה עם תינוק שמשו מהנילוס לבית פרעה, בטוח שפרעה שאלה אותה מי זה ומאיפה לה תינוק זה, ובפרטות היא ענתה לו שהוא גוי, וכך פרעה לא הרג את משה.

אבל עדיין קשה שהרי רש"י כתב שהיות וחרטומי פרעה אמרו שהם לא יודעים אם מושיען של ישראל יהיה מן היהודים או מן הגויים, לכן באותו יום שנולד מושיען של ישראל גזר פרעה לזרוק את כל הילדים ליאור בין יהודים ובין גויים, ואם כן למה הסכים פרעה לגדל תינוק למרות שהוא גוי הרי יתכן שהוא מושיען של ישראל??

נא. בזרוע נטויה – זו החרב

לא חוטאים אזי אינם נענשים חלילה. עוד יש לפרש שהקב"ה גרם שתהיה מלחמה שילחמו המצרים בעצמם בעת מכת בכורות שהבנים המפוחדים דרשו מהוריהם לשחרר את היהודים, כמופיע במדרשים, **או** שכאשר התברר שמתו כמה בכורות בבית אחד שהתגלה שהייתה זנות במשפחה ומזה נוצרה מלחמה בבית המצרים, בינם לבין עצמם.

במשך שנים נפלאותי מתי היה חרב שהרגה במצרים, וראיתי שמפרשים החרב היא שקפאו תהומות בקריעת ים סוף כזכונים וחרבות שבהם נדקרו המצרים, ועל זה מובא בהגדה פסוק שכתוב על דוד המלך בעת הגזירה על ירושלים, וקצת קשה שמביאים לימוד לניסים ליהודים, מפסוק זה שהיא לרעת עם ישראל, אומנם רואים שהקב"ה מעניש בכח החרב, וכמובן אם ישראל

נב. ובמורא גדול, ובמלחמה וביד חזקה לעיניך

בני ישראל לתוך ים סוף ושם נלחם בהם בכל מיני דרכים, שהאדמה הייתה רותחת והפרקו הפרסות של הסוסים,

מה הכוונה למלחמה?? ובפשטות הכוונה בקריעת ים סוף שהקב"ה נלחם בהם, שפיתה אותם במלכודת לרדוף אחד

הוספות חדשות על הגדה של פסח

כחרבות, גם זה היה לעיני עם ישראל, ולמרות שכתוב שהיהודים פחדו שכשם שהיהודים עלו מצד אחד כך המצרים עלו מצד שני, ולכן הים פלט את גופות המצרים, בכל זאת יתכן שהים פלט רק את המצרים שמתו בחרב שהוא הקרח החד ולא את אלו שמתו בטביעה בים ויל"ע.

אומנם להסבר שהכוונה למלחמת ה' במצרים בקריעת ים סוף, האם נסביר שמה שכתוב עשה ה' במצרים, הכוונה בעם המצרי ולא בארץ מצרים, שהרי קריעת ים סוף לא היה במצרים ויל"ע.

והם ניסו לברוח החוצה וכבר לא הצליחו, עד שהמצרים בעצמם אמרו "ה' נלחם להם במצרים".

ויתכן עוד כפי האמור קודם, שמשפחות המצרים נלחמו בינם לבין עצמם כשהתגלה שמתו בנים בכורים שנולדו בזנות, והילדים נלחמו חלקם לצד האב וחלקם לצד האם, או ככתוב שהבכורים התחננו ונלחמו בהורים לשחרר את היהודים כי פחדו למות, והיהודים ראו מהחלונות ככתוב "לעיניך".

ויתכן שגם את התעללות ה' במצרים בקריאת ים סוף, שמתו בזרוע נטויה שהיא החרב בים שקפא לקרח שהיה

נג. אותות ומופתים – מה זה אותות ומופתים

ואלי היות וכל ה3 האותות למרות שהם שינוי הטבע במידי בכל זאת מטרתם להראותם ולעשותם בעתיד, לכן שייך בזה רעיון של גילוי עתידות מלבד שינוי הטבע במידי, שמשא יעשה בעתיד ויצליח לבצע שוב את המופתים בלי שה' יהיה עמו כמו בעת הציווי, וכמו כן הקב"ה קבע כוח עתידי במטה שיהיה כוח לעשות את המכות, כפי שהיו חרוטים עליו בר"ת דצ"ך עד"ש באח"ב – מדרש רבה ח' ג'.

ויתכן שיש יותר גדלות ועוצמה וחיוזוק האמונה בבורא עולם ובהשגחתו בגילוי העתידות, יותר מאשר מופתים שהם נעשים תכף ומיד, כי גם קוסמים ומכשפים פעלו תכף ומיד, ולכן פרעה ביקש ממשא שיסיר את הצפרדעים מהיום למחר, ולכן מודגש יותר האותות מאשר המופתים.

הרמב"ן דברים לד' יא', כתב שאותות זה גילוי עתידות, מופתים זה שינוי הטבע תכף ומיד כמו המקל שנהפך לנחש, ואם כן צ"ע למה ה3 אותות שנתן ה' למשה המטה שנהפך לנחש והיד נצטרעה והמים שנהפכו לדם, שהם שינוי הטבע נקראים אותות ולא מופתים??

כמו כן שמתו לב שבמטה כתוב "ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת" – ד' יז', ואילו כלפי היד כתוב "ראא כל המפתים אשר שמתו בידך – ד' כא"?? ולכאורה לפי הרמב"ן קשה וכי גילוי עתידות עושים דרך המקל? ואכן הרמב"ן כתב שרק אות אחת נצטווה משה במטה, והוא הפיכת המטה לנחש, אלא ע"ש הניסים שיעשה משה במטה בעתיד לכן כתוב "אותות" לשון רבים.

נד. דם ואש ותמרות עשן

התפוצץ ויצא אש שהיה טמון בתוך קרח הברד, ונהיה שריפה ותימרות עשן בכל מה שנשרף.

האם הכוונה בזה למכת ברד, שפגיעת הברק פצעה ויצא דם מהנפגעים שהיו בחוץ, ולאחר הפגיעה שפצעה הברד

נה. 10 מכות – מטרתם

אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתו בם וידעתם כי אני ה'

כי הנה בפרשת וארא כתוב: "לך אל פרעה בבקר הנה יצא המימה ונעבת לקראתו על שפת היאר", וכתב רש"י בשם המדרש רבה שפרעה השכים מוקדם בבוקר לעשות צרכיו בנילוס, עוד לפני שאנשים היו קמים, כי עשה עצמו אלוה ואמר שאינו צריך לנקביו.

מטרת המכות הייתה להוכיח שהקב"ה הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, והנה פרעה גם החשיב עצמו לאלוהים, ואם כן היה במטרת המכות גם צורך להוכיח שפרעה שקרן ואינו אלוה, ובמאמר זה נדון בהשפלת פרעה והורדת המסווה מפניו שאינו אלוה.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

באופן קבוע, אולי רק כך הצליח לשמור על שעה קבועה לצאת לצרכיו בלי צורך ללכת פעם נוספת באמצע היום.

אם כן זה מדהים ביותר שבשביל כבוד שקרי, כי פרעה בעצמו ידע שהוא בשר ודם ולא אלוה בשביל שקר שכזה הוא הסכים לא לגזון ולשנות ממאכלו משך שנים, זה התגברות עצומה על תאוות האכילה על סעודות מלכים כי המלך הגדול ביותר באותו זמן, ובמשך עשרות שנים, והכל על אמונת השקר בפרט שידע בבירור שזה אמונת שקר ורמאות.

ללמדנו שאדם מוכן להקריב כל תענוגי חייו עבור חיי השקר, ולא נתפעל מנזירים לעבודה זרה שמסתגפים לעבודה זרה, וכן כל כיוצא בזה, כי זה דרכו של עולם, שאנשים מסוגלים להתמסר לרוע ולשקר במסירות נפש, ולא בגלל שיש אמת כלשהיא בדרכם, ולעיתים היצר הרע נותן תפילות נפלאות ומיוחדות וכו' בכדי להטעות שילכו בדרך מוטעית וד"ל. וכל שכן שעלינו להתמסר ולוותר על תענוגי העולם הזה בשביל האמת, בשביל חיי עולם שנטע ה' בתוכנו, לבל לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה.

נו. איך הורד המסווה והתגלה באופן מוחשי שפרעה שקרן – התעללתי במצרים!!

נטמן לעשות צרכיו גם במכת ערוב וברד, ואולי איכשהוא גם בביתו הצליח להסתיר שהוא נערך לנקבו וכאמור.

אבל במכת חושך שהיו 3 ימים בהם היה וימש חושך, אזי כל המצרים עשו נקביהם במקום עומדם כי לא היה להם יכולת לזוז ממקומם, כי היה "וימש חושך", כך הם הסריחו בבגדיהם המטונפים בצואתם ומי רגליהם, וגם אם נגיד שבימי החושך בגלל ה"וימש חושך" לא הצליחו המצרים להוציא את צרכיהם, בכל זאת מיד עם סיום המכה בבת אחת יצא החוצה כל צרכיהם בביזיון עצום, אבל עדיין היה זה צרת רבים ואולי נחמה פורתא או נחמת שוטים, (וחשוב לעיין, שהם לא היו כמו חיה בתרדמת חורף, כי **אם כן לא היו ימים אלו עליהם ימי סבל וצער**).

אבל כלפי פרעה הרשע, כאן נתפש בגלוי ממש עם צואתו המסרחת, שראו בגלוי שלא במקום סתר, שהוא שקרן ואינו אלוה רק כאחד האדם שהסריח ככל המצרים.

נו. עשר מכות – למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל

האם היהודים פחדו מהמכות?? ומדוע היה קטרוג על ישראל רק בקריעת ים סוף ולא בשאר המכות?

להיקבר במצרים כי עפרה תיהפך לכינים, משמע שגם בארץ גושן היו כינים.

אומנם בכ"ז יתכן והכינים בארץ גושן לא העיקו ליהודים ולא טיפסו על היהודים ולא דבקו בהם כלל, ומ"מ חילול

זזה עצמו מדהים, שלפ"ז פרעה היה הולך לשירותים רק פעם אחת ביום, והרי אדם לא יכול לשלוט תמיד על הזמן המדויק מתי עליו ללכת לנקביו, לפעמים הוא צריך דווקא באמצע היום, וכי פרעה התאפק יום שלם?? ככה משך שנים בלי לפספס פעם אחת – איפוק מושלם!!! היתכן?? – אגב כל ליצנות אסורה חוץ מליצנות על עבודה זרה.

והאפשרות היחידה לכאורה היא, שפרעה אכל תמיד אותו מאכל ובאותו כמות ובאותו זמן, ובלי לשנות כלל, וגם בכמות קטנה, וכמעט עשה את הפעילות היומית שלו

ללמדנו שאדם מוכן להקריב כל תענוגי חייו עבור חיי השקר, ולא נתפעל מנזירים לעבודה זרה שמסתגפים לעבודה זרה, וכן כל כיוצא בזה, כי זה דרכו של עולם, שאנשים מסוגלים להתמסר לרוע ולשקר במסירות נפש, ולא בגלל שיש אמת כלשהיא בדרכם, ולעיתים היצר הרע נותן תפילות נפלאות ומיוחדות וכו' בכדי להטעות שילכו בדרך מוטעית וד"ל. וכל שכן שעלינו להתמסר ולוותר על תענוגי העולם הזה בשביל האמת, בשביל חיי עולם שנטע ה' בתוכנו, לבל לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה.

והנה יש לחקור בזמן מכת דם איפה הלך פרעה לשירותים ובמכת ברד וגם במכת חושך??

וידידי ת"ח חשוב שזוכה אני לשוחח עמו באוטובוס מראשון לציון לב"ב, האיר את עיני והביא לי את השפת אמת בליקוטים בפרשת וארא שמביא את התרגום יונתן על הפסוק שנכתב במכת דם "ויפן אל ביתו", שבגלל מכת דם פרעה לא יכול היה לעשות צרכיו ביאור מפני סירחון הדם ככתוב "ותבאש היאר" בגלל שהדגים מתו, ומבאר השפת אמת שלא הייתה ברירה לפרעה אלא לעשות צרכיו בביתו כביכול בגלוי – שאנשים ידעו שהוא נערך לנקבו כאחד האדם, ואינו אלוה כשקריו עד היום.

אבל יתכן שהיות ופרעה עבד שנים כה קשה במיעוט אכילה העיקר שיספיק לו להיפנות רק פעם ביום וכאמור קודם, יתכן שפרעה גם בביתו הטמין עצמו לעשות צרכיו בחדר נסתר במרתף מתחת האדמה וכדומה, ושם אכן

יתכן שאכן בכל המכות הייתה הפלייה ברורה בין היהודים לבין המצרים, שהיהודים לא סבלו כלל מהמכות ולא פחדו מהמכות כלל, וזאת למרות שבארץ גושן גם היה מכת כינים שהרי יעקב אמר ליוסף שאין רצונו

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ולשון התורה בכל מכה ומכה מהם שהביא הקב"ה על המצרים מלבד מכת הכנים שלא ביאר זה, אלא שהוא ידוע שלא ענש ישראל אבל היו נמצאים אצלם ולא היו מצערים אותם, וכן ביארו החכמים,

וכן מפורש במאירי בית הבחירה אבות שם שבכל העשר מכות שהביא ה' על המצריים, ישראל לא הוזקו באחת מהן כלל, ומשמע שלישראל לא היה כלל סבל בהם, ואילו היה להם פחד בזמן המכות אם כן היה להם סבל ממכות אלו??

ונראה לתרץ א. שבספורנו בפרשת בשלח על הפסוק "ויהם את מחנה מצרים" כתב "ויהם" במיני חלאים כענין המכה שהייתה לפלישתים כשלקחו את ארון ברית ה' שכתוב "ותהי יד ה' בעיר מחומה גדולה מאד, וישתרו להם עפולים" ואותם מיני חלאים הם מדוי מצרים הרעים והיא היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים שראו ישראל בקריעת ים סוף ויראו, כאמרו אשר יגורת מפניהם, משא"כ בשאר המכות, שבשאר המכות אכן לא היה פחד ליהודים כלל.

ב. שהחיד"א בספרו חסדי אבות במשנה שם, כתב על פי חז"ל שכל המכות מתחילה היו באים על ישראל רגע אחד בלבד כדי להודיע טעמן ונימוקם, ותיכף ומיד היו חולכים מישראל ובאים למצרים ושובתים שם שבוע, ולכך פתח התנא עשרה נסים נעשו לישראל ולאחר מכן כתוב במשנה עשר מכות כי שני עניינים הם, ולכן ישראל פחדו מהמכות שהיו במצרים לא בזמן שהמצרים סבלו, אלא פחדו כי הכירו והרגישו לרגע את המכות ועד שלא עברו המכות למצרים הם פחדו שזה ימשיך עליהם, אך מלשון רש"י בדברים לא משמע כן.

ג. ובפשטות נראה, שאכן בזמן המכות במצרים היהודים לא פחדו מהמכות, כי אז הקב"ה חמל עליהם בלי תמורה כלל, ורק במכת חושך הקב"ה העניש את כל רשעי ישראל שלא חפצו ללכת אחר ה' ולעובדו במדבר במסירות, אבל לאחר יציאת מצרים שהתחייבו כבנישואן להיות קשורים בה' ובתורתו, אזי היהודים פחדו שאם יחטאו הקב"ה יענישם במכות המפחידות כפי שסבלו בהם המצרים.

ד. שכבר במצרים בזמן שלקו המצרים במכות, הבינו היהודים שמכות אלו יכולים להגיע עליהם בעתיד כאשר יתחייבו ללכת אחר ה' במדבר, שכאשר אז לא יהיו עבדי ה', יענישם במכות כאלו, אבל בעת נתנת המכות במצרים לא חששו עם ישראל שעכשו יקרה להם רע ממכות אלו.

כבודו של יעקב הוא שיהיה טמון בין כינים, וב"ה מצאתי כדברי ברמב"ם כדלקמן.

וכמו כן היהודים לא סבלו ממכת ערוב ולא פחדו מהחיות הטורפות, שהרי עיקר המכה בערוב הייתה להטיל אימה ופחד על המצרים, ועיקר הריגת המצרים הייתה במכת בכורות שאז מתו כל בכורי מצרים, וכן בקריעת ים סוף, ולכן דווקא בקריעת ים סוף היה קטרוג על עם ישראל למה המצרים מתים ואילו עם ישראל ניצול, בטענה שהללו – המצרים עובדי עבודה זרה וכן הללו – עם ישראל עובדי עבודה זרה.

ואילו בשאר המכות לא מצאנו קטרוג וטענה זו, כי לא מתו הרבה מצרים אלא עיקר המכות היה להפחידם ולהציק למצרים ביותר ולהתעלל בהם, ובכך גם המצרים יכירו כוח ה' בפרט שהפלה ה' בין עם ישראל למצרים, ולכן רק בתחילים עז' מופיע שנאכלו מצרים במכת ערוב, ואילו בתורה לא מופיע זאת, וראיתי שמפרשים שמתו בערוב מהמצרים רק רשעים גדולים מאוד ולא שאר עם המצרי.

ואילו במכת כינים לא היה צורך בהפליה גמורה בין ישראל למצרים, שהרי במהות המכה אמר פרעה אצבע אלוקים היא, כי אין כישוף שולט ביצור קטן ככינה, ולכן על מכת כינים לא התרה משה להודיע לפרעה שזה מכה מה' כי זה היה ברור מתחילתו ועד סופו.

ואילו במכת בכורות למרות שמתו כל בכורי מצרים ולא היה בית שלא היה בו מת, מכל מקום לא היה קטרוג על עם ישראל כי דם המילה התערבב יחד עם דם הפסח כדברי המדרשים, והדם שעל המשקוף העיד על עם ישראל שהם שומעים בקול מצוות ה', וגם כי בכך ה' קנה את בכורי עם ישראל שיהיו קדושים לו.

אומנם בדברים ס"ו כתוב "והשיב בך את כל מכות מצרים אשר יגורת מפניהם", וכתב רש"י אשר יגרת מפניהם – מפני המכות כשהיו ישראל רואים מכות משונות הבאות על מצרים היו מפחדים מהם שלא יבואו גם עליהם, וכן כתוב "והיה אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך", אין מפחידים אדם אלא בדבר שהוא מפחד ממנו, משמע לכאורה שהיהודים פחדו בזמן המכות שהיה במצרים??

אומנם אם כן קשים דברי הרמב"ם בפירוש המשניות פ"ה מ"ד "אבל ה' נסים שנעשו לאבותינו במצרים, הוא הנצלם (שנצלו) מן ה' מכות, והיות כל מכה ומכה מיוחדת במצרים ולא בישראל ואלו הם נסים בלא ספק,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

נח. המכות השפיעו – שנדע להכניע את הפרעה שבתוכנו שייכנע לעבודת ה'

את עם ישראל באמונה וביטחון בה', ושלא יתיאשו מהגאולה שלא הגיעה במכה הראשונה. **זכפ** שכתוב במדרש רבה דברים א' כ"ג על הפסוק במשלי י"ג "תוחלת ממושכה מחלה לב", תוחלת ממושכה זה שעם ישראל ציפו והתאכזבו, שמשו הביא לפרעה 10 מכות,

זכבל מכה ומכה היו היהודים בטוחים שפרעה ישלחם ממצרים, וזה לא קרה, וכגודל הציפיה של עם ישראל שהמכות ישברו את פרעה וישחררום תכף, כך גודל האכזבה, שעם ישראל איבד תקווה ואמונה.

אלא אדרבא יבינו שהקב"ה מתעלל במצרים, וכל רצונו להראות כוחו בכל הכוחות שבעולם, וגם להראות לעם ישראל את כוח היצר רע שלמרות המכות פרעה ובעצם טבע האדם להקשות לבו, ומזה ילקחו מוסר ויזהרו לחזור בתשובה במכה ראשונה רח"ל.

נט. מכות מצרים במטה אהרן או משה

המכות? אלא זה המטה שהיו כתובים עליו נטריוקון דע"ך עד"ש באח"ב, ולפי זה יהיה פירוש הכתוב ראה והסתכל במטה אשר שמתי בידך, שכל המופתים שבו – (במטה) תעשה לפני פרעה.

וזקשה תלמידי היקר יוסי מאיר נ"ו מת"ת תורת אמת בני ברק שאם כן איך יתכן שמטה אהרן שבלע מקלות טומאה של המכשפים בסוף שכן בין מטות הנשיאים בקודש הקדשים למשמרת??

ויתכן שהסרת מחלוקת בעם ישראל וחזוק אחדות עם ישראל זה קודש הקדשים!!!

כפ שכתוב בבעל הטורים בפרשת יתרו על הפסוק "ביום הזה באו מדבר סיני" שעל היום הזה שהוא ר"ח סיון, דיבר הקב"ה עם משה בסנה, ואמר לו "תעבדון את האלוקים על החר הזה".

והסיבה היא כדברי רש"י, שעם ישראל היו כאיש אחד בלב אחד דווקא ביום שהגיעו למדבר סיני, אבל בשאר מקומות ותחנות שעשו במדבר הייתה ביניהם מחלוקת.

ולכן יום האחדות של עם ישראל זה יום העבודה למרות שבו' סיון היה קבלת התורה!! כי אחדות עם ישראל היא עבודת אלוקים עצומה ביותר.

"ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה לפני פרעה" כתב רש"י משה ואהרן עשו וגו' – כבר כתב לנו זאת בכל המופתים, והסיבה שזוה נכתב שוב כאן בשביל לסמכה לפרשה הבאה: פרשת החודש.

זאבן בפסוק ראשון בפרשת החודש כתב רש"י על הכתוב "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן" – שבגלל שאהרן עשה וטרח במופתים כמשה, לכן חלק לו כבוד במצווה ראשונה, שכללו עם משה בדיבור.

ועריך להבין מה הקושי והטרחה שטרח אהרן ומשה במכות, והרי פרעה לא היה יכול להזיק להם, והם באו ועשו מופתים בשם ה' והצליחו לפעול במכה בדיוק כדברי ה' שקדמו למכה?

ויש לומר שהטרחה הייתה שאם המכות לא משפיעות על פרעה בידיעה שידעו קודם אז הם כיוונו שזה יחזק

ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנן בפשטות הכוונה שאהרן יקח את המטל שלו ואת זה ישליך לפני פרעה שיהיה לתנן, ונשאלת השאלת מדוע משה לא נצטווה שיקח את המטה שלו, שהרי הקב"ה אמר למשה פרק ד' י' "ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות":

וזפרט שהקב"ה כשנתן למשה את הסימנים אמר לו לזרוק את המטה שלו ויהיה לנחש, וזה היה לפני שנפגש עם אהרן?

וזאלי היות ומטה אהרן בלע את מטות כל המכשפים שהיו מלאים טומאה לכן הקב"ה ציווה את משה שלפני פרעה יזרקו את מטה אהרן וכך מטה משה לא יקבל טומאה בתוכו.

(אומנם) בחלק מהמכות אהרן היכה כי למשה היה הכרת הטוב לא להכות את הנילוס ואת הארץ, ולכן בפשטות אהרן היכה במטהו ולא במטה של משה)

ויתכן עוד שכשם שאהרן קיבל כוח ממשו כשליחו, כך מטה אהרן קיבל כוח ממטה משה שהיה חקוק בו כל המכות שיעשו בו, ועי' רמב"ן ד' ט"א שכתב מהו "כל המופתים אשר שמתי בידך", הרי משה לא עשה את כל

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ס. סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב

מה עומק סדר הדברים, וכ"ש במכות מצרים הסדר היה מכוון, לא רק 10 מכות, אלא בתוכנית וסדר עמוק מאוד, ואכן רש"י כתב כמה טעמים בעניין ע"פ הפשט אבל ע"פ הסוד יש הרבה.

מה עניין הסימנים?? וזה מזכיר לי שקראתי שבחור ענה את 3 תשובות התוספות רק שלא כסידרון, והעיר לו הגאון ראש הישיבה זצ"ל, שחייבים לענות תשובות התוס' לפי הסדר, כי הם בנויים לפי שלבים, ולא תמיד אנחנו יודעים

סא. משך המכות 12 חודש, כל מכה חודש א"כ נותרו 2 חודשים לשם מה??

ויתכן ששתי החודשים שבהם לא היו מכות, הם היו לפני מכת חושך, וניתן חודשיים פנאי עבור עם ישראל,

כתב רש"י שמת ז' פה' שכל מכה שימשה חודש, שבוע מכה ועוד 3 שבועות התראות, אם כן המכות היו אמורים להסתיים תוך 10 חודשים.

בכדי שעם ישראל יתבוננו במכות שהיו כבר, ויכירו בכוח בורא עולם, ויתחזקו באמונה ובאהבת ה', וירצו לצאת ממצרים, ומי שלא התבונן ולא התחזק אכן מת במכת חושך.

ואומנם במשנה בעדויות פרק ב' משנה י' כתוב שמכות מצרים היו במשך 12 חודש?? ובעצם יוצא שיש 2 חודשים מיותרים שלא הייתה בהם מכה כלל.

סב. 10 מכות כל מכה שימשה חודש אז למה לקחו המכות 12 חודשים, הסבר שני

ואולי עד קושי השעבוד שיצאו עם ישראל בכל מצרים ללקוט קש ותבן, לא הייתה סיבה להיענש העם המצרי ברשעות פרעה מלכס, אבל ברגע שהיה קושי השעבוד והעם המצרי בעלי השדות לא התחשבו ביהודים האומללים שלא באו לגנוב רק קש ותבן בגלל פיקוח נפש שלא ידחסו את ילדיהם בשורות הלבנים החסרות, רשעות זו גרמה למצרים לסבול מכל המכות, ולא רק סבל לפרעה ועבדיו אלא לכל העם המצרי.

התוספות יו"ט בעדויות פ"ב משנה י' הביא דברי הראב"ד לכך, ממה שכתוב קודם המכות, שהעם יצאו ללקט תבן וקש, ותבן וקש מצויים בחודש אייר, ויצאו ממצרים בחודש ניסן הרי 12 חודש למשפט המצרים.

ולכאורה העם ליקט קש ותבן היה זה בזמן קושי השעבוד, ואיך נחשיב זמן קושי השעבוד שלפי כמה מדרשים היה חודשים קודם זמן שבו לקו המצרים?

ואם תאמר שבגלל קושי השעבוד לכן זה גרם שעם ישראל יצאו מיד ולא בעוד 190 שנה שאז יגמרו 400 שנה במצרים ממש, הרי זה נס לישראל ולא מכה למצרים?

ומכה זו היא ההכשר לקבל את המכות, והיא משפט ה' במצרים, שהכשילם בניסיון שהוכיח רוע ליבם.

סג. עם ישראל התאכזבו מהמכות

וכו' הם התאכזבו ונשברו וליבם חלה כביכול כבר לא רצה לצאת ממצרים בכדי לא להתאכזב שוב מחדש.

ואולי לכן לפי הרמ"ע פאנו שהבאתי דבריו בפרשת שמות, יש חלק לעולם הבא לרשעים הללו מעם ישראל שמתו במכת חושך למרות שלא רצו לצאת ולעבוד את הקב"ה, כי בכל זאת בהתחלה הם רצו לצאת ממצרים ולעבוד את ה', ורק כשהתאכזבו הפסיקו לרצות לצאת ממצרים, ואז כבר לא רצו לעבוד את הקב"ה.

במדרש רבה דברים א' כג' על הפסוק במשלי יג' "תוחלת ממושכה מחלה לב", תוחלת ממושכה זה שעם ישראל ציפו והתאכזבו, שמשה הביא לפרעה 10 מכות, ובכל מכה ומכה היו היהודים בטוחים שפרעה ישלחם ממצרים, וזה לא קרה, וכגודל הציפיה כך גודל האכזבה.

ולפי זה לכאורה יוצא, שעם ישראל במכה הראשונה רובו או כולו רצו לצאת ממצרים ולהיות עבדי ה', רק בגלל האכזבות שלא נגאלו מיד במכה הראשונה והשנייה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

גריננהויז ני"ו מת"ת תורת אמת ב"ב, שהקב"ה "לא נחם דרך ארץ פלישתים, כי קרובה היא, פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרים", אבל טענו תלמידי בחוכמתם שגם בחולשה יש דרגות.

ותפלת משה הועילה לאלו שהיו פחות חלשים שהם לא ישברו מהאכזבות ועדיין יישאר בהם התשוקה לצאת ממצרים ולעבוד את ה', ואדרבא מכל מכה הם התחזקו מגדלות כוח ה' ושליטתו בכל.

ואלי לכן משה רבינו הרבה להתפלל והתאמץ בתפילה בעת סיום המכות, שעם ישראל לא יתייאשו ולא יאבדו תקווה, אלא יאמינו ביציאת מצרים, ויבינו שכל המכות זה נקמה במצרים, וגם לחזק את האמונה בבורא עולם ובשליטתו על כל הכוחות שבטבע, ובהשגחתו המיוחדת לטובה על עם ישראל.

ואכן עם ישראל כולו היה חלש באמונה, וכפי שהוכיחו תלמידי היקרים: שלמה שבדרון ואברהם ישעיהו

סד. כבוד לב פרעה – לא לשבור טבע אלא לנווטו לטובה ולא לרעה

ומצד שני שלא נחשוב שזה לא הוגן שה' העמיד את פרעה שהיה לו לב כבד בטבעו להיכנע בגלל המכות, הרי ה' ידע שטבעו של פרעה עוצמתי ועקשן, כי אותו לב קשה ועוצמתי שהיה בטבעו של פרעה, אותו לב היה עקשן ועוצמתי בתחילת הגזירות שהתמודד בעוצמה אדירה מול כל העם המצרי וסירב לגזור גזרות על עם ישראל, כי טען שזה כפיות טובה, וכשאיימו שיפטרו אותו הסכים ובמשך 3 חודשים הוא לא מלך על מצרים וכפי שהארכתי בפרשת שמות בעניין.

וככה נלמד גם לעצמנו, שלא נשבור את טבענו, כי לשבור טבע זה כמעט בלתי אפשרי, כי ברגע שבטל הפחד הטבע יחזור למקומו, אלא שננצל את טבענו במקום רעה נשתמש בטבענו טובה.

ואכן על פרעה העוצמתי היה לחזור לעוצמה שהלך נגד עמו לטובת עם ישראל, וגם במכות היה עליו להתבונן ולא רק לפחד ולחזור בתשובה מתוך פחד, ואם היה מחליט בהבנתו שטעה ועליו לחזור לדרך הראשונה להטיב לעם ישראל נגד כל מצרים, כי היה מבין שה' שולט בעולם ועליו לשמוע לבורא עולם בכל העוצמה שיש בטבעו, אזי היה מתקן דרכו ומנצל את טבעו לטובה ולא לרעה.

כתב רש"י ש"כבד" הכתוב כאן זה לא כאחד מבניינו הפועל אלא שם עצם, דהיינו לא שפרעה הכביד את לבו אלא שלבו של פרעה "כבד" קשה, ובעצם היה לפרעה לב של אדם עוצמתי שלא נבהל ממצבים קשים ומסוגל לעמוד בלחץ קשה ולא להתקפל בקלות מלחצים ומצבים קשים.

ובעצם כל הטיפול המתמשך בפרעה למרות שהקב"ה יודע שפרעה לא יחזור בתשובה למרות כל ה10 מכות, וכך אמר ה' למשה עוד קודם המכות שפרעה לא יוציא את ישראל למרות המכות רק לאחר מכת בכורות, ואם כן מה המטרה לכל המשחקים כביכול שבחלק מהמכות פרעה מתחרט ומבקש סליחה ומבטיח שהוא יתקן מעשיו וישלח את בני ישראל??

והתשובה היא, כי אצל כל אחד מאיתנו יש פרעה קטן בלב, שגם הוא מבטיח לתקן דרכיו, וכשיורד הלחץ הוא חוזר לסורו, וכפי שאנחנו עוזקים על פרעה, כך עלינו לעזוק עלינו שאנחנו פועלים בדיוק כמו פרעה.

והקב"ה בסיפור עם פרעה בכל תגובותיו במכות, רוצה ללמד אותנו כי ככה היצר מתנהג עמנו, ועלינו לצאת ממצרים ולהעזיף את פרעה שיושב על פתחי לבנו, ולא נמתין למכה העשירית רח"ל.

סה. הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאור ונהפכו לדם

מכאן לדין ששליח של אדם כמותו, שזה לכאורה מפורש ממש יותר מהדיוקים שמביאה שם הגמרא עי"ש?

ואלי כי אפשר לדחות, שכאן זה לא מדין שליחות, אלא כדברי האבן עזרא שמשה ואהרן היו שותפים בעשיית כל המכות, ולכן ביכולתם לעשות את המכות כרצונם. והחברותא הרב אלדר נתנזן שליט"א, רימו בדרך דרש "אנכי" = אהרן נביא כמו ירי.

הקשה תלמידי היקר דוד יהודה לייב כהן ני"ו מת"ת תורת אמת ב"ב, הרי בפסוק יט' מפורש שאהרן הכה ואיך כתוב כאן שה' מצווה את משה שיודיע לפרעה שהוא משה יכה במטה אשר בידו?

ויתכן, שהיות ואהרן היה שליח של משה לכן זה נחשב כמו שמשה עשה זאת, ואכן מצאתי ברוקח שענה כן, אך קשה שא"כ למה הגמרא בקידושין מא' לא מביאה מקור

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים".

זאן כאן שינוי מדברי ה', כי עוד קודם המכות ה' קבע ששניהם שווים בכל המכות, ככתוב בפרק ו' יג' "וידבר

סו. מכת דם, היהודים התעשרו ממכת דם, והנקמה על ויקוצו מפני בני ישראל

ליהודי העליחו המצרים לשתות מים ולא דם, ומזה זה התגלה לכל המצרים, ומזה כל היהודים התעשרו, וגם אם המים בגיגית התחלפה ממים לדם למה שביאור לא יהיה נס כזה.

זכמו כן בפשטות לשון המדרש רבה והתנחומא משמע שרצונם לחדד שלא רק ביאר המים נהפכו לדם, אלא גר מים שבכלי שבבית, ורוק היוצא מפי המצרי יצא דם.

ויתר מזה המצרי כביכול בנימוס שתה מתוך ספל והיהודי שתה ישר מהגיגית כלשון המדרשים מלבד לשון מדרש תהילים, בכל זאת המצרי לא רק שלא נגאל מהיהודי אלא התחנן לשתות מכף ידו של היהודי, ולא עוד אלא שהתחנן לשתות עמו יחד בכוס אחת, ולא עזר, רק כששילם לו אז יכל המצרי לשתות.

זאלי זה כנגד ויקוצו מפני בני ישראל, לכן הם המצרים התחננו לשתות למרות מה שנגעלו מהיהודים ובכל זאת זה לא עזר להם).

במדרש תהילים – עח' כה', ויהפוך לדם יאוריהם. בתחילה היו ממלאים בספלים ביחד ונמצא לישראל מים בספל ולמצרים דם, וחוזרים והיו ממלאים מים בספל, והיה המצרי אומר לישראל נשתה אני ואתה ביחד, ושניהם היו נותנים פיהם בספל והיה ישראל שותה מים והמצרי דם. **אמר** רבי אבין, כל המים שהיו המצריים שותים, היו לוקחים אותן בדמים מישראל, ומשם העשירו. שאם היה לוקחו בלא דמים היה נהפך לדם.

ומשמע לכאורה מהמדרש שמילאו את ספל מהיאור, ולא רק המים שלקחו מגיגית בבית משותף למצרי ויהודי שהתגוררו בבית אחד, כי בפשטות רוב עם ישראל גרו בנפרד מהגויים כפי שמצאנו במכת בכורות שהיהודים גרו בנפרד והיה להם שקט מול העעקות שהיו בבתי הגוים המצרים, **ולפי** זה מובן שכל היהודים התעשרו ממכת דם, ולא רק מי שהיה מתגורר בבית עם מצרי.

ויתכן שהמדרש רבה ותנחומא הביאו רק דוגמא ראשונה לתגלית שהמצרים גילו שליהודים זה מים ועל ידי תשלום

סז. בסיום מכת צפרדעים – רק ביאור תשארנה

נשארו לחיות אם כן אין מסירות נפש רק לצפרדעים הראשונים שנכנסו שלא ידעו שהם לא ימותו, אלא יתכן שכל הצפרדעים נשרפו בתנור ונמרחו כג'ל ירוק על המאכלים או נתערבו ונאפו בתוך המאכלים.

זאבן המצרים מתוך רעב אכלו את המאכלים עם הצפרדעים שנמרחו ושהתערבו בהם, ובנס מיוחד מיציאות גופם של המצרים יצאו הצפרדעים השרופים והטחונים והפכו חזרה לצפרדע שלימה והם אלו שחזרו ליאור, וזה שימש לעם ישראל.

שאל תלמידי היקר יהודה לוסטיג ני"ו הלא כתוב שהמצרים אספו חמרים חמרים – דהיינו ערימות של צפרדעים מתים, ואם כן איזה צפרדעים נשארו לחיות ביאור?

ותירן תלמידי היקר יעקב איגור ני"ו שאולי מה שכתוב ביאור תשארנה נכתב על הצפרדעים שנכנסו במסירות לתנורים ככתוב בתורה, ובגלל שמסרו נפשם דווקא הם חזרו לתחייה.

ויתכן להוסיף, שיתכן שהצפרדעים שנכנסו לתנור לא נשארו לחיות למרות חום התנור אלא מתו, כי אם הם

סח. סוף מכת צפרדעים – העתירו בעדי, פרעה מבקש שירבו עליו תפילות לה'!!!

השאלה ומה היה קורה אם פרעה היה אומר היום תתפלל שתפסק המכה היום תכף ומיד, והרי אם כך המכה תהיה רק 6 ימים ולא שבוע כבכל מכה, (מלבד חושך שהיה 6 ימים והושלם היום השביעי לפני קריעת ים סוף מהטעם שאכתוב בל"ג בס"ד בפרשת בשלח)?

כתב רש"י העתירו הכוונה ריבוי תפילה, ועריך להבין מה ראה פרעה צורך לבקש ממש בסוף מכת צפרדעים ריבוי תפילה עליו?

כמו כן מדוע ביום השישי למכה אז משה שאל אותו למתי אני יבקש מה' שיסיר ממך את המכה, ונשאלת

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ועל התעלמות מהתעוררות תשובה מיוחדת מאת ה', על זה יש לצעוק ולבכות מרה ולהעתיר ולהרבות בתפילות לה' שיסלח על החוצפה ועזות הפנים, ושיקבל מעתה את תשובתו למרות החוצפה והאיחור.

זהות ומשה ראה שפרעה מבין שחטא ושעליו לחזור בתשובה, לכן משה רצה להוכיח לפרעה את כוח העצום של הקב"ה שברגע משתלט על השכל וברגע הופך אדם למשוגע, ולכן משה שאל את פרעה למתי תרצה שאתפלל שיסורו הצפרדעים, ופרעה במקום לענות בשכל הישר "היום!!" הרגע!! תכף ומיד!! במקום זה ענה בשטות "למחר" כי ה' לקח מפרעה לרגע את שכל הישר ועשהו כמשוגע.

ועל זה ענה לו משה "ויאמר כדברך, למען תדע כי אין כה' אלקינו", שמחתשובה שלך פרעה תראה שה' שולט בעולם כי הוא השתלט לך על השכל וענית לי תשובה טיפשית "למחר!!"

ובזה רימז משה לפרעה על עיקר הנס בקריעת ים סוף כדברי הרמב"ן שפרעה וחילו יכנסו כמשוגעים לתוך הים למרות שאין סיכוי שה' ישאיר להם נס שעשה להצלת עם ישראל.

ובפשטות יתכן שפרעה בעוצמת לבו הסכים ליום סבל נוסף העיקר לדעת לעומק את הכוח שמתמודד מולו, כפי שאומרים "דע את האויב".

סט. אמר אל אהרן קח מטך ונטה ידך על מימי מצרים – הכרת הטוב ליאור

וקצת ראייה לדבר, שהרי בתיה באה להשיט את ידה לקחת את תיבת משה מהיאור, ואם היה זה בתחילת היאר מדוע היה צורך לבתיה שתתארך ידה בנס כפי שכתב רש"י, הרי כפי שמרים הניחה את התיבה בידה הרגילה כך גם בתיה תוציא את התיבה ביד רגילה.

אלא שהיה נס והמים דחפו את תיבת משה לעומק הסוף שלא ממש על שפת היאור, ולכן גם בתיה שבפשטות ידעה לשחות ביאר – ככתוב שבאה לרחוק, לא היה לא אפשרות בשחיה להוציא את התיבה, כי התיבה הייתה במרכז הקנים מקום שא"א לשחוח בגלל הקנים.

ותלמידי היקר הבחור יצחק מרדכי זלושינסקי ני"ו מת"ת תורת אמת, בא במהלך מחודש, שבעעם אם התיבה הייתה רחוקה מדוע שלחה בתיה את ידה, אלא כי היה נדמה לה שזה במרחק קטן שביד רגילה היא תצליח להוציא את התיבה, אבל אז התיבה התרחקה ממנה.

ובפשטות אפשר לתרץ שלכן משה התחכם לאתגר את פרעה שינסה אותו ושיבדוק האם תפילת משה עכשיו תפעל שמחר יפסקו הצפרדעים (וכפי שכתבתי קודם בעניין זה שפרעה הרגיש שהתפילה של משה אכן פעלה).

ואומנם איך יתכן שפרעה יסכים שהוא ועמו יסבלו עוד יום של יסורים מחרידים אלו??

ולכן נראה לתרץ שהיות ופרעה במכת דם התעלם לגמרי ככתוב "ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת", וזה היה חוצפה מחרידה איך התעלם מהתעוררות תשובה, בפרט אם נפרש שהכוונה "גם לזאת" – שהיה עליו להיפנות לערכיו בביתו במקום בהשכמת הבוקר ביאור שלא ידעו בני אדם שהוא נצרך לנקבו כי היאור הסריח, ובזה התגלה קלונו ששיקר שהוא אלוהים שאינו צריך לנקבו, ובכל זאת פרעה מתעלם ולא קורא למשה ומבקש ממנו סליחה ולא הבטיח שישלח את העם.

וגם לפרש"י שגם לזאת הכוונה למכת דם וגם למטה אהרן שבלע את מקלות כל החרטומים כשהוא מקל, ובזה הוכיח שכוחו גדול מכוח החרטומים, כי הוא בא בשם ה' והם בכישוף, וממילא מה שעשו החרטומים במכת דם שהפכו מים לדם היה על פרעה להבין שכוחם מכוח כישוף ואילו כוח מכת דם שעשה משה הוא מכוח אלוקים בפרט לפי ההסבר שליהודים אותו דג שהיה מת למצרי והסריח את היאור, ליהודי היה הדג חי שחי במים נקיים בלי סירחון.

כתב רש"י: אמר אל אהרן – לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא לקח על ידו לא בדם ולא בצפרדעים אלא לקח על ידי אהרן.

ונשאלת השאלה, הרי משה נשלח ליאור בתוך תיבה מוגנת ממים, והיא לא הייתה מונחת במקום של זרמים חזקים, אלא בתוך קני הסוף, ומה הגן עליו היאור? הרי בדרך הטבע הוא היה ניצול?

ויתכן שמרים הניחה את משה בין קני הסוף בשפת היאור ממש, ואכן שם קיים סכנה שמא התיבה תיסחף לעומק היאור בגלל זרמי המים, וכדברי המפרשים, לכן הקב"ה עשה נס שהזרמים רק דחפו את התיבה למרכז הקני סוף, וזה הגן על תיבת משה שלא יסחף לעומק ויסתכן בהתהפכות ובהתנפצות על הסלעים.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ויתכן שלכן בתיא קיבלה אומץ לא רק להציל את הילד, אלא גם לגדלו באופן אישי בבית פרעה למרות הסיכון הגדול, כי ראתה שהקב"ה עשה לה נס עם הצלת משה רבינו בגופה ממש, לכן לא פחדה וגידלה אותו בגופה דהיינו בביתה בבית פרעה כבן ממש.

ושוב היא התאמצה עוד קצת להשיט יותר את ידה ושוב התיבה התרחקה, כך מספר פעמים, ובמקום להתאכזב ולהתייאש היא המשיכה עד **שלפתע** הבחינה שידה התארכה בנס בגלל מאמצה למתוח ידה ולהגיע לתיבה.

ע. במכת צפרדעים: ויאמר למחר, ויאמר כדברך למען תדע כי אין כהשם אלוקינו

עם ישראל ידעו עד כמה כוחו של צדיק מנהיג הדור עצום ורב, ככה יאמינו בה' ובמשה עבדו.

והגדלות היא, שתפילת משה היום על מחר פעלה ועשתה רושם עצום, שאפילו פרעה הרשע הרגיש היום לאחר תפילת משה שאכן המכה תיפסק למחרת. וזה בבחינת **יציאת צדיק מן המקום עושה רושם**, כך תפילת צדיק עושה רושם אפילו על רשעים.

וכאמור קודם, שמשה התפלל שפרעה יגיש דחף לעשות תשובה גם לאחר המכה, ואת כוח פעולת התפילה הזאת הרגיש פרעה מהיום שכך ירגיש מחר לאחר שהמכה תסור, ולכן האמין פרעה לדברי משה.

ואם נכונים הדברים, יש ללמוד מזה דבר עצום, שאם פרעה הרשע מרגיש רגש עילאי בכוחו של צדיק, דבר שאין לנו בהם השגה, כל שכן עם ישראל עם קדושים.

משה אומר לפרעה **התפאר עלי**, כביכול נסה את כוחי!! למתי אני יתפלל עליך שיסורו הצפרדעים, ופרעה עונה לו, למחר – **ופרש"י** שפרעה ביקש שמשה יתפלל היום שיסורו הצפרדעים לא מיד אלא **למחרת**, וזה מוכיח שזה לא מכישוף, כי כישוף פועל מיידית ולא לאחר זמן.

השאלה שנשאלת מהיכן ידע פרעה שמשה אכן התפלל היום והתפילה פעלה רק מחר, **אולי** היום משה לא אמר את הקוד של הכישוף שבו מסירים את הכישוף, ורק למחרת כשפרעה לא יראה, אז משה יאמר את הקוד ויסיר את הכישוף מיידית?

וכמו כן יש לתמוה מלשון משה שכביכול משה מציע שפרעה יבחן את כוחו העצום של משה עד כמה הוא מגדיל לעשות, וכי משה חיפש להתפאר?? **והתשובה** היא, כאמור קודם שכל מה שפעל משה עם פרעה משה התכוון שישפיע על עם ישראל, ורצון משה היה שפרעה ובעצם

עא. כינים – ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר הארץ ותהי הכינים

והחולה נפטר רח"ל, וכי לא מגיע תודה לרופא על השקעתו העצומה והמוצלחת בניתוח המורכב שהצליח לבצעו, למרות הצער הגדול.

ואכן זה בבחינת דק שבדק, כי העפר זה אינו דבר חי, וגם הרי יש במכה קידוש ה' עצום שמתגלה כוח ה' בעולם, ואם כן זה זכות לעפר שיתקדש שם שמים על ידו, וזה כדוגמת להעיר את האבא משנתו לטובת עסקה שהאבא מרוויח ממנה וחפץ בה.

אבל בכל זאת ה' רוצה ללמדנו שכוח הכרת הטוב הוא כה חשוב שלמרות כל הסיבות הטובות עדיין יש בזה גם היבט של פגיעה, הכאה, ולכן אם אפשר לעשות זאת על ידי אחר ודרכו להשיג את כל המטרות בלי שיהיה בזה נימת זלזול בהכרת הטוב, זה חשוב מאוד, אפילו כלפי דומם.

ואכן כך מצאנו בניתוח שאסור לבצע לאביו למרות שהוא מציל חיי אביו, כי חייב אדם אחר לעשות זאת בלי

כתב רש"י "אמור אל אהרן" – לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול, ולכן לקח על ידי אהרן.

אבל למעשה, התברר שהעפר לא הגן על משה רבינו, כי ממילא יום למחרת נודע הדבר לפרעה ע"י דתן ואבירם, ופרעה ניסה להרוג את משה בחרב ומשה ניצול וברח למשך שנים למדיין, ואם כן מה שייך הכרת הטוב לעפר שהתברר שלא הגן עליו?

וענה תלמידי היקר יהודה לוסטויג מת"ת תורת אמת, שעדיין מגיע הכרת הטוב לאדמה, כי מבחינתה הגינה על משה, ומה שכן בחירה הרשיע וסיכן את משה זה אינו מפחית מהכרת הטוב שצריך להשיב.

ודימה זאת לרופא שעשה ניתוח מורכב להצלת חולה אנוש, ואכן הרופא הצליח בניתוח והציל את החולה, אבל אז לקח החולה בחיידק אלים המשתולל בבתי חולים,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

זיישר כוח עצום, לתלמידי היקר חיים שפיאצקי ני"ו
מת"ת תורת אמת כיתה ז' שעזר לי מאוד בחידוש נפלא
זה.

שיהיה איסור הוצאת דם לאב, ורק אם הבן הוא ממוחה
גדול יותר ונחוץ שרק הבן יעשה זאת כי אין ברירה אז
זה מותר לבן לנתח את אביו

עב. והך את עפר הארץ והיה לכינים בכל ארץ מצרים

הכינים היו קטנים, מה פתאום החרטומים ניסו ליצור
כינים כאשר ישנו כלל ידוע שאין כישוף בפחות משעורה?
אלא היות ובמכת כינים גדול הכינים היה ענק לפחות
כמו ביצת תרנגולת, לכן סברו החרטומים שיש להם כוח
ליצור כינים כאלו גם הם.

אבל החרטומים נכשלו, כי הכינים היו מורכבים מ-2
ניסים, נס ראשון שהעפר הפך לכינה רגילה קטנה
משעורה.

ונס שני היה שהכינה הפכה לענקית, והיות והבסיס היה
מגריגור חול וכינה פחותה משעורה לכן לא הצליחו
החרטומים ליצור כינים כאלו.

תלמידי היקר שמואל יהודה מת"ת תורת אמת ב"ב,
הראני שבילקוט שמעוני רמז קפ"ב מובא שהקטן
שבכינים שהיו במכת כינים במצרים היה בגודל של ביצת
תרנגולת.

ונפלאתי שהרי מרש"י משמע שמחמת שהכינים קטנים
פחות משעורה לכן החרטומים לא יכלו ליצור גם הם כינים
בכישוף, **ומשמע** שהיו קטנים כמו הכינים המצויים? וגם
האם אפשר למצוא רמז מהפסוקים לחידוש זה על הכינים
הענקיים?

ונראה, שהיות והחרטומים ניסו לעשות גם הם כינים ולא
הצליחו, מזה אפשר להוכיח שהכינים היו ענקיים, כי אם

עג. מה קרה לכינים בסיום המכה?

שגדולים הם מצפרדע רגילה, ואם התורה לא ציינה שהיה
סירחון בסיום המכה סימן שהם לא מתו.

ולטעון שהם התפזרו בעולם כפי שבסיום מכת ערוב כל
החיות התפזרו חזרה בעולם, זה לא נראה, בפרט לדברי
המדרש שהכינים היו ענקיות, ואם כן היו צריכים לראות
בהמשך הדורות כינים גדולים כמותם? אלא, היות ומעפר
באו לכן לעפר שבו.

תלמידי היקר ראובן גולדנר ני"ו מת"ת תורת אמת ב"ב,
שאל בשיעור האם הכינים בסיום המכה חזרו להיות עפר
או שנשארו כינים אלא שמתו או התפזרו?

ויתכן, שהיות והיו כינים בעובי של אמה באדמת מצרים,
אם אכן הכינים מתו בסיום המכה, היה אמור להיות
סירחון כמו במכת צפרדעים לאחר שמתו, ובפרט לדברי
המדרש הקודמים שהיו גדולים בגודל ביצה ויותר

עד. למה במכת כינים אין התראה לפרעה – מבחן התוצאה!!

טובה, אלא אם אפשר להגיע לתוצאה הטובה בלי נקמות
ועונשים, עדיף!! והדברים בדוקים ומנוסים, וכבוד זה
שטויות, נקמה ועונש לא מגן על הכבוד שלך!! האיפוק
והסבלנות הרבה יותר מכבדים אותך באמת!!

ויתכן שהיות והתוצאה הייתה מושלמת יותר מכל
ההתראות, שלבד החרטומים אומרים לפרעה "אעבע
אלוקים היא!!" ואכן בחינוך גם לא תמיד חייבים להעניש
ובעצם לנקום ולא תמיד אכן מגיעים על ידי זה לתוצאה

עה. ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד

אחת, והאם מאותה חיה שהצליחו הגיבורים להרוג זכו
בעורה היפה? אבל בפסוק מפורש שלא נותר אפילו אחד!!

והאם נעטרך לפרש שהיה נס שגם חיה שהומתה ואפילו
הופשטה, חזרה לחיות וחזרה לעורה המופשט ויצאה
ממצרים? **ותלמידי** היקר שמואל לזן ני"ו טען שמצאנו
כדומה לזה במכת ארבה, שאפילו הארבה שתפסו

כתב רש"י ויסר הערוב – ולא מתו כמו שמתו
הצפרדעים שאם מתו יהיה להם הנאה בעורותם:

ותמה תלמידי היקר שלמה שבדרון ני"ו מת"ת תורת
אמת ב"ב, וכי לא מת אפילו חיה אחת בשבוע של המכה?
וכי מכל גיבורי מצרים לא היה גיבור אחד שהצליח להרוג
נחש או עקרב לפחות? ואם כן איך לא נשאר אפילו חיה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ואם הדיוק נכון, אם כן יתכן שהנס היה שאכן כל גיבורי מצרים לא הצליחו בכל 7 ימי המכה להרוג אפילו חיה אחת, כי לא היה להם פנאי לחשוב ולתכנן ולהגיב נגד חיה כי מיד הותקפו מחיות אחרות, ואכן פלא עצום איך לא ישנו 7 ימים, או שנמנמו והתעוררו כל רגע בחדרות.

וזו מתאים מידה כנגד מידה, שהמצרים העבידו את ישראל בפרך בקושי השעבוד, עד שעם ישראל לא הצליחו לשמוע לדברי משה שבישרם ב4 לשונות של גאולה, מקוצר רוח ומעבודה קשה.

עו. לאחר מכת ערוב – ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ה'

כיוצא באלו שאנחנו מבקשים שה' יטה את לבבנו שנאהב אותו, ושה' יגביר בנו את היראת שמים, ואולי מכוח תפילת משה זו ע"פ בקשת פרעה, עד היום אנחנו מנצלים תפילה זו בתפילת ובא לציון.

אבל היצר הרע של פרעה ברגע שפחד המכה נגמר, הוא התחרט מבקשתו שה' יטה את לבו לחזור בתשובה, ולכן התפילה לא פעלה, למרות שהייתה תפילת משה רבינו בעוצמה ובריבוי תפילה.

ומשה רבינו העתיר בתפילה גם שהמכה תשפיע על עם ישראל, להתחזק באמונה בה', ושירצו ללכת אחרי הקב"ה במדבר ולעובדו בלב שלם.

ויתכן שלולי תפילת משה בריבוי ומתוך התאמצות, היו יוצאים מצרים אפילו פחות מאחד מחמישה או א' מ50.

ויתכן עוד, שהרצון של פרעה שימש כמו התערותא דלתתא, שגם אם לפרעה התפילה לא עזרה וכאמור, בכל זאת רצונו הטוב לתשובה בעת פחד המכה, שימש לכוח לתפילת משה שישפיע המכה התעוררות תשובה ורצון להתקרבות לה' בעולם, שבני ישראל ישתמשו בכוח התשובה והתפילה לתשובה.

עז. "דבר", הקדמת הקב"ה למטרת המכה – בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ

ויישר כוח לבחור בן העליה "אלון גיל" נ"ו משוכו ראל"צ שבוכותו התחדש לי חידוש זה שיזכה להתעלות בתורה וביראת שמים אמן.

בעבור זאת העמדתך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ".

ובעצם הקב"ה אומר לפרעה יכול הייתי להרוג אותך ואת עמך במגפה וכולכם הייתם מתים מיידית רק המטרה

המצרים והכינו מהם שימורים בחביות, בסיום המכה הם התעופפו עד אחד ולא נשארו במצרים.

ואכן הם לא הפכו לחול ועפר, כי יותר נס לראות בעל חיים שהיה מת מתעופף חי או אפילו מת ברוח עזה ברצון בורא עולם שבידו הכל!!

אבל לאחר דקדוק בלשונו הטהור של רש"י, שכתב שלא מתו כמו הצפרדעים, משמע שאכן אף חיה לא מתה וכולם נשארו לחיות והסתלקו כולם ולכן לא נשאר אף חיה.

פסוק זה נכתב לאחר מכת ערוב, שפרעה ביקש ממה להעתיר עליו בתפילה שיפסק המכה, ואכן כתוב בפסוק שמה רבינו אכן העתיר לה' שתיפסק המכה.

ורש"י מפרש "ויעתר" שמה הרבה להתאמץ בתפילה, ועריך להבין אם אכן ארץ זמן של כל מכה הוא שבוע, מדוע היה על משה להתאמץ בתפילה? וגם למה פרעה מבקש ממה שירבה עליו בתפילה, וכי פרעה לא הבחין שמשך כל מכה הוא בדיוק שבוע?

ותלמידו היקר יהודה לוסטיג נ"ו מת"ת תורת אמת ב"ב רצה לתרץ שמה רבינו התפלל על המכה הבאה שתקום בפרעה בעוצמה.

א שנפרש שמה התפלל שמכה זו שנקמה במצרים תרפא נפשם של היהודים, כי כידוע הנקמה מרפאת את הצער והעינוי. אבל תירוץ נפלא זה, עדיין לא מתרץ מדוע פרעה ביקש שמה יתפלל, וירבה ויתאמץ בתפילה?

ויתכן להוסיף על דבריו הנפלאים, שפרעה ביקש שמה רבינו יתפלל שגם בעת שתיפסק המכה עדיין יהיה השפעת המכה עליו שלא יקשה לבו, ולהבדיל דוגמת מה שאנחנו מתפללים "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, וזכן לבבנו לאהבה וליראה את שמך" ועוד פסוקים

הקב"ה שולח את משה להודיע לפרעה, "כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ: כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך ואת עמך בדבר ותכחד מן הארץ: ואולם

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ידעו שהקב"ה שולט בכל היצורים ובכל כוחות הטבע שבעולם ובעל כל הכוחות כולם גם מעל הטבע, וממילא אין ראייה לחובה להקדים שלום ממצרים וכאמור קודם.

וגם ראייה לדחיה זו, שהרי הקב"ה במצרים למרות כל דברי השלום והמתנות מכל מקום לא השמיד את כל המצרים אלא רק הכם ורק מעטים מהם מתו??

אבל באמת עיקר הראייה זה ממתן תורה ולכן כתוב ממדבר קדמות, כי הראייה היא שהקב"ה למרות שהחליט לתת לעם ישראל את התורה, בכל זאת לא נתן את התורה בכוח לעם ישראל נגד רצון העמים על אפם וחמתם, אלא הקב"ה בא אליהם בדברי שלום למרות שידע שהם לא רוצים ויפסידו את המתנה הגדולה ביותר ששווה יותר מחיי העולם הזה, שזה חיי תורה וחיי קדושה וחיי נצח בטוב אין סופי.

וממילא ברור הוא שלמרות שהקב"ה צווה את משה להילחם עם סיחון, וממילא ברור שיהיה מלחמה עם סיחון ודברי השלום לכאורה מיותרים, בכל זאת משה הקדים בדברי שלום כדרכו של הקב"ה במתן תורה, שלא יהיה תרעומת לגויים שעם ישראל תקפו באכזריות ולא בחרו בשלום, ואכן כך התגלגלו העניינים במלחמת לא' המלכים בכיבוש יהושע שהם באו ויזמו מלחמה ביהושע ולא יהושע בא ויזם נגדם מלחמה בהפתעה נגד רצונם במלחמה.

ואומנם ממצרים לומדים שלמרות שיש סיבות למכות מצרים ולא מכה אחת שתהרוג את כל המצרים או לפחות את כל צבא מצרים בבת אחת, שזה בגלל רצון ה' לגלות את כוחו בעולם, מכל מקום מאחר שיש כבר ראייה ממתן תורה אפשר ללמוד עוד סיבה לגבי מצרים שגם בגלל שה' רצה שיהיה מתיוונת והקדמה בדרכי שלום לכן נשלח משה ולכן המכות היו במנות קטנות, עשר מכות והריגת צבא פרעה היה רק בסוף כל המתיוונות.

ויתכן עוד לפרש, שמעולם ה' לא אמר שישמיד את מצרים, רק המטרה הייתה לדונם ולהענישם, וגם שידעו שה' שולט בעולם, והמטרות יכלו להתקיים גם בלי לשלוח את משה לפרעה, אלא ה' היה נותן את העשר מכות לפרעה וה' היה מפלא בין עם ישראל למצרים, וכך היו רואים שיד אלוקי ישראל בדבר, ובסוף בדרך הקשה היו רואים בבירור שה' אלוקי ישראל השולט בכל הכוחות הענישם.

אבל ה' שלח את משה בכדי להקדים לו על מהות המכות, ועל מטרת ה' שיתבונן שיש בורא עולם, וכך

ששלחתי את משה שיעשה עשר מכות זה במטרה לחזק את האמונה בה' ובכוחו, לפרעה ולמצרים, ולפרסם את כוח ה' בכל העולם, ובפרשת בא גם מפורש שזה לחזק את עם ישראל לדורות על כוח השם והשגחתו בעולם.

אך אם כן קשה לי דברי רש"י בחומש דברים ב' ט' על הפסוק "ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך חשבון דברי שלום", ממדבר קדמות – אע"פ שלא צוני המקום לקרוא לסיחון לשלום למדתי ממדבר סיני מן התורה שקדמה לעולם כשבא הקב"ה ליתנה לישראל חזר אותה על עשו וישמעאל וגלוי לפניו שלא יקבלוה ואעפ"כ פתח להם בשלום אף אני קדמתי את סיחון בדברי שלום. ד"א ממדבר קדמות ממך למדתי שקדמת לעולם יכול היית לשלוח ברק אחד ולשרוף את המצריים אלא שלחתי מן המדבר אל פרעה לאמר שלח את עמי במתן:

ולכאורה על פירושו השני של רש"י קשה, שהרי לכאורה אין למשה הוכחה שצריך להקדים שלום לסיחון לפני המלחמה, ממה שהקב"ה לא הכה את מצרים בברק אחד לשרוף את כולם בבת אחת ולהוציא מיידית את עם ישראל, כי הקב"ה רצה לעשות קידוש השם, שיתפרסם שמו וכוחו במצרים ובכל העולם ולעורר את עם ישראל באמונה בכוח ה' ככתוב במפורש בפסוקים, ואין מכאן ראייה כלל לעניין לדבר ולפעול במתיוונת ובדרכי שלום ובדיבור שלום??

ונראה לתרץ על פי המפרשים בדברים שם (שפתי חכמים, ומשכיל לדוד), שכתבו שעל כל פירוש יש קושיה (אחרת) ומ2 הלימודים ביחד למד משה עניין זה, וכפי שביאר המשכיל לדוד שלפירוש הראשון קשה שאין ראייה ממה שהקב"ה שאל לפני מתן תורה את כל הגויים האם רצונם לקבל את התורה, כי הוצרך לעשות כן כדי שלא יקטרגו על נתינת התורה לישראל, ועוד קשה שהרי במתן תורה כאשר הגויים לא רצו לקבל את התורה הקב"ה הניחם לחיות, ואילו לגבי סיחון שכשלא רצו לקבל את דברי השלום נלחמו עמם והרגום??

לכן מביא רש"י עוד ראייה ממצרים שהוא דומה בדומה, אבל גם לפירוש זה קשה שהיה צריך להיות כתוב "ממצרים קדמות"?? ולכן לומדים משני הלימודים גם יחד, כי אין הוכחה בפסוק איך לפרשו כראוי.

ולענ"ד על ההסבר שמשה למד ממצרים, לא רק קשה הלשון "ממדבר קדמות" אבל ההוכחה טובה היא, אלא גם ההוכחה ממצרים קשה, גם בגלל הטענה שמטרת מכות מצרים היה בכדי שמצרים וכל העולם ועם ישראל

הוספות חדשות על הגדה של פסח

שום דבר כמובן מאליו, עד כדי כך שאומרים בדרך גוזמא, שכאשר יהודי ניצב מול מראה הוא מתוכח עם הדמות שבמראה, ורק כאשר מתנפצת המראה נגמר הויכוח, וגם על זה התוכחו עמי וכשאמרתי הנה התוכחתם, ענו לי זה לא ויכוח!! ועזרתי מיד את הויכוח כי הוא לא היה נגמר!!

והיהודים כשאמרו נעשה ונשמע זה החיפך ממהותם לקבל בלי לדעת ובלו להבין את כל דרישות הבורא בתורה הקדושה, א"כ כבר סרה ממילא טענת הגויים, והיהודים התעלו לדבר כמלאכי השרת כי לא דברו כטבעם אלא מעל לטבעם ומהותם, ואכן מהות יהודי זה להתמודד כל שעה ושעה במלחמה קבועה בהבנת התורה ומפרשיה וללבן כל צדדי הסוגיות לעומק.

עח. "ברד", הקדמה למכת ברד ומשמעותה העצומה בקשר לבחירה החופשית של פרעה

ולכן יש חשיבות למכת ברד שהיא שקולה כנגד כל המכות כפי שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות, רק במכת ברד היא שקולה לטובה – דהיינו שבכוח מכה זו בצירוף כל המכות בפרט מכת דבר להחזירו בתשובה שתתקבל, ואולי לכן לא כל המכות נכתבו בפרשה אחת, כי עד ברד כולל ברד הייתה אפשרות לתשובה מתקבלת, ומפרשה הבאה המכות שלאחר מכת ברד עד מכת בכורות זה הדרך לכניעת פרעה מתוך תשובה שלא התקבלה.

ואילו מכת בכורות לאחר כל המכות גרמה שפרעה ישחרר את ישראל אבל אז הוא כבר לא נחשב בעל תשובה, אלא רשע שהרשיע במזיד, כי אחרי מכת ברד הוא נחשב מזיד בפרט שהודה בעצמו שה' הצדיק והוא ועמו רשעים, והודה שהיה בידו לחזור בתשובה ולא חזר, ולכן גם כששחרר בסוף את עם ישראל זה כבר לא תיקן את חטאו אלא נחשב כרשע שנאלץ לגרש את עם ישראל מפחדו שכולם ימתו.

ולפי זה מובן מדוע בורא עולם לא הסתפק באמירת פרעה ה' הצדיק בכדי שיחשב בעל תשובה גמור, ואכן כפי שמשח רבינו אמר לפרעה התשובה שלך לא שווה כי ברגע שתיפסק המכה אתה תחזור להרשיע, וכפי שהסברנו קודם, אכן פרעה חזר בתשובה לא רק מתוך יראה ופחד אלא גם מתוך אהבה והכרה שה' הצדיק.

ובכל זאת התשובה שלו לא החזיקה כי פרעה השאיר פתח לעבירה, וכפי שהרחבנו קודם שרצה ליהנות

הקדים לפרעה ולמצרים את ההכרה והידיעה בכוח ה' על הבריאה – מתון, וכל זה מחמת דרכי שלום, שצריך להיות הוגנים גם כלפי אויב שידע מה רוצים ממנו ולמה נלחמים נגדו.

ובעצם יש להתבונן עוד, מדוע סרה טענת הגויים נגד מסירת התורה לעם ישראל, הרי הגויים יכולים לטעון אילו הקב"ה היה פונה לעם ישראל במעווה הקשה ביותר לישראל כדוגמת רציחה לישמעאלים וכו' אולי גם ישראל לא היו מקבלים את התורה??

ואולי כאשר הקדימו ישראל לומר "נעשה ונשמע", זה הסיר טענת הגויים הנ"ל, כי כידוע היהודים לא מקבלים

קודם מכת ברד הקב"ה אמר לפרעה על ידו משה רבינו דע לך יכול הייתי להורגך במכת דבר אבל לא עשיתי כן, כי רציתי שתבין שיש בורא עולם ותכיר בכוחו ותשמע סוף סוף בקולו, כי אם לא תשמע בקולי אני יביא את כל מגפותי אל ליבך", וכתב רש"י שהכוונה למכת בכורות ששקולה כנגד כל המכות.

ורבים מקשים על דברי רש"י וכי מה ענין להזכיר לפרעה את מכת בכורות כאשר עומדים קודם מכת ברד??

ולכן יש שכתבו שכוונת רש"י למכת ברד והכוונה בכורות שהזכיר רש"י גם קשור לברד, שהבכירות – הפשתה והשעורה נהרסו ולא התבואה, וצריך להבין הרי רש"י כתב שהיא שקולה כנגד כל המכות, ואם הכוונה לברד למה היא שקולה כנגד כל המכות??

ואולי במכת ברד היה בה עוצמה לשנות את פרעה, כפי שמכת בכורות שינתה את החלטת פרעה באופן סופי לשחרר את העם, אבל אם היה משחרר במכת ברד פרעה הוא היה יוצא כביכול בעל תשובה, כי עד עכשיו כביכול היה כמו שוגג, ומעכשיו קיבל השגות בעוצמת הבורא שהוא כל יכול שמחבר אש ומים יחד דבר שלא הגיוני בטבע, ושהוא מלא רחמים גם לפני זה שלא הרגו בדבר וגם במכת ברד עצמה היה חסדים גדולים לפרעה ועמו.

וברא עולם ביקש מפרעה להתבונן בכל זה ושיתחפך לטובה, ולא יחשוב שזה בלתי אפשרי, אלא ילמד מהמכה עצמה שכשם שאש ומים עשו שלום כך מצרים וישראל יכולים לעשות שלום מעתה אם ירצה.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ובפרט שמשוה רבינו מודיע לפרעה כשאמר ה' הצדיק שידע שהתשובה לא תחזיק מעמד כי בורא עולם רוצה יותר מכך, וחסר בתשובה שלו עזיבת כל חלקי החטא.

וזוה מתרץ על קושיית הרמב"ן מדוע משה רק הודיע לפרעה על מכת ברד ולא המתין למענה לשונו של פרעה, ולפי דברינו מתורץ, שמשוה רבינו ביקש מפרעה לפני המכה להתבונן היטב במעב שהיה לפני המכות דהיינו בכל המכות שהיו ובפרט במכת ברד.

אבל השלמת ההתבוננות תהיה בעצם מכת ברד שפרעה יראה את חסדי בורא עולם על המצרים, והכל ביחד אולי ישפיע על תשובת פרעה, ולכן לקראת סיום המכה רק אז משה רבינו כביכול ניהל דו שיח עם פרעה בכדי לכוונן לתשובה מושלמת וכאמור.

ופרעה בכ"ז לא השלים את כל חלקי התשובה, ולא ביקש שה' יסיר הכל גם את המטר כי אין רצונו ליהנות כלל מהעבירה ומהמכה שהגיעה בגלל העבירה כי רצונו בניתוק מוחלט מהחטא, ולכן פרעה מיד אחר סיום המכה קרס ונפל שדוד ביצרו הרע והמשיך להרשיע.

עט. במכת ברד, ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשדה

ואכן המצרים האמינו שיהיה מכה שתהרוג אנשים ובעלי חיים שיהיו מחוץ לבית, ולכן אף אדון לא יצא מביתו כי לא רצה למות בוודאות.

ובכל זאת בעצת בלעם היו מצרים שבכוונה הוציאו את עבדיהם ואת בהמתם החוצה בכדי שימותו במכת ברד במיתה משונה, ולהראות לכולם שכביכול אין רחמים לבורא עולם על ברואיו, בניגוד גמור כביכול לדברי הקב"ה שרחמיו על הכל גם כלפי המצרים.

וזוה מזכיר מה שהמחבלים הרשעים מעזה עושים, הם שולחים טילים מתוך בתי ספר מלאים בילדים ערבים לעבר בתי תושבים בארץ ישראל, בכדי שכאשר יגיבו לירי ויתקיפו את מקורות הירי, ממילא ימותו ילדים ערבים, וכך הערבים מציגים זאת לעולם כתקיפה אכזרית, שרוצחים ילדים חפים מפשע בעזה, והם בעזה מסכנים ואומללים וחסרי ישע וחסרי הגנה לנפש עולליהם.

וזנה לנו, רשעים שמעדיפים לרעוח את ילדיהם בכוונה תחילה העיקר להציג את הצד השני המתגונן כאכזר ונטול לב ורוצה ילדים!!! בדיוק כמו שהיה במצרים במכת ברד.

העבירה בכך שהמטר יישאר, וממילא לא היה כאן התנתקות מושלמת מהעבירה ולכן קרס.

ולכאורה קשה מאוד, וכי הקב"ה דורש עד כדי כך מבעל תשובה שיחזור מיד בתשובה מתוך אהבה וניתוק מוחלט ומושלם מהעבירה?? וכי הקב"ה לא אמר פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם?? ואולי זה נאמר רק כלפי יהודים שהקב"ה עוזר להם לחזור בתשובה, אבל בכל זאת פרעה חזר בתשובה בדרגה גבוהה יחסית כשאמר ה' הצדיק, ומדוע הקב"ה לא הסתפק בזה כהתחלה של תשובה?? למה בורא עולם דרש ממנו תשובה מושלמת תכף ומיד??

אלא נראה שהיות וה' הכין חזק את פרעה לפני ובתוך מכת ברד שיוכל בבת אחת לחזור בתשובה שלימה באמת, לכן הקב"ה לא הסתפק שפרעה התקדם 2 דרגות בתשובה כביכול אלא רצה מפרעה תשובה מושלמת בבת אחת, כי כפי ההכנה כך גודל הציפיה והדרישה.

ובתמשך כתוב "ויך הברד את כל אשר בשדה מאדם ועד בהמה", דהיינו שאכן היו אנשים במצרים שלא פחדו מדבר ה' שתהיה מכת ברד שתהרוג אנשים ובהמות ולכן הם השאירו את העבדים והבהמות בחוץ.

אומנם קשה, שאם לא פחדו, מדוע הם האדונים בעצמם לא יצאו החוצה להוכיח שהם אינם מפחדים מהסכנה, למה שלחו רק את עבדיהם ואת בהמותיהם החוצה??

וגם קשה מאוד מי משוגע שישכן את רכושו לאבדון, כאשר ראה שכל הזהרות משה קודם מכה זו התקיימו במלואם, ובפרט לשיטות שבמכת דבר הבהמות שהיו בבית לא מתו בדבר, למה הם בלי היגיון סיכנו את רכושם לריק??

ויתכן לתרץ על פי מה שכתבנו קודם, שבורא עולם אמר לפרעה ע"י משה רבינו, שבמכת ברד הוא יוכח לראות בטוב ה' ובחסדי ה', שלמות שהכהו במכת ברד, עדיין רחמיו על ברואיו ולכן השאיר להם את התבואה למאכל, וגם הזהיר שיכניסו את העבדים ואת הבהמות לבית כך לא ימותו בעלי חיים, כי רחמי ה' על כל מעשיו.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

פ. במכת ברד, ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים

אלא יתכן לתרץ זאת על פי חידוש אחר שראיתי בראשונים עי' רמב"ן שמקשים מדוע משה רבינו מדגיש במכה זו שעליו לצאת מהעיר, וכפי שכתב רש"י כי העיר הייתה מלאה בעבודה זרה, ולכאורה מה מיוחד להדגיש זאת במכה זו יותר משאר המכות שמהם התפלל על פרעה???

והברוך טעם בספר "ברוך שאמר" עמ"ס ר"ה יג' מתרץ שיש דין שגוי יכול לבטל את העבודה זרה שלו, ואכן אם פרעה ועמו היו חוזרים בתשובה שלימה ולא רק מחמת יראת הפחד כמבואר בשו"ע יור"ד סימן קמו' ס"ז, אם כן כל העבודה זרה בעיר הייתה מתבטלת, ומשה רבינו לא היה צריך לצאת מהעיר, אבל משה רבינו הרגיש בקדושתו שהטומאה של העבודה זרה עדיין קיימת בעיר, ולכן אמר לפרעה עלי לצאת מהעיר בכדי להתפלל למרות שעשית תשובה, כי התשובה שלכם אינה מושלמת והיא תקרוס מיד כשיחדלו הקולות והברקים.

אז הנה לנו תשובה מאיפה ידע משה רבינו שלמרות שפרעה אמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים בכל זאת אין כאן תשובה מושלמת.

אבל עדיין קשה מדוע באמת התשובה של פרעה לא הייתה מושלמת למרות שאמר ה' הצדיק שזה מוכיח על תשובה מושלמת ולא רק תשובה מתוך פחד???

והתשובה היא כפי היסוד שאמרנו קודם, שהיות ופרעה כשחזר בתשובה לא ביקש משה שיתפלל אל ה' שיסיר גם את המטר, אלא ביקש רק להסיר את הקולות ואת הברד, זאת אומרת שפרעה השאיר לו אחיזה בחטא, ולא רצה למחוק את החטא לגמרי בלי להשאיר כל רושם, רק רצה להרוויח קצת מהעונש ובעצם מהחטא, ולכן תשובתו הייתה פגומה וקרסה מיידית כשסר ממנו פחד העונש.

ובהמשך הפסוקים כתוב "העתירו אל ה' ורב מהיות קלת אלקים וברד ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד, ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה' הקלות יחדלון והברד לא יהיה עוד למען תדע כי לה' הארץ" ובסוף מסיים משה ואומר "ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים".

ויש כאן כמה פליאות ואולי נוכל לתרצם ביסוד הקודם, שהנה פרעה חזר לכאורה בתשובה שלימה כי לא אמר חטאתי עוונתי פשעתי, כי אז אפשר לומר שחזר בתשובה רק מתוך הפחד והאימה שזה תשובה לא מושלמת, אלא הוסיף ואמר "ה' הצדיק".

וזה מדרגת תשובה גבוהה יותר, שנראה שמתחרט באמת על חטאו ומכיר באמת ובעדקות ה', ואין זה תשובה רק מתוך אימת העונש, ואכן ע"ז כתוב במכילתא שזכה לשכר על כך שנצטוו ישראל לא לתעב מצרי כי גר היית בארצו.

ואם אכן פרעה חזר בתשובה בדרגה גבוהה יותר עד כדי כך שזכה לשכר מיוחד על כך, מדוע משה רבינו אומר לו אני יודע שהתשובה שלך לא רצינית, כי אני יודע שברגע שייגמרו הקולות והברד אתה תחזור להרשיע ולחטוא, הרי פרעה הוכיח בדבריו שהוא לא חזר רק מחמת פחד העונש, אלא חזר מתוך הכרה בגדלות הבורא מול שפלות עצמו.

ואם כן אולי תשובה כזו כן תחזיק מעמד גם לאחר שיפסק הפחד?? אז מדוע משה רבינו אומר לו בוודאות שהוא בטוח שמיד אחרי הפחד יחזור פרעה לרשעותו??

ללמדנו, שעלינו לחזור בתשובה שלימה ומושלמת, שהיא לא רק תשובה מתוך אהבת ה' וידיעת עוצמת גודלו של בורא עולם, אלא גם תשובה של מחיקת כל זכר לחטא, וזה כולל סגירת כל שערי וכל הפתחים לעבירות, שלא נחזור חלילה לחטא בעתיד בנקל חלילה.

ועד כמה שיותר נחסום ותסגור באמת את שערי הטומאה שלא נוכל להיטמאות כשנתקרר מהחיזוק, כך אנחנו מעצימים את כוח התשובה שלנו, וכך גם אנחנו מקדשים יותר את עצמנו ואת בתינו ואת עירנו, אז קדימה נסגור הרגע את כל הפתחים ליצר הרע, כי לפתח חטאת רובץ, סגירה אמיתית ומושלמת כך נתעלה ונעליח אמן.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

פא. במכת ברד – ה' הצדיק – למה בגלל זה זכו מצרים?

לא היה באשמתו של פרעה ושל העם המצרי, וממילא גם אין מקום להכרת הטוב על האכסניה במצרים שהרי הכל הייתה גזירה משמים.

אבל ברגע שפרעה הודה ואמר שה' הצדיק ואני ועמי הרשעים כאן הודה שהייתה לו שליטה בגלות מצרים ויכול היה להתגבר ולא לחטוא בשעבוד עם ישראל, ובכל זאת הוא הרשיע ולא פעל נכון, ואילו הקב"ה צדיק כי לא הכריח אותו לחטוא בשעבוד עם ישראל.

ואחרי שפרעה הודה כזאת, ממילא עם ישראל אכן קיבלו מרצון פרעה אכסנייה במצרים, ומגיע לו הכרת הטוב על שנתן לנו אכסנייה בשעת הדחק.

פב. ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים, למה דווקא כאן התעורר פרעה להכרה זו??

ידי דיוק דברי ה' שאמר "במקנך אשר בשדה" – ומשמע מה שיהיה בבית לא יינזק, אבל לא רק חסד זה, אלא גם שבורא עולם השאיר למצרים אוכל לאכול שלא ימותו בכך שהתבואה שלא ביכרה לא נהרסה במכת ברד ורק הפשתה והשעורה שמבכרות ומקדימות להבשיל הם נהרסו במכת ברד.

והיות וכאן נהג הקב"ה עם פרעה במידת החסד לכן דווקא במכה זו כתוב ה' אלוקים שכמעט לא הופיע בתורה קודם, כי כאן היה בחוש מידת הדין יחד עם מידת הרחמים, אבל טמון כאן הרבה יותר מכך, וכפי שנראה במאמר הבא.

פג. וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות ויוסף לחטוא, וכבד לבו

רבינו ביקש כבקשת פרעה שיחדלו הקולות והברד, ולא ביקש שיחדל המטר, והיות ובכל זאת המטר פסק מזה הסיק פרעה שלא בגלל משה פסקו הקולות והברד, ולכן הכביד את לבו והוסיף להרשיע.

וכאמת נכון הדבר שכל הזמן פרעה ניסה לתפוס את משה בשקר או בחוסר דיוק בכדי להוכיח שמשה שקרן ולא שליח ה', ולכן שלח במכת דבר לבדוק האם אכן לא מתו מבהמות ישראל, וכמו כן לכן משה רבינו הקפיד לומר לפרעה במכת בכורות **כחצות הלילה**, ולא אמר בחצות למרות שבורא עולם יודע בדיוק מתי זה חצות, אבל היות ופרעה לא יודע במדויק לכן שיננה משה ואמר

הבאנו קודם את דברי המכילתא שבזכות שפרעה אמר "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים" לכן זכו לציווי ה' לעם ישראל "אל תתעב מצרי כי גר היית בארצו".

ולכאורה קשה מאוד שהרי התורה מפרטת מה סיבת הסכות של המצרים בציווי זה, כי היהודים היו גרים במצרים, וכפי שכתב רש"י שהייתה לנו אכסניה בשעת הדחק למרות כל הצרות, ואם כן מדוע מוסיף המכילתא עוד טעם לציווי ה' שכבר נכתב טעמו בעדו??

ונראה לתרץ שהנה פרעה יכל לטעון למה אני מקבל מכות הרי כל גלות מצרים הייתה גזירת ה' שקבע אותה עוד בברית בין הבתרים עם אברהם אבינו, וכביכול הכל

כתבו המפרשים שבמכה זו נהג הקב"ה עם המצרים גם במידת החסד, שהרי אין דרך אויב לעדכן את שונאו הנלחם אתו, את דרכי ההצלה, והנה כאן עוד קודם המכה הקב"ה מודיע לפרעה שאפשר להינצל מהמכה על ידי שיכניסו את כל בעלי החיים לתוך הבית כך הם לא ימותו מהברד, וזה חסד עצום – לגלות דרכי הצלה לאויב!!!

וגם לדעות שגם במכת דבר כל הבהמות שהיו בחוץ נהרגו ולא הבהמות שהיו בבתים, ושוב כאן א"כ החסד חזר על עצמו וביתר שאת כי כאן הקב"ה פירט במפורש את ההצלה לאלו שיכניסו לבית את בעלי החיים, ואילו במכת דבר יכלו המצרים לדעת את דרכי ההצלה רק על

בספר תולדות יצחק מדקדק מלשון הפסוק שמשמע שבגלל שחדל המטר וכו' לכן זה גרם לפרעה ולעבדיו לחטוא, כי אם הכוונה רק שנהיה שקט היה צריך להיות כתוב "והייתה הרווחה" כמו שכתוב במכת צפרדעים, והשאלה למה אכן המטר וכו' גרמו להכבדת לב פרעה??

ותירץ כפי שכתוב גם במושב זקנים של בעלי התוספות, שהיות ובמצרים אין כמעט גשם, לכן פרעה ועבדיו רצו שמכת ברד – הברד והקולות יסתלקו, אבל שיישאר המטר.

ואכן כך ביקש פרעה במפורש ממשה שיתפלל שיחדלו הקולות והברקים – ולא ביקש שהמטר יפסק, וכן משה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ולומר לו בפנים אני יתפלל גם על המטר שיופסק, כי אז יתכן שפרעה יתרגז ויתחרט מתשובתו עוד לפני שהמכה תיפסק, ובורא עולם רצה להראות את פרעה הרשע שהוא אדם שקרן, שמבטיח ובסוף לא מקיים.

עוד סיבה פשוטה נראה לבאר, שמשנה רבינו התפלל על מה שהתבקש מפרעה ולא הוסיף להתפלל על מה שלא נתבקש, למרות שידע שגם המטר יפסק, כי הקב"ה לא ישאיר למצרים ברכה מתוך המכה.

אומנם בעצם הרעיון יש כאן מסר חשוב מאוד, שמשנה רבינו רצה שפרעה יראה בחוש שבורא עולם לא יתן לו להרויח כלום מהחטא, שבעצם אם אכן חזרת בתשובה על מה שחטאת ולא שחררת את עם ישראל בעצם אתה אמור לבד לבקש שכל חלקי המכה יסתלקו כולל המטר, כי לבד אתה אמור לרצות לנקות את חטאך לגמרי, וכשרוצים להרויח משהוא מהעבירה זה מוכיח שאין חחרטה מהחטא מושלמת.

כחצות שלא יהיה לפרעה מענה לשון לכפור שלא מה' הייתה המכה כי היא לא הייתה בדיוק בזמן שנקבע.

אבל אם כך קשה מדוע במכת ברד אכן יצא כביכול שמשנה רבינו לא דייק בלשונו, וביקש והתפלל על פחות ממה שקרה בפועל??

אומנם באמת מצאנו מפורש שבורא עולם לא נתן למצרים ליהנות משום מכה, שהרי במכת ערוב בסיוס המכה לא נשאר חייה אחת ולא עור של חייה בכדי שלא ייהנו מעורות בעלי החיים, כמו כן במכת ארבה לא נשאר ארבה אחד בכדי שלא יאכלו אותו המצרים כאוכל במקום התבואה שחוסלה על ידי הארבה, וממילא גם לא היה סיכוי שבמכת ברד המצרים ייהנו מהמטר שיישאר להם לטובה.

ובכל זאת משה רבינו לא התפלל על המטר שיופסק למרות שכך אמור להיות בסוף המכה, או בגלל שלא רצה להכעיס את פרעה שביקש שרק הקולות והברד יפסקו

פר. "ארבה", הקדמה למכה – אשר התעללתי במצרים

ולכן אומר הקב"ה למשה מעכשיו גם כשאתה ניגש לפרעה לסוג של משא ומתן, דע לך שזה באמת מיותר ואין בזה שום תועלת כי פרעה כבר לא ישלח עד הסוף – עד אחרי מכת בכורות, ודע לך משה למרות שאתה בא לשכנע אותם, בשעה שאתה ידוע שהעסק מכור ולא יצא מדיבורך עם פרעה שום דבר, בכל זאת יש בזה חשיבות.

והחשיבות היא, שאתה תספר ותלמד את בני ישראל, שלפעמים יראה להם כביכול שיש מהלכים ומשא ומתן בכל עניין בעולם, שלא יחשבו שיש בהם ממש,

אלא הכל סגור ונקבע מראש, ולאנשים רק נדמה שהם מחליטים והם הנושאים ונותנים באמת, וכאילו הדבר בידם הוא, ורק בידם. אבל ה' יצחק למו, כי הכל כבר מוחלט אצל בורא עולם מראש, והכל מכוחו ומרצונו.

רבים השואלים מדוע המכות נחשבות כעחוק – והתעללות??

ואם כל המכות היו התעללות ועחוק ממצרים מדוע אם כן נכתב עניין העחוק על המצרים דווקא לקראת סוף המכות, לקראת מכת ארבה ולא בתחילת כל המכות??

ואולי כפי שכתבתי להוכיח בפרשת – וארא, שעד מכת ברד עדיין הייתה אפשרות לפרעה לחזור בתשובה שלימה, וה' שלח את משה בדברי מוסר נוקבים לחזקו ולהחזיקו בתשובה שלימה.

אבל היות ונכשל ולא חזר בתשובה שלימה, הוא הפסיד את ההזדמנות ומעכשיו עם ישראל יצא מתוך השפלת פרעה ובלי שיעלה בידו לחזור בתשובה.

וגם יש בזה חשיבות כנגד היצר הרע, כי זה מזכיר את החיים של אדם רשע, שנחתם דינו לגיהנום, והוא יכול לחיות עוד שנים למרות שהוא רשע מרושע, ונדמה לו שהוא מנהל חיים רגילים והכל בסדר איתו והוא כאחד האדם, אבל הכל דמיון, הוא כבר נחתך מעולם החיים, ורק מחסל את קצת זכויותיו בעולם הזה בכדי שיגיע בלי שום זכויות לעולם הבא ה' ירחם ויעילנו ממצב נורא ומחריד שכזה.

פה. ארבה בכל גבולך

נגמר גבול מצרים, ומכת ארבה שהייתה בכל גבול מצרים סימנה באופן חד וברור את גבול מצרים.

במדרש רבה כתוב, שהיה סכסוך גבולות בין מצרים לכוש פוט וכנען אחיו – שלא הייתה בניהם הסכמה איפה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ומתוך כפיות טובה מוחלטת וזועקת לשמים – לחסדו של יוסף הצדיק שהציל את מצרים ואת העולם ממוות ברעב.

והנה לך פרעה, ראה!! בורא עולם הוא מסדר את העולם גם בלי צורך במלחמות, הוא הוכיח גבולות עמים באופן חד וברור, שמונע את הסיבות למלחמות שחששת מפניהם, וזאת בכדי שתדע שכל מה ששעבדת את ישראל גם לפי טענתך השקרית הרי היא בטלה ומבוטלת, ובאמת כבר במכת ברד שנשברו העצים במצרים זה כבר הוכיח את גבולות מצרים באופן חד, וגם מכת דם שכל שטח הנילוס שלא נמצא בגבול מצרים לא היה דם, אבל אתה פרעה התעלמת מזה והמשכת ברעונך לשלוט ולהעביד את עם ישראל, אין זאת אלא כי שקרן ורשע אתה בלי תירוץ כלל!!! וגם זה סוג של צחוק והתעללות בפרעה "אשר התעללתי במצרים"!!

פו. ומלאו כל בתיך

יותר גרוע מבחוץ שכל הבית דחוס בארבה כך שאולי תעדיפו להיות בחוץ עם יותר חמצן לנשום.

ומלכד זאת יתכן סיבה נוספת לדבר, שלא יחשבו לרגע שקל יותר לקב"ה להכות בחוץ יותר מהבית או רק בשטח אחד, בא הקב"ה גם במכה זו לסתור ולפרוץ מחשבה מוטעית זו.

פז. ומלאו בתיך ובתי כל מצרים

ולהוכיח לפרעה שהעבדים יסבלו עוד לפני העם ובכדי להוכיח חד משמעית לפרעה שעם ישראל לא עבדים שלו שלכן עם ישראל לא סבל ממכת ארבה.

פח. כניעת פרעת לאחר מכת ארבה, לכו נא הגברים ועבדו את ה'.

ויתכן שהחג הכוונה לחג מתן תורה וכדברי הרבנו בחיי שטען שמשם טען לפרעה שכל נשמות עם ישראל כולל הדורות הבאים חייבים להיות בהר סיני במתן תורה, ואכן לפ"ז אין לזה קשר למצוות ראייה וחגיגה בבית המקדש.

פט. לאחר מכת ארבה – פרעה אומר: ראו כי רעה נגד פניכם

להקב"ה שיהיה חילול ה' אם ה' יהרוג את עם ישראל כעונש, כי כך יטענו שפרעה צדק באומרו "למה יאמרו מצרים "ברעה" הוציאם להרוג אותם".
ואכן הקב"ה הסכים לטענת משה ובכך נצלו עם ישראל מכיליון רח"ל.

ודבר זה קצת פלא בעיני, כי אם כן פרעה הרשע הרוויח ממכת ארבה, שגם אם הפסיד שטחים שלא היו שייכים לו, ורק בגלל עוצמת מצרים שהייתה האימפריה של העולם באותו זמן הוא הגדיל בגניבה את גבולותיו ובכוח עוצמת זרועו וצבאו את שטח מצרים,

בכל זאת פרעה חסך לעצמו מלחמות קשות ומסוכנות עם אחיו על הגבולות, כי הדברים הפכו להיות חדים וברורים??

אלא היה זה מסר לפרעה, אתה התעללת בעם ישראל בתחילת השעבוד בטענה שאתה פוחד ממלחמות, וטענת שעם ישראל נוסף גם הוא על צרנו, ונלחם בנו – ובסוף אנחנו המצרים ננוצח במלחמה ונסתלק ממצרים, ומכוח טענה שקרית זו שעבדת את ישראל בעבודה קשה,

יתכן שיש כאן עונש על שהאדונים הרשעים לא סיכנו את עצמם במכת ברד כי הם נשארו טמונים ומוגנים בביתם מכל סכנות מכת ברד, וברשעותם להוכיח שהקב"ה לא רחמן כפי שהדגיש משה לפרעה, ולכן סיכנו והוציאו עבדים ובהמות החוצה במכת ברד, כאן בא הקב"ה ואומר להם אתם הפעם לא יעזור לכם להתחבאות בבית כמו במכת ברד, אלא הפעם בבית יהיה

מדוע כתוב כל עבדיך ואחר כך כל מצרים, שהרי לכאורה לפי החשיבות העבדים למרות שהם עבדי פרעה פחותים הם מהמצרים הרגילים, ואולי זה בא להדגיש

כך טען פרעה לאחר מכת ארבה, ואילו משה טען כי חג לה' לנו לכן כולם חייבים לצאת כולל הנשים והילדים,
ולכאורה קשה שהרי חובת ראייה ברגל בבית המקדש אינה על נשים וקטנים??

איזה נס שפרעה אמר כי רעה נגד פניכם – שאמר להם שרואה שישפך דם ישראל ביציאתם ממצרים, כי בכוח משפט זה משה רבינו הציל את עם ישראל מדם ומרעה, והיה זה בעת חטא העגל וגם בזמן חטא המרגלים, שהקב"ה רצה להשמיד את עם ישראל, טען משה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

צ. חושך, "ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים"

נראה לתרץ שאכן יותר משבוע ימים לא היה באפשרות בשר ודם לסבול מכה שהייתה במצרים, וקצת ראייה לדבר שפרעה הסכים לסבול עוד יום במכת צפרדעים, כי משה רבינו ביום השישי של המכה כשנקרא לפרעה, שאל אותו האם להתפלל עכשיו להפסיק את המכה מיד או להתפלל היום שיפסק למחרת, ופרעה בעצמו סבל קשות בכל זאת ענה למשה שיתפלל היום שיפסק מחר, סימן שלמרות הסבל הגדול שפרעה, בכל זאת הסכים והצליח להחזיק יום נוסף לסבול את המכה.

אלא נראה פשוט, שאכן פרעה הרשע לא רצה להשפיל את כבודו ולהיכנע למשה רבינו ולבקש ממנו שיפסקו המכות בשום אופן, ולכן יש מכות שכלל לא ניגש למשה לבקש רחמים, ולכן גם לא ניגש בימים הראשונים של המכה לבקש שהמכה תפסק בתחילתה.

אומנם גם אם אכן ידע פרעה שמכה לא תימשך יותר משבוע בכל זאת בן אדם כשסובל מאוד לפעמים הוא לא יכול להחזיק מעמד עד לסיום הסבל הקרוב כי מרגיש שכוחותיו אזלו, ורק על ידי שיחת חיזוק הוא מצליח לאזור עוד קצת כוח ולסיים את הסבל בהצלחה.

כפי שסיפרתי שכשעברתי דירה העלתי את כל הארונות 4 קומות יחד עם בני, ולקראת הסוף כלו כוחותי וחשבתי שאני לא מסוגל יותר, אבל אז בני אמר לי: אבא עוד קצת!!! ולאחר אמירה זו הצלחתי להמשיך וגם לסיים, כי העידוד שלו עזר לי לגלות שעדיין יש לו כוח ובאמת לא כלו כוחותיי.

צא. ויהי חושך על ארץ מצרים

לא היה מלאך שטען לבורא עולם טענות, אלא כולם פה אחד הסכימו מלכתחילה למכה זו.

וראיתי בספר ישועת מלכו של הגאון רבי יהושע מקוטנא שהיות ובמכת חושך מתו כל הרשעים שבעם ישראל לכן שתקו במכה זו כל המקטרגים.

נראה שלא שתקו בגלל הידיעה שמכה זו רעה היא לבני ישראל כפי שהיא רעה למצרים, ועוד כאן מתו רוב עם ישראל או אחד מחמש נשאר בעם ישראל או רק אחד מחמישים נשאר מעם ישראל, כי אם כן נראה שמידת הדין כביכול ניצחה כאן ובעצם מכה זו הייתה קשה יותר לעם ישראל, ובכל זאת לא מצאנו שמתו מכה זו בשונה

כתב רש"י שבשלוש ימים הראשונים היה חושך אבל בשלוש הבאים היה וימש חושך שהיה חושך מוחשי כביכול שלא איפשר למצרים לזוז ממקומם.

וראיתי בבעלי התוספות שהקשה שהרי כתב רש"י בסוף מכת דם על פי המדרש רבה שכל מכה ומכה במצרים הייתה שבוע ימים, ואם כן חסר יום אחד למכת חושך??

ותירץ שהיום השביעי הושלם לפני קריעת ים סוף שה' האיר את הלילה רק ליהודים ואילו למצרים היה חושך.

וראיתי ברדב"ז ח"ב תתרי"ג שמקשה מה עם מכת דבר ומכת בכורות שבפשטות היו רק רגע או פחות מיום אחד?? ותירץ שמכת דבר אכן הייתה שבוע שלם, וייתכן שהבהמות נחלו בדבר ומתו לאט לאט עד סוף השבוע, ואכן בסוף השבוע בא פרעה לבדוק האם בבהמות ישראל היו חולים ומתים, ואילו על מכת בכורות לא היה צורך בשבוע כי מיד יצאו, ואכן יש דעות על הפסוק "ולא יתן המשחית" שמכת בכורות התארכה משך כל הלילה כי הבכורים גססו מול המשפחה שבכתה.

על כל פנים, יש להקשות שאם כל מכה שימשה שבוע מדוע פרעה בא ביום האחרון להתחנן למשה רבינו שיסיר את המכה, הרי ממילא בתום השבוע המכה תסתיים מאליה, ואפילו בלי תחנונים של פרעה כפי שראינו במכת דם וכינים ושחין שהמכה הסתיימה, ובשביל מה פרעה השפיל את כבודו??

כתוב במדרש רבה, על מכה זו נכתב בתהילים קח' כח' "שלח חשך ויחשיך ולא מרו את דברו", שאמר הקב"ה למלאכים ראויים ללקות בחשך, מיד הסכימו כולם כאחד ולא המרו.

ולכאורה לא מובן מה הכוונה שהמלאכים לא המרו הרי הם חייבים לעשות את רצון הבורא יתברך, אלא הכוונה היא שלא היו שהתווכחו עם בורא עולם כדרכם של מלאכים כמובן בהסכמת בורא עולם, כפי ששרו של ים התווכח לפני קריעת ים סוף שטען לפני בורא עולם: הרי הללו והללו עובדי עבודה זרה, ומדוע אם כן המצרים יטבעו בים ואילו עם ישראל ינצלו מהים?? אבל במכה זו

הוספות חדשות על הגדה של פסח

המקטרגים היא לקטרג עד כמה שידם משגת בלי רחמים?? וא"כ למה לא קטרגו שלא תהיה מכת חושך כי לא מגיע למצרים לסבול לעומת הנשואים מעם ישראל שלהם היה אור??

אלא נראה שהפעם מקטרגים שתקו, כי הבינו שחלק ממכת חושך זה בכדי שימנע חילול ה' עצום, שהמצרים לא יראו כביכול במפלת ישראל שמתו ברובם המוחץ, לכן הסכימו כל המלאכים בלי יוצא מהכלל לא לקטרג על עם ישראל ולא להגן על העם המצרי כלל ולתת למכה להתבצע.

ונלמד מזה מוסר השכל עד כמה עלינו להיזהר מחילול ה' אפילו על חשבון התפקיד שלנו והיעוד שלנו והעתיד שלנו בחיים, וכמו שכתוב בגמרא שביקש דוד המלך לעבוד ע"ז, דהיינו שיראה כאילו הוא עובד עבודה זרה בגלל החילול ה' היתכן שעדיק כמוהו למרות כל תפילותיו ולמרות כל תעניותיו, והוא עושה משפט וצדקה לכל עמו, והוא אב בית דין ראש הסנהדרין ואחר כל זה בנו יבקש להורגו, ויגידו חלילה שאן דין ואן דיין.

ולכן ביקש דוד לעבוד עבודה זרה בכאילו, ולא שחס ושלום עובד אותה אלא שיתקדש שם שמים ויאמרו הכל לא עביד דינא בלא דינא, אלא יאמרו מלך שכמותו בנו יהרגנו כי דוד רשע ועובד עבודה זרה, אמר לו חושי הארכי אן אתה צריך לכך שיאמרו שסבלך מבנך זה בגלל שלקחת יפת תואר שמזה יוצא בן סורר ומורה.

עב. ולכל בני ישראל היה אור במושבתם

אלא נראה שכמו ריש לקיש ברגע שקיבל עול מלכות שמים השפיע עליו שלא הצליח לקפוץ בגבורה גופנית מעבר הנהר לעברו השני, כך להיפך אצל עם ישראל ברגע שנפרדו מהרשעים כי קיבלו על עצמם לצאת ממצרים ולסמוך על חסדי ה' במדבר בארץ לא זרועה כי קיבלו על עצמם להיות עבדי ה', לכן גם הם התעלו מאוד בקבלתם זו והצליחו לראות לראות למרחקים כמו צדיקים גדולים מאוד שיכלו לראות מסוף העולם עד קצהו השני.

צג. דרישת משה מפרעה לאחר מכת חושך

וגם מקננו ילך עמנו לא תשאיר פרסה

שותפות מצרי ויהודי סבלו ממכת שחין, ובכלל יש שיטות שלפרעה היה בהמות לאחר מכת דבר כי גנב בהמות מהיהודים.

ויתכן שלכן בא משה וטען לפרעה, שעל כל מה שיהודי הפסיד בהמות בגלל השותפות שלו עם המצרי, לכן עכשיו כל בהמה שיש בה אפילו אחוז שותפות מזערית ליהודי "פרסה" בכל זאת היהודי יקבל אותה כאילו הכל שלו היא, ואולי על מה שפרעה גנב בהמות מעם ישראל על זה הוסיף משה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות.

משאר המכות, אלא גם מכה זו נחשבת כמכה למצרים ולא מכה לעם ישראל, וכמשמעות הפסוק שלעם ישראל היה אור!!!

ואכן ראיתי בהעמק דבר שבמות הרשעים בא אור לישרים, וזאת למרות פטירת רוב רובו של עם ישראל, כי היה כאן בירור מושלם של עם ישראל וכפי שהארכתי קודם.

ובכלל היה מקום למקטרגים לקטרג גם על הנשואים כפי שקטרג שרו של ים על הנשואים מעם ישראל שיצאו ממצרים שגם להם מגיע למות כמו המצרים כי גם אלו עבדו עבודה זרה כמו המצרים?? וברור שרעון

בקשר למחלוקת האם ליהודים היה אור גם במצרים בבתי המצרים, או רק בגושן היה אור אלא שמגושן הצליחו לראות היהודים למרחקים עד מסתורי אוצרות המצרי הטמונים בביתו של המצרי השרוי בחושך,

ובעצם לראות ראייה רחוקה כזו זו מעלה עצומה שמגיעה ליראי שמים מופלגים ממש ולא לשקועים במט' בערי טומאה?

כתוב במדרש רבה שלא תישאר פרסה, שאפילו בהמה שכולה של מצרי חוץ מחלק מזערי כמו פרסה שהיא שייכת ליהודי גם בהמה זו עם ישראל יקח ממצרים.

והנה לגבי מכת ברד כתוב ברבינו בחיי על השאלה איד היו למצרים בהמות שמתו בברד הלוא הבהמות של המצרים מתו במכת דבר?

ומתריץ שבמכת ברד מתו בהמות שהיה להם בשותפות עם יהודי, שבהמות אלו לא מתו במכת דבר ואילו במכת ברד הם כן מתו, וכן לדעת הרש"ש בהמות שהיה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

אלא יתכן שפרעה הרשע התבייש להודות בגניבות, שהוא המלך של האימפריה הענקית "מצרים" גב בהמות מעם ישראל, לכן פרעה הרשע התבטא בלשון רמז ולא במפורש וזאת בכדי לשמור על שארית כבודו האבוד.

ולמעשה פרעה כששלח את העם אמר למשה בזה הלשון "גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם", ומפרש רש"י ש"כאשר דברתם" – הכוונה למה שאמר לו משה קודם המכה "שגם אתה תתן בידנו זבחים ועולות", וצריך עיון למה זה נכתב בדרך רמז ולא במפורש??

צד. לאחר מכת חושך, לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם

דרש לצאת עם הצאן זה לא רק כיסוי והסתרת הברירה, בפרט שבדרישה מוגזמת שהוסיף מה שלא דרש קודם זה היה עלול להרוס את כל מה שפרעה הסכים לשחרר.

ופרעה ברשותו לא הסכים לשחרר, לכן גירש אותם ואיים עליהם בהריגה, או כי לא היה לו תירוץ למשה מדוע אינו משחרר, או בגלל שטען שמשה דורש ממנו לשחוט את העבודה זרה שלו בכך שיביא למשה צאן ובקר משלו להקריב לה', ופרעה לא הסכים לחזור בתשובה ולהכיר בכוח ה' ולבטל עבודה זרה ממנו שאין בה כוח וממשות.

ואולי בדרך אפשר ועדיין צ"ע עיון ובדיקה בעניין, זה הסיבה שמשה לא יצא כמשקר את פרעה, כי אכן אם פרעה היה חוזר בתשובה שלימה ומכיר בה' ומאמין בה' לבדו והיה הורס כל עבודה זרה במצרים, אזי יכלו עם ישראל לחזור למצרים.

אבל פרעה שלא חזר בתשובה למרות המכות סגר דלתות מצרים בפני היהודים שאסור להם לחזור למצרים, מקום טומאה נורא שלמרות כל הניסים שעשה ה', ולמרות שה' הכה את כל העבודה זרה של מצרים, בכל זאת לא חזרו בתשובה ולא ביטלו עבודה זרה מהם, ויל"ע.

לאחר מכת חושך רעה פרעה הסכים שהיהודים יצאו כולם כולל נשים וטף, רק דרש שיצאו בלי צאן ותמוה מאוד הרי משה טען לפרעה שמטרת היציאה להקריב קורבנות לה', ואיך מציע פרעה שיצאו בלי קורבנות?

אלא בהצעה זו בא פרעה לבדוק האם רצונם לברוח אזי יוותרו על הצאן כי העיקר שכל האנשים והנשים והטף יצאו, וברוך ה' זכיתי וכיוונתי לדברי האבן עזרא.

אומנם מאחר שפרעה נוכח וראה שמשה מתעקש גם על הצאן אם כן היה לפרעה לשחררם, אבל יתכן שפרעה חכם היה והבין שמשה לא נפל במכשול שפרש לרגלו והבין שאם יסכים לוותר על הצאן זה יוכיח שבדעתו לברוח ולא לצאת לחגוג בהקרבת קורבנות, ולכן משה התעקש גם שיצאו גם עם בהמות שיהיה לקורבנות.

אבל משה בחוכמתו העצומה התגבר גם על מחשבה זו, וטען לפרעה שלא רק נצא עם הבהמות שלנו אלא גם אתה תביא בידנו זבחים ועולות להקריב, ואם משה רק רצה להסיר את המכשול היה רק דורש לצאת עם הבהמות של עם ישראל, אבל להעזיז פנים ולדרוש גם שפרעה יתן בהמות משלו להקריב בפרט שבמצרים בהמות שימשו לעבודה זרה וביזיון למצרים שישחטו בהמותיהם לקורבן לה', זה מוכיח מעל כל שמה שמשה

צה. כניעת פרעה אחרי מכת חושך. – ומהות מכת חושך.

ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג

אומנם ראיתי בהעמק דבר שזה היה בימי החושך ושלה יהודים מאנשי ביתו, ונראה להוסיף שאולי רק הוא הצליח לדבר לצורך הדיבור עם משה, כפי שאנשיו לא נפגעו בברד בלכתם לקרא למשה רבינו).

ודוחק לפרש שכונתו לסוף ימים ראשונים שהרי בשום מכה לא פנה פרעה באמצע המכה למשה רבינו אלא רק בסוף השבוע, אלא יתכן וכונתו בסוף שלושה ימים – הכוונה לאחר שנגמרו כל הימים של מכת חושך וכדברי האבן עזרא. **אבל** אם כן מדוע קרה פרעה למשה בכניעה

פסוק נכתב לאחר מכת חושך, ויש לחקור ולברר מתן קרא פרעה למשה להגיד לו שמסכים לשחרר את כל עם ישראל, ורק נשאר התווכח על הבהמות, שאם תאמר כפי שמשמע בפשטות מלשון **חתרגום יונתן** שבסוף השלושה ימים קרא פרעה למשה, זה קשה שהרי בשלוש הימים האחרונים של החושך המצרים לא יכלו לזוז ממקומם, ובפשטות גם לא לדבר כי החושך היה מוחשי וסמך "וימש חושך" – ובקשר לנשימות עי' בספר הכתב והקבלה שחרחב בעניין.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

מעמיד יהודי מולו ומניח על ראש היהודי נר דולק ופקד על היהודי לעמוד ישר ולא לזוז עד שהמצרי יסיום את הארוחה, ואם היהודי יזוז המצרי יערוף לו את ראשו, ומידה כנגד מידה נגזר על המצרים לסבול ממכת חושך, שגם המצרים לא יכלו לזוז 3 ימים.

אבל עדיין אין כאן מידה כנגד מידה מושלמת שהרי למרות שהמצרים לא יכלו לזוז הרי לא היו בפחד מוות כמו היהודי עם הנר על הראש שהמצרי איים עליו שאם יזוז יערוף את ראשו??

אלא כנראה כלול במדרש שהנקמה הייתה כי היהודים לפי דעות נכנסו לבתי המצרים כאשר המצרים לא יכולים לזוז, והנה המצרים שמעו אדם נכנס לבית, מיד הבינו שזה יהודי כי רק ליהודים יש אור, והם פחדו פחד מוות אולי בפתע פתאום יבוא היהודי ויערוף את ראשו של המצרי ושל בני ביתו, כנקמה על ההתעללות שעברו בעבודת הפרך ובהתעללות הנר שכתבנו קודם, כי לא חלמו לרגע שהיהודים באו רק בשביל לראות איפה האוצרות במקום לנצל זאת ולהורגם.

ובכלל יש ילדים וגם אנשים שמפחדים לישון בפרט לבד ובחושך, כי מרגישים חוסר אונים וחוסר שליטה עצמית וחוששים מסכנה שיכולה להפתיע אותם כשהם חסרי אונים, וכל שכן למצרים שהיה להם הרבה סיבות לפחד מאוד מהיהודים שיבואו לנקום מהם). מתח כזה עוד יום זה בלתי נסבל בעליל, בפרט שבפעם הנוספת – ביום השביעי יש סיכוי שיהודים יכנסו להרוג את המצרים ממש, לכן בער לפרעה גם אחרי ששת ימי מכת חושך לדבר עם משה ולתת לו רשות לצאת עם כל הילדים והנשים.

צו. "מכת בכורות" בהזרה על מכת בכורות כתוב – בני בכורי ישראל

ונראה עולם בחר להסכים על עדיפות יעקב מעשו לבכור, דווקא כשעם ישראל היו בשפל המדרגה, שקועים במט' שערי טומאה בגלות מצרים, שאם גם במצב עלוב כזה של עם ישראל הן מבחינת גשמית שהיו עבדים עשרות בשנים, והן במצב רוחני איום ונורא, על גבול שער הנון שמשם אין דרך חזור רח"ל, ככל זאת אז בחר ה' בעם ישראל כבן בכור המעודף משאר הבנים, זה מוכיח שאכן יעקב הוא הבכור האמיתי.

על הילדים שקודם לא הסכים לשחררם ואילו עכשיו הסכים לשחרר גם את הילדים, הרי אם הסתיימה המכה ואין לפרעה כאב וצער ולחץ ופחד מדוע שעכשיו יתן מתנות למשה ויוותר לו על הילדים???

אלא נראה כדברי האור החיים הקדוש שעצם הדבר שפרעה לא דיבר בהכנעה למשה רבינו כמדי פעם בפעם שהיה קורא למשה באמצע מכה ומתחנן להפסקת המכה, סימן שהפעם היה זה לאחר שהסתיימה המכה ולכן פרעה פחות פחד ולכן דיבר עם משה בעזות ולא בהכנעה.

ובכל זאת על הקושיה מדוע פרעה לאחר המכה קורא למשה רבינו למשא ומתן עם התקפלות מצדו של פרעה לשלוח גם את הבנים הקטנים והנשים – בעצם את כל עם ישראל, הרי כבר לא סבל מהמכה, ומשה רבינו כבר אמר לפרעה בסוף מכת ברד שהוא יודע שפרעה לאחר המכה מקשה את לבו ולא ירצה לגרש את עם ישראל, אז מדוע הפעם לאחר מכת חושך שכבר הסתיימה המכה בכל זאת פרעה מסכים לוותר ולשלוח את כל עם ישראל מלבד הבהמות??

נפרט שזאת ללא הזהרה של משה רבינו על מכה חדשה כפי שהזהיר את פרעה קודם מכת ארבה שיועצי פרעה נבהלו ואמרו "הטרם תדע כי אבדה מצרים" וקראו למשה עוד קודם הגעת המכה.

ונראה לתרץ על פי האמור קודם, שהרי כל המכות שמשו והיו במשך שבוע ימים, ואילו מכת חושך שימשה רק 6 ימים, ולכן פרעה חשש שהיום השביעי יושלם בקרוב בהפתעה ואז הסכנה למצרים תהיה גדולה ועצומה.

נפרט לפי מה שכתוב בפסיקתא זוטא, שמכת חושך באה למצרים כי המצרים התעללו קשות ביהודים, שמצרי היה

כתב רש"י כאן חתם הקב"ה על הבכורה לישראל, וראיתי הסברים נפלאים בעניין, וחשבתי להסביר הסבר פשוט בעניין, שהרי עשו נולד ראשון אבל היות ויעקב ועשו היו תאומים, מסביר רש"י שגם ליעקב היה אחיזה ושייכות בעניין הבכורה בדרך הטבע שלכן יעקב אבינו ניסה לעקב את עשו ביציאתו לעולם, עי' רש"י בפרשת תולדות, ואכן יעקב אבינו קנה את הבכורה מעשו אבל עדיין בורא עולם היה צריך להסכים לכך, כי עדיין זה בכורה זה עניין של מציאות בטבע כביכול.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

שאפילו קבע את מחירם בתשלום בכורים תמורתם, וזה חתימה מושלמת שבורא עולם, מוכיח לנו שאנו עדיפים בכל מצב שאנחנו שרויים בו, כי בטבענו אנחנו טובים ועדיפים מאחרים.

כי אם במצב כה גרוע ה' הצביע עליו ככבוד זה בגלל שזה המציאות שיעקב הבכור גם כשהוא רע בגשמיות וברוחניות, ועד כדי כך ה' מוכיח זאת, שבורא עולם מזהיר שיהרוג את בכורי מצרים כנגד בני בכורי ישראל,

צז. בהזהרה לפרעה על מכת בכורות, כבוד וסטירה באותו פסוק – עניין חינוכי מדהים

כי על ידי הכבוד אפשר שיושפע התלמיד בראותו אהבתנו האמיתית לו, כי באנו לקראתו עם המון סבלנות למרות כל הבדיקות והניסיונות הלא קלים שעשה לנו ובדק אותנו בכונה או שלא בכונה למטרה זו, ובכוח זה יעלה לבו של תלמידנו שהוא כבינו, חשק לתקן עצמו ולהחזיר אהבה לנו, ויתחזק ויתעלה לתלמיד חכם והגון, בעזרת השם יתברך.

וזכיתי וביתי הקטנה תחי' ענתה בחוכמתה בס"ד תשובה נוספת, שכמו שבהתחלה פרעה היה נחמד לעם ישראל ובסוף אכזרי, כך סיכם לו משה זאת בסוף דיבורו עמו.

וראיתי בספר זרע שמשון – שמשה נתן פתח לחזרה בתשובה של פרעה, שידע שהיהודים ראויים לגאולה ולכן כלב לא יחרץ להם לשוננו, כי הם תיקנו את עוון לשון הרע כמובן במדרש מכילתא.

אומנם קשה מתי היה על פרעה לחזור בתשובה שהרי משה סיים את דברו ויצא בחרי אף??

ונראה שמשו נתן לו רווח זמן בעת הדיבור, שיבין את המשמות העמוקה, כי אם לא כן מדוע יתן לו כבוד בתחילת הפסוק האחרון שהם מדברים כי עדיין יש השפעה אולי??

ובסוף הפסוק משה רבינו נתן סטירה או חרי אף וחוסר כבוד לפרעה הרשע בגלל שאין כבר תועלת והשפעה וכפי שכתבתי בפרשה בעניין פסוק זה, אלא שגם בפסוק אחרון נתן משה לפרעה זמן ורוויח להתבונן ולהשיב ולחזור בתשובה.

"וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם וגו', ויצא מעם פרעה בחרי אף". וכתב רש"י ע"פ הגמ': "וירדו כל עבדיך" – חלק כבוד למלכות, שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי, ולא אמר לו משה מתחלה וירדת אלי והשתחוית לי (ובחים קב): ואכן מפורש שמשה נצטווה מפי ה' לנהוג כבוד במלכות, כמופיע ברש"י על הפסוק "ויצונו על מלך מצרים".

ומדהים שבאותו פסוק בו לומדים שמשו הקפיד לתת כבוד למלך, מסתיים הפסוק שמשו יצא בחרי אף, ודעת ריש לקיש בגמרא ובחים קב' שמשו סטר לפרעה בפרצוף, איפה נעלם החיוב לכבוד? ובעצם הגמרא דנה שם בעניין.

וכדרך אפשר, יתכן שהחיוב לכבוד מלך, זה כל זמן שאפשר להשפיע עליו לטובה, אפילו אם מדובר במלך רשע, ולכן כל זמן שמשו ניסה לשכנע ולהשפיע על פרעה, היה עליו החובה לכבד את פרעה, שלא יאמר פרעה בגלל חוסר הכבוד לא שמעתי בקול משה, וכן יתכן הטעם שהיה לאליהו לנהוג כבוד מלכים באחאב מלך ישראל למרות רשעותו.

וכדרך שיש תלמידים הטוענים שהרב המחנך לא נוהג בי כבוד לכן לא הקשבתי בקולו, והרבה פעמים יש בזה הרבה מהאמת והעזק, כי בכדי להשפיע חייבים לתת כבוד לזולת. אבל ברגע שסיים משה את תפקידו להשפיע על פרעה, מיד סטר לפרעה בפניו כי מגיע לו בזיון ולא כבוד על רשעותו, כי כבר אין צורך לתת כבוד לפרעה.

אומנם אנחנו לבנו ולתלמידנו כל רגע חובה עלינו לכבד ולהשפיע, למרות שבאמת לפעמים מגיע לתלמיד סטירות, בכל זאת עלינו לכבד את תלמידנו.

צח. כנגד בכורי מצרים – פדיון פטר חמור, ועוד סיבה

ומתרגן רש"י: א. לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים. ב. שהחמורים עזרו ליהודים ביציאתן ממצרים (שאינן לך א' מישראל שלא נטל הרבה חמורים) טעונים מכספם ומזהבם של מצרים:

התורה ציוותה דווקא לפדות את פטר החמור, ואם לא תפדה "וערפתו" תהרוג את החמור בעריפה, ונשאלת השאלה ולא שאר בהמות וחיות טמאות??

הוספות חדשות על הגדה של פסח

מצרים לחמור", שכמו שנהרגו בכורי מצרים כך יהרגו את פטר החמור כשבעליו מתנהג כמו מצרי, שהרי נוהג הוא כמנהג סדום, שמעדיף שהחמור ייהרג ושהכהן לא ירוויח. רק שעדיין יש לעיין, מדוע לא כופין על מידת סדום, שיחייבו את הבעלים לתת את השה לכהן במקום להרוג את החמור ששניהם יפסידו??

אז בעצם יש כאן כביכול סיבה חיובית וגם סיבה שלילית ביחס לחמור, ואולי כנגד זה לפדות ולתת לכהן מתנה את השה זה כנגד הסיבה החיובית שהחמור עזר ליהודים ביציאת מצרים, ואילו "וערפתו" להרוג את החמור זה כפי שכתב רש"י: הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו, וזה כנגד הטעם השלילי "לפי שנמשלו בכורי

צט. למה דווקא במכת בכורות כתוב מכת??

אחר וזה עצמו גרם מלחמה בין המצרים, בתוך המשפחה וכ"ז מכוח מהות מכת בכורות. ועל מכה כפולה זו, שהמצרים טובחים את עצמם על זה נאה לתת למכה זו שם "מכה" מיוחד.

ייתכן כי רק במכת בכורות הקב"ה עשה בעצמו – אני ולא השליח, או בגלל שהייתה מכה כפולה בעצם השם בכורות, שהתגלה מי בכור ממזר במצרים, כי פתאום מתו בבית אחד של מצרי 2 ילדים כי כל אחד היה בכור מאב

ק. לפני מכת בכורות נכתב "ויצא מעם פרעה בחרי אף"

שוב למחר נכנסו משה לארמונו של פרעה, קרא לשומרים. ואמר להם: היאך הם נכנסים? ענו לו אנחנו לא יודעים, הם נכנסים כמו שפנים ואינם נכנסים דרך פתחים.

וממילא פרעה ידע שאין לו שליטה, ואין לו דרך למנוע ממשה ואהרן להיכנס לארמונו, כי הם נכנסים בנס, וגם לפגוע בהם לא הצליח בעבר למרות כל שומריו, ולמה שיצליח עכשיו?? אלא כל מה שרצה פרעה לומר למשה שהוא לא רוצה שום קשר עם משה ולא רוצה לחזור בתשובה.

וייתכן שהוא איים על משה ברצח ביום שיראה אותו, אבל התכוון על עצמו – לשון סגי נהור, אלא שהוא מעדיף למות ולא לחזור בתשובה).

ועל זה כעס משה, כי כל הזמן למרות שה' הקשה את לב פרעה והחזירו לאיתנו, דהיינו למצב לבו הטבעי כמו לפני המכות, בכל זאת משה ראה התקדמות אצל פרעה שהתחיל לזוותר עוד ועוד ולבוא לקראת עם ישראל, ממכה למכה הסכים לשחרר עוד ועוד, ופתאום נפילה כזו, סגירת דלתות התשובה בשיא ההתקדמות, לכן חרה אף משה בפרעה, וכעס עליו עד כדי שסתר לו בפניו.

אגב, כבר כתבתי קודם על פסוק זה "וירדו כל עבדיך" שבפסוק זה נצטווה משה לכבד את פרעה ובכל זאת משה סתר לפרעה בפניו, ויתכן שהסתירה הזו לאחר ההתאפקות

מן ראש הישיבה זצ"ל הקשה מדוע אחרי כל המכות שהיות במצרים, רק לקראת מכת בכורות משה כעס וחרה אפו בפרעה??

וייתכן שהיות ופרעה הזהיר את משה לא לבוא אליו יותר, וזאת למרות שמשה לא היה צריך להתייחס לאיום זה, שהרי משה נכנס כל הזמן בלי רשות פרעה, ובלי פחד מכל החיות והשומרים של פרעה, וממילא יכול היה משה להתריס נגד פרעה ולומר אני יכול להמשיך לבוא ולהיכנס כרצוני כבעבר, עי' ילקוט שמעוני שמות ה' ב' ואולי משה עקץ אותו טוב יותר באומרו לו שמעכשיו פרעה ירדוף אחרי משה.

אבל בכל אופן פרעה באמירתו אל תוסיף ראות פני, סתם דרכי תשובה, שאינו רוצה קשר עם משה שיכול להחזירו למוטב.

והראיה, כי באמת על פי דברי הילקוט שמעוני הנ"ל פרעה דיבר שטויות, או כפי שאמר הגאון רבי ברוך מרדכי אורחיו שליט"א ראש ישיבת עטרת ישראל, "זה אפילו לא שטויות", שהרי אמר רבי מאיר: 400 פתחים היו לארמונו של פרעה, 100 בכל צד, ועל כל פתח ישבו 60,000 גיבורים, לפיכך בא גבריאל והכניסם.

וכשראה פרעה את משה ואהרן בארמונו כעס איך הם נכנסו: מיד החליף את השומרים, והרג חלק מהקודמים וחלק מהם הלקה, וחלק מהם רק החליפם באחרים.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

ויתכן שפרעה לא נעלב מסטירה זו, אלא הבין שזה מגיע לו, וזה מגיע מעוצמת האכפתיות של משה בתשובתו, וזה בבחינת הכתוב במשלי "מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון".

ודרשו במדרש רבה דברים א' ב' שמוכיח זה משה ימצא חן, ששווה יותר מברכות בלעם שהיה כמחליק לשון, כמו כן כמו הפסוק שם כו' ו' "נאמנים פצעי אוהב ונעתרות נשיקות אויב".

האדירה של משה לא לכעוס על פרעה ולכבדו, עד הרגע האחרון, למרות ההבטחות שנשנו וחזרו והופרו, אבל היות ומשה ראה התקדמות חיובית אצל פרעה לכן הסטירה בסוף כשפרעה נעל את פתחי התשובה, סטירה זו כבוד הוא.

כי זה ביטא את האכפתיות העצומה של משה שפרעה יחזור בתשובה, וזה מבטא את האכזבה העצומה וחדה שהייתה למשה מפרעה למרות ההשקעה העצומה.

קא. משה מול פרעה

מאמר משותף עם ידידי הגדול ר' חנן סיבוני שליט"א

דהיינו לצאת מהטומאה ולהתעלות בתורה ובמעלות המידות, ותמיד עליו להתמלאות בענווה, בידיעה ותחושה שהקב"ה מסייע לו ומנווט דרכו לטובה, ובלעדו הקב"ה אין בכוחו להתגבר ולהתעלות, בבחינת "ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה'".

כמו כן על האדם, לדעת שאין סוף לדרישות הקב"ה, כי אדם שאינו מתעלה ממילא הוא נסוג אחור, ועליו להאמין שהקב"ה ימציא לו כוחות חדשים להתעלות ודרכי התעלות ויקבל כוחות שמעולם לא חשב שקיימים בו ולא האמין שיתקיימו בו.

והיות ומשה כשעמד מול פרעה, דרש ממנו לחשוב אחרת, להשתנות לטובה, ולחשוב נכון, ממילא מובן שמגיע עונש לפרעה כשרדף אחרי 3 ימים מיציאת מצרים אחר בני ישראל, למרות שכביכול היהודים הפירו את ההסכם של 3 ימים במדבר, בכל זאת הגיע לפרעה עונש של טביעה במי ים סוף.

כי אחרי כל כך הרבה מכות האם פרעה לא מבין שהקב"ה דורש ממנו שינוי בחשיבה, בהתבוננות מקיפה, שבעצם הוא גזלן בזה שהעביד את עם ישראל על לא עוול בכפם!!!

והקב"ה לא רצה רק ישחרר עוד אצבע כביכול, הגברים ואחרי זה עוד אצבע כביכול לשחרר גם הנשים והילדים ואחרי זה גם הצאן והבקר, אלא גם הוא יוסיף קורבנות.

כי זה כסף קטן לעומת הדרישה הבסיסית!! גזלן תשחרר את ישראל לגמרי!! וממש לא ל3 ימים!! והכסף ששאלו מגיע להם ולא גזלו, כי מגיע הרבה יותר על עבודת חונם.

מעד אחד פרעה מקשה את לבו ואינו רוצה להשתנות למרות מצבים חדשים, כמו "הטרם תדע כי אבדה מצרים", וכן בזמן השעבוד פרעה גזר על בני ישראל להמשיך את מכסת הלבנים למרות שנוסף עליהם לקושש תבן כחומר גלם לעשיית הלבנים, והתורה מדגישה כ3 פעמים כ"תמול שלשום".

כי פרעה רוצה להמחיש ליהודים שהוא לא משתנה, וגזרותיו לא ישתנו לטובה, ועוד הוא מוכיח שהשינוי הוא לרעה, ולכן טען להם: "ראו כי רעה נגד פניכם", שלא כדאי לכם להשתנות כי רע יצא לכם מהשינוי, וגם ככה תישארו עבדים לי או לה' ולא בני חורין,

ואכן במצבי לחץ של ניסיון טענו חלק מעם ישראל שהיה טוב להישאר עבדי פרעה, מאשר עבדי ה' במדבר שעל כל נפילה רוחנית דינם במוות.

ואלו משה רבינו בא בכוח ההתחדשות וההשתנות לטובה, כך בכל פעם מכה חדשה שונה ומחודשת, ובכל מכה פרעה נדחף קדימה למטרה להשתנות ולשחרר את עם ישראל.

ויותר מכך, משה רבינו עוד אומר לפרעה שהשינוי שלא פרעה תהיה לא רק בשחרור עם ישראל ממצרים אלא גם בתיקון עצמו, שגם פרעה יהיה שותף לעבודת ה', "גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות – ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה".

שאין לנו ידיעה מושלמת ברצונות ה' אלא עלינו להתקדם אליו ולהתעלות, וה' ימציא כביכול את הסולם ואת המטרות להמשך ההתעלות והשינוי החיובי שלנו.

ואכן איך אדם מנצח את פרעה השוכן בתוכו? התשובה היא, שכל אדם חייב לשאוף ולהתקדם בכל כוחו ליציאת מצרים הפרטית שלו,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

קב. נבואה על מכת בכורות ויאמר ה' אל משה עוד נגע א' אביא על פרעה ועל מצרים.

זזה מדהים שבשביל דיבור של צדיק שלא ישבר, הקב"ה מסכים לעשות את הלא יאמן, להיכנס למקום המטומא ביותר בית עבודה זרה ולתת שם נבואה למשה, **זזה** מלמדנו על כוחו של צדיק, שעדיק גוזר והקב"ה מקיים, ואפילו כנגד כל כללי קדושת ה'!!!

נבואה זו נאמרה למשה רבינו בארמונו של פרעה לפני שיצא ממנו בפעם האחרונה, ולמרות שזה מקום טומאה, בכל זאת כתוב במדרש (שמו"ר יח' א') שקפץ עליו האלקים, כביכול נכנס בפלטין של פרעה, בגלל משה שאמר "לא אוסיף עוד ראות פניך" – שלא ימצא משה בדאי.

קג. למה ה' נתן נבואה בבית פרעה הטמא, ולא נתן נבואה זו קודם במקום טהור?

האחרון היה ביכולת פרעה לחזור בתשובה וממילא יתכן שלא תהיה מכת בכורות.

זבפרט שאכן ראינו שפרעה התקדם בכל מכה ומכה צעד אחר צעד לתשובה, וכפי שכתבנו קודם בתירוץ על שאלת מרן ראש הישיבה זצ"ל מדוע כעס משה וסטר לפרעה דווקא עכשיו, ותירצנו כי פרעה בבת אחת סגר דלתות תשובה לאכזבת משה רבינו.

תלמידי היקר דוד יהודה לייב כהן ני"ו מת"ת תורת אמת בני ברק, שאל בשיעור, מדוע הקב"ה נתן נבואה למשה בבית פרעה הטמא, ולא נתן לו את הנבואה עוד קודם במקום טהור?

זאולי כי הקב"ה רצה להבליט את כוחו של צדיק, וכפי שכתבתי במאמר קודם, או יתכן שאכן משה רבינו ניסה בכל כוחו להחזיר בתשובה את פרעה הרשע, ועד הרגע

קד. נבואה בבית פרעה – על שיהודים יקבלו כסף?

ונשאלת השאלה, ממתי צריכים להתחנן לקבל כסף?? מתחננים שתיתן כסף, אבל להתחנן שתסכים לקבל כסף?? ולא לקבל פרוטות אלא לקבל כסף וזהב – רכוש גדול??

ועניתו שהיות ובתחילת ימי החושך, ב 3 הימים הראשונים, מתו בימים הללו מעם ישראל יותר ממה שהיטלר הרג בכל שנות השואה.

כ אם אחד מחמש יצא או אחד מחמישים, אז למספר הקטן זה בערך 10 מיליון, כי יצאו 600,000 שזה רק זכרים לא כולל נקבות ורק מגיל 20, וכנראה יצאו סך הכל 2 וחצי מיליון, ולמספר הגדול, שאחד מחמישים יצא, זה כ 100 מיליון שמתו.

זא"כ, כל יהודי ב 3 הימים הראשונים של החושך, היה צריך לקבור לא פחות מ-4 ולחשבון נוסף 49 יהודים, מהמשפחה הקרובה, או חברים טובים, ושכנים טובים, והראש חישב להתפוצץ, כי זה פחד מוות לראות ולקבור גופות בכמויות כאלו של יהודים, נו, אמרו לי אתם, במעב כזה מי חושב על כסף?? **לכן** "דבר נא", צריכים להתחנן ליהודים שבכל זאת ייקחו כסף.

ה' רצה למעט בנבואה בבית פרעה שהיה מקום טמא, וכפי שכתב בשפתי חכמים ואם תאמר והרי אפילו תפילה קלה לא התפלל משה בתוך העיר בגלל טומאתה וכ"ש דיבור נבואה חמור בבית פרעה איך יתכן הדבר?

ותירץ שבשביל כבוד משה שלא ימצא שקרן, שאם הנבואה הייתה נאמרת לו אחרי יציאתו מפרעה היה מוכרח לחזור לפרעה בשליחות ה', למרות שמה אמר שלא יראה שוב את פניו.

ולכן בבית פרעה הקב"ה לא פירט מה היא המכה האחרונה, אלא קיצר בה במשפט אחד, אבל אם כן מדוע טרחה ה' והוסיף דווקא במקום טמא כל כך את העיווי "וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב", כביכול מה זה כל כך בוער?

זיתכן שזה מוכיח מה שכתבתי קודם על "דבר נא" ע"פ **הגמרא** בבבב"ט ט' א' "נא" לשון בקשה, אמר לו הקב"ה למשה, בבקשה ממך, לך אמור להם לישראל, בבקשה מכם, שאלו מהמצרים כלי כסף וכלי זהב, כדי שלא יאמר אותו צדיק – אברהם אבינו, ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואילו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

וממילא בעת קבירת הגופות, חשב והרגיש אותו יהודי הקובר את חבריו הרבים, בחושי! שאין ערך לחיים של יהודי בלי תורה ומצוות ועבודת ה', וזוהי הסיבה שה' הרג אותם ולא השאירם מאחור במצרים.

וממילא כל יהודי ששרד נחרט בו המושג שיהודי בלי רוחניות לא שווה חיים, נו במצב כזה, לך דבר אתו על כסף, לכן "דבר נא", שבכל זאת קח כסף אפי' שעכשיו אתה במחשבות שאין כלום חוץ מבורא עולם.

ולכן היה חשוב לבורא עולם להמחיש את החשיבות שעם ישראל יקחו כסף למרות מצבם, ולכן גם במקום טומאה ודווקא שם הקב"ה נתן נבואה זו, בכדי להראות את חשיבות מצווה זו.

וכפי שכתבתי קודם, שכל יהודי שראה כ"כ הרבה יהודים מתים, וקלט מי הם השורדים, מיד הבין שכל אלו שלא רצו לצאת ממצרים מתו, כי לא רצו להיות כנועים לה', ורק הוא וחבריו הבודדים שרצו לצאת ממצרים, שרצו ללכת בדרך התורה ולהיות עבדי ה', רק הם שרדו.

קה. המלכת ה' במצרים

אומנם למרות שפרעה ביטל ע"ז באומרו ה' הצדיק, בכל זאת משה יצא להתפלל מחוץ לעיר, כי עדיין מצרים הייתה מלאה בע"ז, כמו כן משה העיד שעדיין פרעה לא התחרט בלב שלם, ואמירתו ה' הצדיק אינה מושלמת, ואולי קצת יש מקום להוכיח שבמכת ארבה פרעה אמר "חטאתי לה' אלוהיכם", ולא אמר "חטאתי לה'", כי רצה לומר שה' הוא רק אלוהי ישראל ולא שלו, אבל במכת בכורות נקבע לפרעה שה' הצדיק בהחלטיות ואין עוד מלבדי ה'.

כתוב במדרש (לצערי השנה לא מצאתי זאת, אשמח לקבל את מקורו) שבמצרים הומלך ה', ע"י פרעה שאמר ה' הצדיק ובעצם ביטל את הע"ז במילים אלו, וגם ע"י בני ישראל בקיום קרבן פסח במצרים, ששחטו את הצאן ששימש ע"ז במצרים.

ויתכן שלכן במכת בכורות עת השלמת המלכת ה' במצרים, לכן זה היה הזמן הראוי בו נהרסו כל העבודה זרה שהיו במצרים.

קו. בים לקו פי 5

ומזה נלמד עד כמה שווה כוח הבחירה שקבלנו, שאם נשתמש בה כראוי לעשות רצון הבורא יתברך, ונשעבדה לבורא יתברך בלי נגיעת הגוף, אלא כעבד מושלם לבורא יתברך ולרצון הבורא בלבד, הרי שזה חשוב ועצום פי כמה וכמה מניסי מצרים, כי כוח הבחירה עצום וחשוב ביותר שזה מהות האדם וגדלותו.

בפשטות מה שלקו המצרים בים סוף פי 5 מהמכות שבמצרים, זה כנראה כפי שכתב הרמב"ן, שהמצרים כמשוגעים בלי כוח הבחירה נכנסו לים הפתוח, למרות שלא הגיוני שה' יעשה נס מיוחד עבור המצרים אחרי שכבר הוכח להם ב10 מכות שה' עוזר ליהודים ומעניש את הגויים, ונטילת כוח הבחירה מבן אדם זה נס עצום פי כמה מכל המכות.

קז. על בים לקו

מדוע פרעה רודף אחרי בני ישראל לים סוף אחרי כל המכות?

אלא שפרעה חשב שאם ה' כל יכול מדוע נזקק ל10 מכות ולא הוציאם מיד? וגם מדוע משה צריך בשליחות ה' לבקש ממני בשר ודם רשות והסכמה להוציא את עם ישראל, אלא כי הדבר תלוי בי ויש בכוחי להתנגד לה', וא"כ ה' כביכול מוגבל.

ואולי אפשר להוסיף על דבריו שלכן טען פרעה "מי ה' אשר אשמע בקולו", שאם ה' כל יכול אינו צריך רשותי שאשמע בקולו, ואם הוא זקוק לרשותי כי הוא מוגבל ואינו כל יכול א"כ מדוע שאקשיב לו.

למרות כל ההסברים על סיבת רדיפת פרעה אחרי עם ישראל לים סוף עדיין הסברו של ידידי המחנך הרה"ג ר' יהודה צבי ורטהיימר בשם אביו הגאון הרב יצחק ישעיה ורטהיימר שליט"א שנותן טעם נפלא בעניין.

וחדושו הנפלא הוא, שמדוע פרעה התעקש למרות כל המכות המדהימות לא להוציא את עם ישראל ממצרים, הרי אדם חכם היה וראה והבין שה' מנהיג את העולם, כפי שהוכיח לו משה וכפי שפרעה בדה והודו בכך החרטומים?

הוספות חדשות על הגדה של פסח

שהרי הוא חייב להסכים על השחרור, והיות והוא עצמו בכור אם הגזירה לא תתקיים בו ממילא כל הגזירה תבטל.

אבל בקריעת ים סוף התברר לפרעה שטעה, שה' נלחם ונקם והתעלל במצרים ולכן ה' לא הוציאם במכה הראשונה אלא רק לאחר 10 מכות.

שהרי פרעה כבר שחרר את עם ישראל ממצרים בהסכמתו שאמר אין אתם עבדי, ולפי טעותו שבו ובהסכמתו תלוי הדבר ולכן ה' לא הוציאם במכה ראשונה ולא באחרות כי עדיין פרעה לא הסכים, אם כן מדוע גם לאחר הסכמתו של פרעה הקב"ה גורר אותו במלכות לרדוף אחר עם ישראל בכדי להטביעם בים סוף?

ולכן בים צעקו פרעה וחילו "ה' נלחם במצרים", שאכן כל המכות לא היו מחולשת ה' שחייב את הסכמת פרעה, אלא כי ה' נלחם במצרים, ורצונו להתעלל בהם ב10 מכות מגוונות ושונות שבכך גם התעלל בהם וגם הראה את כוחו העצום על כל חלקי הטבע.

ועל מהלך זה הקשה תלמידי היקר מאיר בולג ני"ו מה פשר הסכמת פרעה לוותר בכל מכה במכות האחרונות עוד קצת ועוד קצת, הרי אם בו תלוי הדבר שיסרב לגמרי או שיוותר ויסכים לגמרי לשחרר הכל?

ונראה לתרץ, שהיות ופרעה פחד מהמכות וראה את הנזקים למצרים כדברי עבדיו "הטרם תדע כי אבדה מצרים", לכן מצד אחד רצה לוותר שלא יהיו יותר נזקים מצד שני רצה עדיין קצת קצה חוט ואחיזה להצלת כבודו ולטעון שעדיין הדבר תלוי רק בו, והראיה שנשאר חלק שלא יצאו כדרישתו וכפי אי הסכמתו.

ותלמידי היקר ציון בירמן ני"ו הפתיעני בקושיה עצומה על המהלך כולו, שהרי בסיום מכת ברד פרעה שחרר את עם ישראל בהסכמתו, שאמר "ה' הצדיק ואני ואמי הרשעים – העתירו אל ה' ורב מהיות קולות אלוקים וברד ואשלהח אתכם ולא תוסיפון לעמוד", ואם כן כבר ממכה זו היה על פרעה לדעת שטעה שבאמת הקב"ה לא זקוק להסכמתו, כי הנה הוא הסכים ובכל זאת לקח במכת חושך ובמכת בכורות, ואם כן מדוע עדיין התעקש פרעה לא לשחרר את העם כולו לגמרי?

והתשובה לשאלתו הנפלאה טמונה בדברי משה שענה לפרעה בסיום מכת ברד, "ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים", דהיינו שטען משה הודעת

ולכן בכל מכה ומכה שנוספה למצרים, התחזק בפרעה הגאווה שבו תלוי הדבר ושהקב"ה מוגבל ח"ו, ולכן בגאוותו התנגד להראות כוחו מול הקב"ה, ולכן בתאוות כבוד זה שהתחזקה כשראה שעם ישראל חוזרים לכיוון מצרים אל מול בעל צפון, ראה בזה הוכחה שעדיין כוחו גדול מכוח ה', שבידו למנוע מה' בריחת עם ישראל מעל 3 ימים שהסכים להם.

והקשתו לו שהרי באמצע המכות לאחר מכת דבר שמתו מקנה מצרים בלבד במגפה לעומת מקנה ישראל שנשארו לחיות, הקב"ה אומר למשה שיסביר לפרעה שהעיכוב שעם ישראל מתעכבים במצרים ולא יוצאים כבר במכה הראשונה, זה לא בגלל שהדבר תלוי בכך פרעה, כי הקב"ה הוא כל יכול ואינו מוגבל בכוחו, וברצונו היה הורג מיד את כל המצרים במגיפת הדבר ולא רק את הבהמות?

והתשובה לכך הוא שפרעה לא האמין כרוב עם ישראל לא האמינו כי התייאשו שלא יצאו מיד במכה הראשונה כדברי המדרש רבה דברים א' כג' על הפסוק במשלי יג' "תוחלת ממושכה מחלה לב", תוחלת ממושכה זה שעם ישראל ציפו והתאכזבו, שמשה הביא לפרעה 10 מכות, ובכל מכה ומכה היו היהודים בטוחים שפרעה ישלחם ממצרים, וזה לא קרה, וכגודל הציפיה כך גודל האכזבה.

ואם רוב עם ישראל התייאש ולא האמין, מדוע שפרעה הרשע כן יאמין לדברי ה' שאינו מוגבל ואינו צריך את רשותו ורק מטרת המכות להראות כוח ה' שכוחו על כל כוחות הטבע?

ובפרט שיתכן שפרעה חשב, שהיות ונגזר שעם ישראל יהיו בשעבוד 400 שנה, ועם ישראל שהו במצרים רק 210 שנים, א"כ הקב"ה צריך את הסכמתו של פרעה לשחרר את עם ישראל מהשעבוד גם לפני הזמן, ובלי הסכמתו של פרעה יהיה על היהודים לשהות במצרים עוד 190 שנה.

ובפרט שפרעה ראה שבמכת חושך שהמצרים לא יכלו לראות ולזוז ממקומם, בכל זאת עם ישראל לא יצאו ממצרים באין מפריע, זה חידד לו שאולי אכן ה' לא יכול להוציאם קודם הזמן בלי רשות פרעה, ובכוח טענה זו הרגיע פרעה את העם המצרי שיחזיקו מעמד מול ה'.

ולכן פרעה ישן עם פיזמה בליל מכת בכורות כדברי רש"י "ויקם פרעה לילה" – ממיטתו, כי פרעה טעה שהוא חייב לחיות ואין מעב שהוא ימות כי הוא בכור,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

לחיות, וככתוב בפרשת מסעי שעם ישראל יצאו ממצרים "כשמצרים מקברים את מתיהם", ולא בזמן שהבכורים מתים, ואז אכן המצרים היו כבר בלי פחד מהמכה שהייתה כבר, ולכן כבר היה להם אפשרות זמן לבוא לבתי ישראל בעת עשיית העיסה (או ביציאתם כשנגלה עליהם ה', וזוהם המצרים ללכת מהר, אבל ענין הבעק שלא נתנו להם לאפות משמע שזה היה בבית) ולזרום לצאת ממצרים וגם לתת להם דברים בהשאלה כפול ממה שהיהודים בקשו כדברי רש"י, העיקר שכבר יצאו תכף ומיד ממצרים בכדי שלא יקבלו מכה חדשה נוספת וכואבת.

השחרור שלך כרגע מתוך פחד הקולות לא תחשיב אותה להסכמה אמיתית, כי ברגע שתרגע מהפחד תטען שהסכמתך הייתה מתוך פחד ואונס גמור, ואינה נחשבת להסכמה ולכן לא תשחרר את העם, או שנפרש שפרעה לא שחרר במכת ברד רק הבטיח שאחרי המכה הוא ישחרר.

אומנם לאחר מכת בכורות שהיה ברגע אחד בחצות הלילה, רק שעות לאחר מכן כאשר נרגעו מהפחד כי כבר היה ברור שמי שלא מת או התחיל בתהליך מוות ישאר

קח. "היד הגדולה" בקריעת ים סוף, שלמרות הקטרוג ויושע ה'.

ולפי זה יש להקשות וזה הוכחה למה שכתבתי בסוף פרשת שמות על פי הרמב"ן את המהלך והדו שיח בן הקב"ה למשה רבינו, שהקב"ה שולח את משה לפרעה ומכר נהיה קושי השעבוד, ומשה – לעינוי.

כי האבות מצד אחד האמינו בהבטחת ה' למרות שלא התקיימה באותו זמן שחיו, ומצד שני הם לא שאלו ולא ביקשו שתתקיים ההבטחה, ולא נשכח שהתאוה של משה רבינו לארץ ישראל הייתה מחמת קדושת ארץ ישראל העצומה שאין לנו כלל השגות בה, וגם לאבות הקדושים היה השגות עצומות בקדושת ארץ ישראל.

ואין ספק שקדושת ארץ ישראל עוצמתית היא ביותר כאשר היא שייכת לעם ישראל, ובכל זאת האבות הקדושים התענו עינוי רוחני והתאפקו ולא דרשו מה' את קיום ההבטחה מיד, ועינוי זה שהתמשך במשך 400 שנה מלאות בוודאי מצטרף לפטור את עם ישראל מלסבול עוד בגלות מצרים.

וענין במה שכתבתי בפרשת וארא בדרך שונה, שההמשך ל"עתה תראה" זה "וארא אל אברהם ואל יצחק וגו'" שדברים אלו באו לחזק את הסיבה מדוע מצטמצם שנות הגלות על ידי קושי השעבוד, שלכאורה זה נראה כמו אמתלה ולא כתשובה מתקבלת כפשוטה, ובכל זאת תשובה זו התקבלה.

כי הקב"ה נהג עם האבות הקדושים במידה כנגד מידה, שהיות והם לא דרשו כפשוטו את קיום הבטחת הקב"ה שיתן להם את ארץ ישראל מיד ובחייהם.

אלא שתקו והסכימו שתתקיים ההבטחה לא כפשוטו אלא שתנתן לזרעם ולאחר תחיית המתים היא תנתן גם לאבות הקדושים, כך בורא עולם נהג עם בנייהם ועמעם את הגלות שלא כפשוטו 400 שנה מלאות, אלא הסתיים שעבוד מצרים בהם לאחר 86 שנה בלבד.

כתוב במדרש אכביר ומופיע גם בילקוט שמעוני: שבשעה שיצאו ישראל ממצרים פתח עוזא שר של מצרים לפני הקב"ה ואמר לפניו: רבוננו של עולם אומה זו שאתה מוציא ממצרים יש לי עליה דין, יבוא מיכאל שר שלהן וידון לפניך עמי.

באותה שעה אמר הקב"ה (הוא) למיכאל בוא ודון עמו פתח עוזא שר של מצרים ואמר לפניו רבוננו של עולם אתה גזרת על אומה זו שיהו משועבדין תחת ידי אומה שלי ארבע מאות שנה שנאמר "ועבדום וענו אותם" ועדיין לא עבדו בהן אלא שמונים ושש שנה משנולדה מרים, ועדיין לא הגיע זמנם לצאת, אלא תן לי רשות ואחזירם תחת ידי אומה שלי עד ארבע מאות שנה כשם שאתה קיים כך שבועתך קיימת.

באותה שעה אמר לו ה' למיכאל להחזיר לו תשובה מיד שתק מיכאל. באותה שעה השיב ה' ואמר לעוזא יש לי ללמד זכות על בני: כלום נתחייבו בני שעבוד אלא בשביל דבור אחד שדבר אברהם אוהבי שאמר לפני "במה אדע כי אירשנה" ולכן אמרתי לו "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך", כלום אמרתי בארץ מצרים "בארץ לא להם" דברתי, וכבר גלוי וידוע שמשנולד יצחק נעשו גרים וכבר שלמו ארבע מאות שנה, ואין לך לשעבד על בני כלום. באותה שעה העיל הקב"ה את ישראל לכך נאמר "ויושע ה' ביום ההוא".

ואם כן מובן למה הקב"ה הבטיח לאבות את ארץ ישראל ולא נתן להם מיידית את ארץ ישראל, כי עצם זה שלא יקבלו את ארץ ישראל המובטחת להם, זה הפך אותם לגרים בארץ לא להם, וזה סייע לעמעם את גלות מצרים לעם ישראל כתשובת הקב"ה לשרו של מצרים.

הוספות חדשות על הגדה של פסח

וגלות הרוחנית של האבות הקדושים בכך שלא קיבלו את ארץ ישראל.

ויתכן עוד שבזכות שבט לוי שהמירו גלות פרעה לגלות ושעבוד עמל התורה, לכן ה' יכול היה להשתמש בצער

קט. (על חיים לקו) **למה נענש פרעה על חיים וזה אשמת דתן ואבירם שהסיתו אותו**

העבדות, בכל זאת אולי חשש אהרן שמא יגרום החטא ויל"ע.

לכן אמר לו הקב"ה שאין חשש מדתן ואבירם שמחמת עניותם אין דבריהם נשמעים כמת, ושום יהודי לא ישמע את דבריהם, ורק משה ואהרן שהיו ענווים מכל האדם שמעו והתייחסו לדברי דתן ואבירם והתפעלו מהם, מרוב ענוותם, ואילו שאר בני אדם לא הקשיבו להם כלל.

ויישר כוח לתלמידי היקרים אשר קוק ושמואל זלזניק ויעקב ניסן קראוס ני"ו על חלקם בחידוש נפלא זה.

ותלמידי היקר משה יהודה שטול ני"ו טען שאולי משה חשש שמא דתן ואבירם יקשו את לב פרעה, וטענתי לו שאדרבא שיקשו ובכך ירבו המכות על פרעה כפי שכתוב במדרש שדתן ואבירם שכנעו את פרעה לרדוף אחר בני ישראל ובכך גרמו לנס קריעת ים סוף.

אבל לאחר מחשבה צודק תלמידי היקר, שאם פרעה במהלך מכות מצרים יקשה את לבו בגלל עצת דתן ואבירם, זה עלול לגרום חילול ה', שפרעה יטען שיהודים היטו את לבו הטוב, ואם מגיע עונש זה לדתן ואבירם ולא לפרעה, וחילול ה' יכול לעכב את הגאולה.

ואולי לכן נפתח חיים במיוחד לדתן ואבירם ברגע אחרון עוד לפני שנכנסו המצרים וטבעו, כי כך התקדש שם ה', שדתן ואבירם עברו לעד ישראל ועזבו את המצרים עוד לפני שטבעו המצרים בים, וזה לימד את פרעה וחילו וגם את היהודים עד כמה כוח התשובה, שברגע האחרון גם מסית ומדיח, יכול לחזור בתשובה.

ואם בכל זאת פרעה וחילו הקשו לבבם, אשמתם המלאה היא, ואין להם לתלות זאת בדתן ואבירם, אגב המלבי"ם ביונה ג' ה' כתב בעת שהגיע הדבר אל המלך אז התעורר גם הוא, אם להכנע בעצמו ולדעה זה פרעה עדיין היה עליו להתעורר, מי היה מאמין שגם אחרי שנתר לבדו מהים..

על הפסוק כי מתו האנשים המבקשים את נפשך כתב רש"י שדתן ואבירם שהלשינו בעבר על משה שהרג את המצרי, נהיו עניים ואין דבריהם נשמעים ואינם מתקבלים אצל פרעה.

וקשה מאוד, א. שהרי בסוף משה ניזוק מדתן ואבירם, כמובא במדרש רבה וארא רבה ו' ב' "אר"י בר סימון "כי העושק יחולל חכם" זה משה, עושק שעשקו אותו דתן ואבירם, יחולל חכם – עירבבו אותו "ויאבד את לב מתנה" וכי תעלה על דעתך שהיה משה מתאבד? אלא הם שהקניטוהו ואמרו לו "ירא ה' עליכם וישפוט", ואף הוא מקפיד ואומר "ומאז באתי אל פרעה", ולכן מידת הדין רעתה להרוג את משה.

אך בפרשת וארא כתבתי שלכן משה לא נענש כי אכן הקב"ה הביטיח לו הגנה, ואילו מהלשנה לפרעה יש סכנה כי פרעה הוא בעל בחירה ואולי יש מקום לחשש למשה שדתן ואבירם יכולים ולהלשין ויהיה לו סכנה מפרעה, משא"כ עונש מה' ומפמליא של מעלה אין למשה סכנה.

אומנם פלא עצום, הרי מה חשש למשה מהלשנה שילשינו דתן ואבירם לפרעה נגד משה, הרי משה בא בגלוי להילחם נגד פרעה ולכופו במכות ובעונשים חמורים להוציא את עם ישראל, ויותר גרוע מזה לא היו יכולים דתן ואבירם להלשין על משה?

אלא מכאן מוכח שמשה חשש שמא דתן ואבירם כשיש להם כוח השפעה וכשדבריהם נשמעים, הם יכשילו את עם ישראל בלשון הרע ומחלוקת כפי שעשו במדבר ובמחלוקת קרח, ואם כן זה יגרום שהגאולה תתעכב בעוד 190 שנה וממילא משה יסתכן במוות כאשר שליחותו לגאול תיכשל חלילה.

ואולי זה רמוז בטענת אהרן שטען למשה שיחזיר את אשתו ובניו שלא יסכנס, למרות שאהרן ידע שמשה בא לגאול את ישראל, ובכלל הם שבט לוי שאינם בגזירת

קי. זכות לגאולה – למה לא קלקל לשון הרע של דתן ואבירם את גאולת ישראל

ובכל זאת כאן לא הזכיר שלא מגיע להם גאולה בגלל לשון הרע כפי שטען בצעירותו בעת שהרג את המצרי

וכי אוציא את בני ישראל ממצרים – כך טען משה להקב"ה שאין לעם ישראל זכויות ליצאת מהגלות,

הוספות חדשות על הגדה של פסח

וא"כ הלשון הרע שדברו דתן ואבירם זו לא הסיבה לאורך גלות מצרים, כי הגלות גזירה היא ולא כעונש, אבל בכל זאת שאל משה רבינו את ה' האם צריך זכויות לצאת מהגלות שבאה כגזירה ולא כעונש.

וענה לו ה' שמי שיתחבר למטרה של הגזירה הוא יזכה לצאת מהגלות, ולכן כל מי שיקבל עליו להיות עבד ה', ככתוב "זכרתי לך חסד נעורך אהבת מלולתך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", הוא יזכה לצאת מהגלות, מה שאין כן רוב רובו של עם ישראל שמתו במכת חושך שלא רצו לעבוד את ה', למרות שראו במצרים את כוח ה' במכות הניסיים ומה שהפלה ה' בין המצרים לעם ישראל.

קיא. המשך – וכי אוציא את בני ישראל ממצרים

ואולי משה רבינו בכונה טען זאת כי רצה לשמוע מהקב"ה שמגיע להם גאולה גם בלי שיש בידם זכויות, וכך יזכו רבים מעם ישראל לצאת ממצרים, ולולי זאת יתכן שבמכת חושך היו מתים יותר יהודים ואולי רק שבט לוי היו יוצאים כי לא פסקו ללמוד תורה גם במצרים ורק להם היו זכויות.

קיב. אלו העבירנו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרינו בתוכו דינו:

סיום הקשר בין עם ישראל למצרים – ותקח מרים הנביאה התוף בידה

ולא ביציאת מצרים, זה הוכיח באופן חד וברור לעם ישראל שהחיבור שלהם עם מצרים תם ונשלם באופן סופי, וכפי שכתבתי בפרשת חוקת ששירה היא על דבר מושלם בכליל השלימות בלי חיסרון כלל.

ולכן עיקר שירתה היה לא על ההתפעלות על הצלת עם ישראל שעברו ביבשה בתוך הים, שזה לכאורה דרך הנשים להתפעל מהחיובי, אלא היא הדגישה אך ורק את טביעת המצרים כביכול העד השלילי.

כי זה מבטא את הסיום הסופי עם מצרים, מלבד הסיבה שכתבנו קודם שעיקר נס קריעת ים סוף היה בטביעת המצרים, כדברי הרמב"ן שה' עשה אותם כמשוגעים שהשתלט על שכלם שייכנסו למים נגד ההיגיון.

קיג. "דיינו" – ונתן לנו את המן, ויענך וירעבך ויאכלך את המן

ואם אכן בורא עולם מגדירו כעינוי אם כן מה חטאו ישראל במן שטפלו עליו לשון הרע שהוא רע, הרי בורא עולם עצמו מגדירו כעינוי??

כשנודע הדבר לפרעה, שאז אמר משה "אכן נודע הדבר" וכדברי רש"י שלכן עם ישראל בגלות בגלות לשון הרע.

ויתכן שמשה הבין שעם ישראל בגלות מצרים זה לא בגלל חטא שחטאו שאז אם יהיו באחדות ובשלום תבוא הגאולה, שהרי ב17 שנה שחי יעקב במצרים שהתחיל הגלות ונחשכו עיניהם של ישראל, בכל זאת אלו היו שנות חייו המושלמים של יעקב, כי בשנים הללו עם ישראל כולו חיו יחד באחדות ובלי לשון הרע, ובכל זאת לא הייתה גאולה לעם ישראל, ואפילו שביקש לגלות את הקץ נשכח הדבר ממנו, כי גלות מצרים זו גזירה לא כעונש אלא כחשבון נפלא לגאולה העתידית השלימה כפי שכתבתי במאמר על גלות מצרים, קודם.

כתב רש"י שמשה טען להקב"ה וכי באיזה זכות עם ישראל יוצא ממצרים? ולכאורה זה פלא מדוע משה רבינו כביכול מקטרג על עם ישראל שלא מגיע להם גאולה? והנה הקב"ה ענה למשה שאכן כרגע אין להם זכויות, אבל בזכות העתיד שיקבלו תורה זה משפיע שיזכו עכשיו לגאולה.

אצל מרים לא כתוב "אז תקח מרים", כי אצל משה שנכתב "אז" פירש רש"י שכשראה את הניסים עלה בליבו לשיר ולשבח, אבל אצל מרים היות והייתה נביאה וידעה שמשה יוציא את עם ישראל ממצרים, כפי שהתנבאה בילדותה כשהייתה אחות אהרן קודם שנולד משה כדברי רש"י בתחילת דבריו כאן, אם כן מילדותה כבר תכננה איך לשיר ולהודות לה' בכלי זמר על הניסים, ולכן קודם יציאת מצרים אמרה לנשים לקחת כלי זמר.

ואומנם טמון כאן עוד עומק, שדווקא היות ושירתה הייתה מתוכננת שנים רבות קודם א"כ היא הייתה אמורה לשיר אך ורק בסיום המושלם והסופי של הנס, ולכן כאשר מרים הנביאה שרה רק לאחר קריעת ים סוף

המפרשים מקשים, וכי המן עינוי הוא?? הרי זה לחם אבירים, לחם של מלאכי השרת?? לחם שטעמו בו כל טעם שרצו לטעום, ואיך בורא עולם מגדירו כעינוי??

הוספות חדשות על הגדה של פסח

זכאמור עם ישראל טפלו על המן שהוא לבן, וגם אמרו ונפשנו קצה בלחם הקלוקל. רש"י

ויתכן שטעותם בזה היא, שהיה להם להבין שאוכל זה הוא רוחני, בכדי להעלותם מגשמיות עולם הזה, ועובדה מוחשית לכך גם קיבלו על כך שמאוכל זה לא היה להם צורך לברך אשר יצר.

זכר הארכנו בעניין בפרשת דברים, שעדיקים אלו של דור דעה דור יוצאי מצרים, כשברכו ברכת המזון צר היה להם שהמן לבן וזה כל מזונם וחסר בו את החן שיש באוכל, ולכן התלוננו עליו ועל צבעו.

ועומק טענתם השנייה, מה היא??

רש"י – לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל, אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעיי, וכי ילוד אישה מכניס ואינו מוציא???

זזה מזכיר לי את הסיפור על מורה אחד ששמע שתלמיד שלו נתקע בשירותים, ואותו תלמיד צרח מפחד כי הוא לא היה מסוגל להיות נעול בתא קטן זמן רב, והתלמיד התחיל לאבד עשתונות עד כדי פאניקה וסיכון, והמורה צועק לו תירגע אני פורץ את הדלת, והתלמיד ממשיך לצרוח!!

בלית ברירה המורה בעט בדלת בחוזקה ולצערו זה פגע היישר על פניו של אותו תלמיד, ומעוצמת המכה התלמיד נפצע כהוגן וכולו שנת דם, אבל הוא נרגע, כי סוף סוף הוא משוחרר בחוץ ולא נעול!!

אבל אחרי תקופה המורה המסור ואיכפתי מקבל תביעה לבית משפט על אלימות קשה בתלמיד חסר ישע!!! האם המורה לא יכעס וירתח!!! וכי לזה תקרא אלימות?? זה מעשה נכון וצודק מציל חיים!!! חוצפה ממדרגה ראשונה ככה להגדיר את מעשה המורה המסור, פשוט חוצפה!!!

דומה לדבר זה גם כאן, נכון בורא עולם "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן", אבל למטרה עילאית, שנתרפא מהתלות בגשמיות!!! ושנתעלה ברוחניות.

נלמד מזה דוגמה לחיים, שלפעמים אנחנו כפוי טובה, נכון יש לנו קושי ועינוי, ולפעמים זה בא דווקא בזמן שאנחנו מתחזקים באמת ומתקרבים לבורא עולם, אבל אולי המעב הקשה זה כמו ניתוח של רופא להסרת גידול השם ישמרנו, אולי זה כפרת עוונות להציל אותנו מסבל פי כמה וכמה, וכולנו יודעים שיש סבל הרבה יותר ממה שאנחנו סובלים.

אז למרות העינוי נודה לבורא עולם, א. על החיזוק שנתן לנו!!! ב. על הריפוי שמרפא אותנו למרות הקושי!!! ג. ונבכה לו שינקה אותנו בלי ייסורים, אלא רק מתוך הדמעות והחרטה שאנחנו שופכים לפניו בתפילה. ד. שנתחנן שישכים שהאש שנכבש כשבווערת בנו אש היצר לעבירה, שזה ישמש כמו אש הגיהנום שמנקה את נשמת האדם.

קיד. אילו האכילנו את המן

להראות שא' המרבה וא' הממעט כולם מתפרנסים בשווה כי פרנסה מאת ה', וממילא כל גרגירי המן שנשארו התקיים בהם "אכלנו והותרנו כדבר ה'", כי "צור משלו אכלנו".

בלקיטת המן שנשאר גרגירים ולא לקחו הכל כי היו צריכים לשער כמה עומר, שהרי מדדו מדויק רק בבית כדברי רש"י, כי כתוב "איש לפי אוכלו" מזה הבינו שישערו בלקיטה, והמידה תהיה בבית, והמטרה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

קטו. "פסח" מצוות אכילת פסח – לא תתירו ממנו עד בוקר

זאלי כאן טמון גם רמז למן שהיה אסור להשאיר ממנו ליום מחר, כי צריך לבטוח בבורא עולם הזן והמפרנס.

לא תתירו ממנו עד בוקר בין בפסח ראשון ובין בשני – ומפרש החינוך שזה דרך מלוכה לא לדאוג ליום מחרת,

קטז. ויאפו את הבעק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים

493 ימי העומר בכוחות עצמם, ותחילת כל התעלות זה לברוח מטומאה תכף ומיד, בלי להתעכב רגע.

ובדרך אחרת, יתכן שהקב"ה רצה ללמד את עם ישראל, שלמרות שנפלו ממט' שערי קדושה חזרה לתחתית בכל זאת יהודים אל יאוש, הקב"ה אוהב אותנו בכל מצב ורוצה לקרבנו אליו בכל מצב, ושלא נתייאש חלילה, כי היאוש אם כל חטאת, וכפי שנראה במאמר הסמוך איך הקב"ה הוכיח את אהבתו העצומה והשגחתו הפרטית לכל יהודי באופן אישי דרך המצות.

וזכור מים רבים לא יכבו את האהבה עד אשר תחפץ, הקב"ה אוהב אותנו הרבה יותר מאהבת אב ואם את בנס, כי אבי אבות האהבה זה בורא עולם, ואהבת עולם אהבתו לנו,

ולכן הבה נחזיר אהבה לבורא עולם, ותמיד נרצה ונשתדל לחזור לידינו הפרוסות לנו, שוב אלי בני היקר והחביב, רוצה אני כך, למענך, להיטיב לך ולזרעך עד סוף כל הדורות, וזה מהות המצה – חג האמונה להאמין שה' אוהב אותנו תמיד ולהחזיר לו אהבה תמיד אמן ואמן.

על פסוק זה כתבתי קודם מאמר בדרך נפלאה בס"ד, וחשבתי על דרך נוספת, מדוע נזכרו להכין בעק צידה לדרך דווקא בליל הסדר ולא הכינו חודש מראש?

ויתכן שבהתחלה חשבו להסתמך על חסדי ה' וניסיו, ככתוב "חסד נעוריך לכתך אחרי בארץ לא זרועה" ולכן בהתחלה לא חשבו להכין לצידה לדרך, רק יתכן ובאמצע הלילה לאחר הנפילה ממט' שערי הקדושה, שלכן היו שהוציאו עמם את פסל מיכה ככתוב "הכעיסוני בים סוף", שוב חזרו לדאוג בדרך הטבע למזון במדבר, כראוי לאנשים פשוטים שאינם בדרגות גבוהות, שאין עליהם לסמוך על הנס.

והקב"ה תוך כדי התעסקותם בבעק להכין צידה לדרך דחף אותם החוצה ממקום הטומאה – בחיפזון, כי כאשר מתעלים תחילה חייב אדם להתנתק בחיפזון ממקום הטומאה בלי חשבונות להתעכב קצת בכדי לסיים וכדו'.

ואכן מהותה מצה שאסור להתעכב עוד קצת, ולמרות שעם ישראל התגון מטומאתם ככתוב "מחיתי כעב פשעך" – ישעיהו מד' כב' וכתב רש"י מחיתי במצרים, אבל בכל זאת כידוע לאחר שעלו עד נ' שערי קדושה, הם נפלו חזרה לשער הראשון, והיה עליהם להתעלות

קיז. מצה זו שאנו אוכלים על שום מה

חידוש נפלא זה, התחדש לי כאשר באתי למסור שיעור ביהדות בכיתה ג' בבית ספר "שובו" ראשון לציון, ולא היה לי מה להגיד – דבר שיתאים לרמתם, והתפללתי ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך, והקב"ה ברחמי אכן פתח שערי רחמים ויצא מאמר נפלא זה הודו לה'.

לבעלה אין מצב שככה אתה יוצא מהבית!! איזה בושות – הרי לא היה פלאפונים להתקשר ולהודיע ואף אחד לא היה מתואם, וגם היה אסור לצאת מהבית.

3. מצד אחד היה נעים אותו יום בחודש האביב כדברי רש"י – לא חם ולא קר, ומצד שני היה חום עצום לאפות את הבעק על הראש מכוח השמש שיקדה על ראשם, כדברי התרגום יונתן בן עוזיאל, ולזה צריך חום עצום של 80 מעלות אם לא הרבה יותר.

מהות המצה הוא אחד הניסים הגדולים שהיו לאבותינו במצרים 1. שכולם רק ברגע האחרון ממש, שזה כדי הכנת בעק ובלי להספיק להכניס לתנור – החליטו להכין בעק לאפיה לצידה לדרך (וזה נס שה' השתלט על המוח של 600 אלף משפחות שכולם ברגע אחד יכינו בעק.

2. אחדות דעות במשפחה – שכל אישה הסכימה שבעלה יצא מהבית עם בעק על השכם, ולא הייתה אשה שאמרה

הוספות חדשות על הגדה של פסח

זבנדא אש זו לא חיממה את התנא הקדוש, ולא הפריעה לו ללמוד בגלל האש והחום, אלא אדרבא זה היה אש קודש אש רוחנית, שהיא חלק מקדושת לימוד התורה של התנא הקדוש.

זאלי השמש שאפתה את המצות מעל ראשי היהודים הייתה שמש צדקה לצדיקים לעתיד לבוא, שהרשעים נשרפים בה ואילו הצדיקים נרפאים בה, כי היא אש בעת כוח רוחני, ויל"ע.

אז לכל יהודי הייתה השגחה מיוחדת לפי גובהו שמעל ראשו יהיה חום עצום לאפית המצות, ומראשו למטה היה נעים, וזה השגחה פרטית מדהימה מעל הטבע לכל יהודי ויהודי לפי הגובה שלו. ורק יום אחר כך בסוכות קיבלו את ענני הכבוד.

זבמאמר מוסגר שכתוב על רבי יונתן בן עוזיאל שעוף שפרח מעליו היה נשרף, וזה היה מכח קדושת התורה של רבי יונתן בן עוזיאל,

וזמסקנא באכילת המצות עלינו לזכור שהקב"ה השתלט על מוחינו, וה' הטח לב כולם לרצונו יתברך, והקב"ה דאג גם לגשמיות של כל אחד שיהיה לו נעים ופועול במגז האויר כי הגשמיות של יהודי זה בדרגת חשיבות עצומה אצל הקב"ה שאוהב כל יהודי באופן אישי.

קיח. לפיכך אנחנו חייבים להודות

זאבן ניסים שכאלו – ניסים ברוחניות אנחנו חייבים כל הזמן, כי ניסים כאלו בודאי אינם מורידים מהזכויות.

זמאמר הגמרא סוכה נ"ב בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ולולי הקב"ה עוזרו אן יכול לו, וכתוב כאן מפורש שכלי ניסים חד משמעי – אי אפשר להצליח.

כי במלחמת היצר חייבים ניסים כל הזמן, ועל כל מעלה ועליה רוחנית יש להודות לקב"ה על שמציל אותנו מהיצר הרע ונותן לנו להתעלות ברוחניות.

בפרשת אמור כתבתי שבתפילת "מודים" אומרים "על ניסוך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך ערב ובוקר וצהרים", והרי ניסים מפחיתים מהזכויות, ואם כן אולי לפחות גם נזכיר בתפילה את הנקודה הזאת – שהלוואי ולא נזדקק לניסים שמפחיתים מהזכויות??

זכתבתי לתרץ, שהניסים המוזכרים במודים זה לא (רק) ניסים בגשמיות, אלא הכוונה לניסים ברוחניות, שאנחנו מודים לבורא עולם על שאנחנו מצליחים להתגבר על היצר הרע הבא להפיל אותנו כל הזמן, ערב ובוקר וצהרים.

קיט. "ואותנו הוציא משם, למען הביא אותנו"

ביאת המשיח, על תפקיד אליהו הנביא "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", ופירש רש"י שבדרכי אהבה הבנים יחזירו בתשובה את ההורים וכן ההורים יחזירו בתשובה את הילדים.

זמה תפקיד אליהו בעניין? שהוא ישכנע ואולי גם ילמד את הבנים וההורים איך לשכנע בדרכי אהבה את בן משפחתם לחזרה בתשובה.

בסיום ההגדה לפני הסעודה, כתוב "ואותנו הוציא משם, למען הביא אותנו", כאן האבא כולל את כולם, את כל ה4 בנים.

כי בעזרת ה' יפעל בעזרה נכונה ובכך הוא יצליח לקרב את כל ה4 בנים לעבודת ה', ואכן יזכו כל ה4 הבנים, להיות עדיקים וראויים לצאת ממצרים ולהגיע לארץ ישראל, וזה גם כלול בבשורה הטובה שהובטח לנו בסוף מלאכי לפני

קכ. ההלל לפני הסעודה מסתיים אחרי בצאת ישראל הים ראה וינוס, וכל כך למה?

שפת הים ננחה דעתם, ולפ"ז יתכן, שהיות ובמזמור בצאת ישראל המדבר על קריעת ים סוף, בזה מסתיים ההסבר על מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, שהיהודים פעלו מתוך לחץ, ואכן הלחץ ממצרים הסתיים להם רק בקריעת ים סוף.

ונראה א. ללמדנו שהסעודה זה חלק מעבודת ה' שאינה הפסק בהלל הממשיך אחרי הסעודה. ב. שזה ממחיש את חידוש הגאון רבי אריה לייב צונץ זצ"ל בברכת השיר שכתב שהטעם שאוכלים מצה 7 ימים כי רק בקריעת ים סוף הסתיים היציאה, כי רק אז ראו שהמצרים מתים על

הוספות חדשות על הגדה של פסח

קכא. "הלל", שבשפלנו זכר לנו, המשך

וגם על זה אנחנו מודים בתהילים ובתפילה "שבשפלנו זכר לנו", שכשהיינו שפלים בשיא הטומאה עמוק עמוק רחמנא ליצלן, בכל זאת בורא עולם ברחמיו העצומים, עורר אותנו לתשובה שלימה, "כי לעולם חסדו", איזה חסד נפלא אין מילים לתאר.

"ויפרקנו מצרנו", שבורא עולם פירק או פרק מעלינו את היצר הרע העורר שלנו, שהבורא שחרר אותנו מעולו, ממה שבטמטום הלב והמח שיעבדנו את נפשנו בטומאה כעבדים ליצר הרע, "כי לעולם חסדו", אבא יקר, תודה רבה רבה שקרעת את כל החבלים שקשרו אותנו ליצר הרע.

זבעעם כל פרק זה שהסתיים בפסוק "הנסתרות לה' אלוקינו", התחיל בפסוקים המתארים אדם שנכשל בראיה אסורה ובמחשבה רעה: "ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמחם, פן יש בכס איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבד את אלקי הגוים והם פן יש בכס שרש פרה ראש ולענה".

"נותן לחם לכל בשר", אחרי שאדם משתחרר מהיצר הרע ועובד את ה' יתברך, אזי בורא עולם נותן שפע לחם לכל בשר, ולמי??? שיש לו לב בשר ולא לב אבן, כי לעולם חסדו אמן ואמן.

שאדם זה ראה מראה טמא, וברגע הראשון הוא אכן ראה אותה כשקץ וגועל נפש, רק שאת הראיה הזו הוא לא מחק מיד, ומכאן טעותו והמכשול וההרס שלו!!!

"נותן לחם לכל בשר", אחרי שאדם משתחרר מהיצר הרע ועובד את ה' יתברך, אזי בורא עולם נותן שפע לחם לכל בשר, ולמי??? שיש לו לב בשר ולא לב אבן, כי לעולם חסדו אמן ואמן.

שהיות ולא מחק מזיכרונו ראייה אסורה זו, אזי היצר הרע השתלט עליה והפך אותה לשורש פורה ראש ולענה, שהרעיל את המוח שבראש, והרעל כשורש מתפשט מנקודה קטנה – "ראייה קלה" להשתלטות על כל הראש, ולשריר ענק בלב וברגש, ומעוות לו את החשיבה לחשיבה מעוותת, שכך הוא מתיר לעצמו כל עבירות שבתורה, כמו הרעיון שאם אדם חוזר ושונה על עבירה היא הופכת לו להיתר רח"ל.

הודו לקל השמים, שאנחנו רוצים בעיקר רוחניות ולהודות לקל השמים, שיהיה שפע רוחניות ובלי דאגות של פרנסה וחובות, כי לעולם חסדו אמן ואמן.

והאמת הניתנת להיאמר, שהיום הנס הגלוי שיש יהודים יראי ה', זה נס עוד יותר גלוי!!! כי היום בגלל המכשירים האלקטרוניים כמחשב והטלפונים המתקדמים וכו', היצר הרע זמין יותר מפעם, ובקלות אדם עלול להיכשל בחטאים הגרועים ביותר.

קכב. "הלל" לסיחון מלך האמרי כי לעולם חסדו: ולעוג מלך הבשן. כי לעולם חסדו:

וייתכן שמשך סבר שבמקום שירה הוא ימסור את פלפול התורה וע' פנים לתורה בע' לשון, שעוצמתם תשווה לשירה עכ"פ שידחה לתקופת דוד בלי שיהווה קטרוג על משה שלא אמר שירה ע"ז כפי שהיה קטרוג על חזקיהו שלא אמר שירה על נס מות עבא סנחריב.

כתוב במדרש תנאים ששלכן כתוב במזמור זה כי לעולם חסדו בנפרד על סיחון וגם על עוג בנפרד, כי משה רבינו היה אמור לומר שירה כפולה על ניצחון העצום על סיחון ועוג, ומשה רבינו לא עשה זאת, ורק דוד המלך אמר שירה על זה.

ותודה לתלמידי המצוינים כיתה ז' תשפ"ב מת"ת תורת אמת בני ברק: אברהם ישעיהו גרינהויז – שמואל לוי – יעקב אייגר – אליהו הרשטיין – שלמה שברדון – ישראל מאיר בן פורת – ראובן גולדנר ני"ו.

ולתלמידי כיתה ז' תשפ"ג: מאיר בולג, אשר קוק, אפרים רוזנטלר, ציון בירמן, חיים קראוס, יוסף מאיר, משה שטול, ועוד, ששותפים הם 6 עמודי החידושים האחרונים, ועוד חידושים נוספים שמחמת חסרון המקום השארתים לשנה הבאה, ובס"ד למהדורה החדשה של ספרי וטהר לבנו בקרוב אמן ואמן.